

PARAPLEGIK

ISSN 0351-9163

Št. 113

GLASILO ZVEZE PARAPLEGIKOV SLOVENIJE

junij 2008

**VOLILNA SKUPŠČINA
ZPS V PACUGU**

**4. KONGRES EVROPSKE
ZVEZE PARAPLEGIKOV**

**POGOVOR S PREDSEDNIKOM
REPUBLIKE SLOVENIJE**

**IVAN PERŠAK, PRVI ČASTNI
PREDSEDNIK ZPS**

TISKOVINA

POŠTINA PLAČANA PRI POŠTI 1130

KAZALO

Delo zveze	stran 4
Arhitekturni kotiček	stran 12
Strokovno	stran 14
Intervju	stran 21
Predstavitev političnih strank	stran 30
Delo društev	stran 34
Iz življenja	stran 44
Potopisi	stran 47
Šport	stran 48
Kultura	stran 57
V spomin	stran 63
Zahvale, oglasi	stran 64
Razvedrilo	stran 65

Revije Paraplegik izdaja Zveza paraplegikov Slovenije in njena pokrajinska društva: Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine, Društvo paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja, Društvo paraplegikov Gorenjske, Društvo paraplegikov Istre in Krasa, Društvo paraplegikov Koroške, Društvo paraplegikov Prekmurja in Prlekije, Društvo paraplegikov severne Primorske, Društvo paraplegikov severne Štajerske in Društvo paraplegikov jugozahodne Štajerske
Za ZPS: Dane Kastelic

Glavna in odgovorna urednica: Tina Pavlovič

Uredniški odbor: Jasna Tepina, Dani Globokar, dr. med. asistent fiziater, mag. Aleksandra Tabaj, Jože Globokar, Dane Kastelic, Barbara Slaček, Benjamin Žnidaršič

Tajnica uredništva: Darja Kos

Lektoriranje: Darka T. Podgoršek

Tisk: C.VISTA d.o.o 3270 Laško

Prolom in obdelava slik: Benjamin Žnidaršič

Osnovni podatki uredništva: Zveza paraplegikov Slovenije, Štihova 14, 1000 Ljubljana, p.p. 5714, Tel.: 432-71-38, fax.: 432-72-52

Email: paraplegik@zveza-paraplegikov.com

Spletna stran: www.zveza.paraplegikov.si

Transakcijski račun: 03170-1001146571

Poština plačana pri pošti 1130

Naklada: 1900 izvodov

ISSN 0351-9163

Drage bralke in dragi bralci glasila Paraplegik!

Najprej se vam zahvaljujem za vaš odziv na prenovljeno glasilo. Kar naprej še pogumno pišite in komentirajte. Zdaj je poletje in mnogi od vas načrtujete kakšen izlet v naravo, nekateri pa celo v bolj oddaljene kraje. Vtisnite si tiste trenutke in jih zapišite za nas. Zelo bomo veseli.

Od zadnje izdaje Paraplegika se je zgodilo mnogo dogodkov. Zagotovo je najodmevnejša izvolitev novega predsednika Zveze paraplegikov Slovenije. Preberite si intervju o ustanovitelju zveze Ivanu Peršaku, ki se je po 39-ih letih vodenja zveze odločil, da bo krmilo organizacije prepustil Danetu Kastelicu, ki je bil dosednji podpredsednik Zveze paraplegikov Slovenije in vam v tokratnem glasilu razkriva svojo življenjsko pot. Ivanu Peršaku želim mirno, zelo zasluženo upokožitev, ki naj jo uživa v krogu svoje družine; Danetu pa srečno delo še naprej, tokrat v funkciji predsednika zveze.

Prvič v našem glasilu si preberite tudi intervju s predsednikom republike Slovenije, kateremu se zahvaljujem za njegov dragoceni čas in izredno prijaznost.

Za kaj več novic pa si kar prelistajte naše glasilo.

Uživajte v toplih poletnih dneh, pa kjer koli že boste!

Vaša urednica Tina Pavlovič

SKUPAJ V PRIHODNOST

Predsednik Dane Kastelic

Spoštovane članice, spoštovani člani!

Moja beseda v tej kolumni je namenjena predvsem vam, kajti v tem trenutku nas je 1021. V sredini maja je potekala redna letna Skupščina Zveze, še prej pa volilna opravila za mandat do 2012. Ob tej priložnosti bi se iskreno zahvalil vsem društvom za nominacijo in podporo, članom Skupščine za glas, ki ste ga zaupali meni in voljenim sodelavcem. S tem ste mi hkrati kot predsedniku Zveze v nadaljnjem mandatnem obdobju zadali pomembno in nad vse odgovorno nalogo, da skupaj z sodelavkami in sodelavci prihodnja štiri leta vodim organizacijo. Moj predhodnik Ivan Peršak ima skozi zgodovino 39-letnega vodenja organizacije izredne zasluge, zato me, prosim, ne primerjajte! Vsak ima pač določene principe dela in vodenja, bistvo pa je, da so cilji isti. Stremeti in prizadevati si moramo za kvalitetnejše življenje slovenskih paraplegikov in tetraplegikov.

Seveda pa je kar nekaj nalog ostalo nedokončanih. Razlogi za to so različni, vsekakor pa življenje ni vezano zgolj na mandate, ne da se ga preprosto uokviriti v datume od enih volitev do drugih. Projekti morajo teči naprej, prav tako razvoj organizacije in skrb za dobrobit članic in članov.

V glavnem se med seboj poznamo že iz preteklega mandata, ko sem bil v funkciji podpredsednika, z nekaterimi mlajšimi se bom kmalu bolje spoznal pri našem skupnem delu. Vsi smo enkrat začeli z delom

pri Zvezi ali društvu. Bili smo vizionarji, prežeti z intuicijami, in pripravljene poprijeti za delo, moral pa je biti izpolnjen en pogoj: **priložnost smo morali dobiti!** In to priložnost smo dobili – ali jo bomo izkoristili, pa je odvisno od nas samih. Vem, da je organizacija v preteklih letih in tudi desetletjih doživela pomemben razvoj, ki ji je ohranjal osrednji položaj na področju invalidskih organizacij v Sloveniji. In to moramo obdržati ter na določenih področjih še nadgraditi.

Želim, da bi čez štiri leta, ko se bomo ozirali nazaj, lahko rekli – storili smo marsikaj dobrega! Seveda pri tem ne mislim le na tiste članice in člane, s katerimi želim vzpostaviti nadaljnje organizacijsko jedro, marveč prav vsakega med nami. Vsakemu, ki je bil izvoljen v organe Zveze, je bilo podeljeno zaupanje zadostnega števila članov, da lahko suvereno skupaj prevzamemo odgovornost za napredek in razvoj organizacije. Želim, da bi z vsemi članicami in člani različnih nazorov vzpostavil dobro sodelovanje, da bi skupaj izpeljali veliko projektov v skupno dobro in da bi pri tem vsi zainteresirani tvorno sodelovali. Prav tako pa želim, da bi se vzpostavilo kvalitetno in obojestransko sodelovanje z vsemi predsedniki društev in vodji različnih sekcij znotraj Zveze, saj prav oni najbolj poznajo potrebe in probleme sočlanov na svojem področju. Želim si tudi dobrega, predvsem pa konstruktivnega sodelovanja z zaposlenimi

pri Zvezi. Zagotovo bomo morali zaradi trenutne podhranjenosti na strokovnem področju to nadomestiti z ustreznimi kadri, obstoječi pa se bodo morali prilagoditi novim razmeram z malo bolj fleksibilnim načinom dela.

Vem, da so želje eno, realnost pa drugo. Verjamem, da bomo z medsebojno strpnostjo, s spoštovanjem drug drugega in s pomočjo tako stroke kot tudi društev vendarle sprejemali odločitve, ki ne bodo izključujoče in bodo težile k napredku organizacije.

Želim, da organizacija ostane samozavestna, konstruktivna in pozitivno naravna, in to tudi navzven, ko ima stik z različnimi državnimi in sorodnimi institucijami. Naša skupna dolžnost je, da Zvezo paraplegikov izraziteje profiliramo v slovenskem prostoru. S spoštovanjem vrednot bomo lahko s svojim deležem pripomogli k skupni blaginji slovenskih paraplegikov in tetraplegikov, ki jo država močno načinja s svojimi zakonskimi ureditvami. Poseben poudarek pa bo treba

nameniti pridobitvi pravic, ki so nam bile brez argumentov brezkompromisno odvzete.

Z nadaljnjim vodenjem organizacije želim dati nekaj več socialne občutljivosti do okolja, v katerem živimo, predvsem pa neposrednega sodelovanja s članicami in člani. To načelo naj bo vodilo v prihodnje, da bomo znali izzive izkoristiti sebi v prid in dali organizaciji nov zagon.

Resda je prijetneje poslušati pohvale kot sprejemati kritike, a če zares želimo organizaciji napredek in razvoj, moramo biti občutljivi predvsem za tiste misli, ki nas ne bodo zgolj gladile, ampak nas v iskanju napredka opozarjale na napake.

Prihodnje leto bo za nas jubilejno leto, saj bo Zveza paraplegikov praznovala 40-letnico organiziranega delovanja v slovenskem prostoru. Zavedajmo se, da moramo v tem mandatu dokončati naš Dom paraplegikov. To bo morda težje, kot si nekateri mislite. Vendar smo dolžni naš dom v drugi fazi dokončati in končati največjo investicijo

v zgodovini Zveze paraplegikov Slovenije. Ta dom je vitalnega pomena za našo nadaljnjo medicinsko in socialno rehabilitacijo, pa tudi za ohranjanje prepotrebnega zdravja.

Ker je to tudi moj prvi mandat v funkciji predsednika Zveze, bi želel, da se najožji sodelavci preizkusijo na različnih področjih in usvojijo vse oblike udejstvovanja tako kompleksne organizacije. Potrebno bo veliko koordinacije tudi zaradi dokončanja doma, pa tudi novih programskih izzivov in reorganizacije dela v novem okolju. Nikakor pa ne bom dopustil, da se bo Zveza izčrpavala zaradi različnih osebnih interesov. Prepričan sem, da nam bo uspelo organizacijo popeljati k izpolnjevanju svojega poslanstva, to je k dvigu kvalitete življenja naših članov. Zato naprošam vse, ki nas spremljate v poklicnem in zasebnem življenju, še posebno pa člane, da v to vložite tudi delček sebe in mozaik Zveze paraplegikov bo zagotovo žarel.

Dane Kastelic

SKLEPNA SEJA UO ZVEZE

16. aprila, na dan, ko so se pred 39 leti organizirali slovenski paraplegiki, se je na svoji zadnji, 19. redni seji sestal Upravni odbor Zveze, ki je Zvezo uspešno vodil v zadnjem štiriletnem mandatnem obdobju. Na sejo so bili vabljeni tudi vsi referentje in nosilci posamičnih zadolžitvev pri Zvezi.

V enajstih točkah obsežnega dnevnega reda so člani UO po razpravah sprejeli: poročilo o finančno-materialnem poslovanju, poročilo inventurne in disciplinske komisije ter poročilo nadzornega odbora.

Za tem so razpravljali o poteku in dokončanju gradnje Doma paraplegikov Pacugu. Sprejeli so tudi 18 novih članov.

S prvim januarjem je Zvezo zapustila sekretarka, zato je UO razpravljal o potrebi in zaposlitvi nove delovne moči na tem področju. Člani so se seznanili tudi z informacijami Kandidacijske komisije in pripravili vse za

nemoten potek volilne Skupščine ZPS 14. maja v Domu paraplegikov v Pacugu.

Ob tej priložnosti so se člani UO zahvalili dolgoletnemu predsedniku Ivanu Peršaku, ki je zdaj že zapustil predsedniško mesto predsednika ZPS, za njegov neprecenljiv prispevek k življenju in delu slovenskih paraplegikov.

Jože Globokar

VOLILNA SKUPŠČINA ZPS V PACUGU

Zveza paraplegikov Slovenije je v Domu paraplegikov v Pacugu 14. maja 2008 na 9. soji Skupščine Zveze paraplegikov Slovenije, ki je bila hkrati tudi volilna, izvolila Daneta Kastelica za predsednika. Predsednik je bil izvoljen soglasno s podporo vseh devetih društev. Od predsedništva se je po 39-letnem delu poslovil Ivan Peršak, ki je kot ustanovitelj organizacije največ pripomogel k njeni prepoznavnosti v družbi. Skupščina ZPS se mu je za njegovo dolgoletno delo zahvalila in z listino podolila naziv častnega predsednika. Izvoljeni pa so bili tudi vsi drugi organi ZPS, ki bodo še naprej zagotavljali uspešno delo reprezentativne organizacije za paraplegijo in tetraplegijo. Za predsednico Skupščine ZPS je bila izvoljena Mirjam Kanalec.

Volilna skupščino je vodil bivši prtdesednik Sklupščine ZPS Metod Zakotnik. Od leve proti desni: tajnica ZPS Darja Kos, Metod Zakotnik, Dane Kastelic in Ivan Peršak.

Dosedanji podpredsednik Zveze paraplegikov Slovenije, inženir metalurgije Dane Kastelic, rojen 1965, se je v štiriletnem mandatu dokazal kot dostojen naslednik Ivana Peršaka. Že kot uspešen športnik in ambiciozen človek se je kmalu vključil v aktivno delo pri Društvu paraplegikov ljubljanske pokrajine in leta 2000 postal predsednik Društva. Njegovi smeli načrti, ki jih je s sodelavci uspešno

udejanjal, so kaj hitro obrodili bogate sadove. Društvo je postavil na trdne in obetavne temelje, na katerih sedanje vodstvo uspešno nadgrajuje njegove zamisli. Po izteku nadvse uspešnega štiriletnega mandatnega obdobja na društvu je sprejel povabilo in delovni izziv ter pristal na kandidaturo za podpredsednika Zveze paraplegikov Slovenije. Kot podpredsednik se je izkazal kot dober koordinator programov ZPS in

pomemben sogovornik v vseh organizacijah, ki spremljajo družbeno življenje invalidov.

Vizijo svojega predsedovanja je opisal tako: »Želim, da bi čez štiri leta, ko se bomo ozirali nazaj, lahko rekli, da smo storili marsikaj dobrega. Seveda pri tem ne mislim le na tiste članice in člane, s katerimi želim vzpostaviti nadaljnje organizacijsko jedro, temveč vsakega našega člana. Vsakemu, ki je bil danes izvoljen v

organe ZPS, je bilo podeljeno zaupanje zadostnega števila članov, da skupaj prevzamemo odgovornost za napredek in razvoj organizacije. Želim, da bi z vsemi članicami in člani različnih nazorov vzpostavil dobro sodelovanje, da bi skupaj izpeljali veliko projektov v skupno dobro in da bi pri tem vsi zainteresirani tvorno sodelovali.

Vem, da so želje eno, realnost pa drugo. Verjamem pa, da bomo z medsebojno strpnostjo, s spoštovanjem drug drugega, strokovnimi sodelavci in predstavniki društev v sestavi ZPS vendarle sprejemali soglasne odločitve, ki bodo težile k napredku naše organizacije.»

Nekdanji predsednik Ivan Peršak se je v čustvenem poslovnem nagovoru dotaknil zgodovine ustanavljanja Zveze paraplegikov Slovenije in se spomnil tistih, ki tudi zaradi neustreznih medicinskih pripomočkov niso več med nami. Zagotovil je, da je največji uspeh njegovega 39-letnega dela prav zagotovitev obnovitvene rehabilitacije našim članom. Posebno pa je poudaril: »Pri vsem svojem delu sem najbolj ponosen na to, da sem nešteto našim članom pomagal iz socialne stiske. Zaradi dela v socialnih programih

je bila naša organizacija tudi ustanovljena. Vse to svoje delo zdaj prepuščam svojim naslednikom in jim pri nadaljevanju mojega dela želim veliko uspeha.«

Delegati skupščine so v obsežnih trinajstih točkah dnevnega reda med drugim sprejeli poročila ZPS, poročila skupščine, poročilo predsednika ZPS, poročilo predsednika Disciplinske komisije in Nadzornega odbora ter direktorja Doma paraplegikov Pacug. Sprejeli pa so tudi program dela ZPS za leto 2008.

Novo Skupščino ZPS sestavljajo po trije člani iz vsakega regijskega društva:

DP ljubljanske pokrajine: Gregor Gračner, Mirjam Kanalec in Robert Žerovnik; **DP severne Štajerske:** Vilibald Pepevnik, Božena Plemeniti in Ivan Žalig; **DP Koroške:** Damjan Hovnik, Ivan Gaberšek in Boštjan Javernik; **DP jugozahodne Štajerske:** Janez Hudej, Barbara Slaček in Alojz Strniša; **DP Gorenjske:** Metod Zakotnik, Gašper Črnilec in Dominika Štros; **DP severne Primorske:** Boris Lipicer, Branko Obleščak in

Klavdij Leban; **DP Istre in Krasa:** Željko Geci, Benjamin Žnidaršič in Vojko Gašperut; **DP Dolenske, Bele Krajine in Posavja:** Jože Okoren, Zdenka Sintič in Dušan Rupar; **DP Prekmurja in Prlekije:** Marija Magdič, Matija Merklin in Ivan Peršak.

Volilna komisija v sestavi Damjan Hovnik, Janez Hudej, Marija Magdič in Tatjana Podlogar je s pomočjo najstarejšega člana skupščine Ivana Peršaka vodila potek izvolitve novih organov Skupščine Zveze paraplegikov Slovenije.

Za predsednico Skupščine ZPS je bila izvoljena Mirjam Kanalec, za namestnico predsednice Skupščine ZPS Dominika Štros. Za predsednika ZPS je bil izvoljen Dane Kastelic, za namestnico predsednika ZPS Barbara Slaček.

Skupščina ZPS je soglasno potrdila, da Upravni odbor ZPS sestavljajo predsedniki društev ZPS in predsednik Zveze paraplegikov Slovenije. Skupščina ZPS je soglasno potrdila, da sestavljajo **Nadzorni odbor ZPS** naslednji člani: Boštjan Javernik, Ivan Peršak, Zdenka Sintič, Ivan Žalig in Robert Žerovnik. Na prvi seji Nadzornega odbora člani med seboj izberejo predsednika, dva člana in dva nadomestna člana. Skupščina ZPS je soglasno potrdila, da sestavljajo **Disciplinsko komisijo ZPS** naslednji člani: Gregor Gračner, Damjan Hovnik, Janez Hudej, Matija Merklin in Božena Plemeniti. Na prvi seji Disciplinske komisije člani med seboj izberejo predsednika, dva člana in dva nadomestna člana. Skupščina ZPS je soglasno potrdila, da sestavljajo **Statutarno komisijo ZPS** naslednji člani: Mirjam Kanalec, Jože Okoren, Vilibald Pepevnik, Borut Pervanja in Dušan Rupar. Skupščina ZPS je soglasno potrdila, da sestavljajo **Kandidacijsko komisijo ZPS** naslednji člani: Slavko Bračić, Matjaž Černe, Ivan Gaberšek, Leon Jurkovič, Alfred Lasetzky, Branko Obleščak, Mirko Sintič, Cvetka Štirn in Mirko Temnik.

Delegati skupščine so v obsežnih trinajstih točkah dnevnega reda med drugim sprejeli poročila ZPS, poročila skupščine, poročilo predsednika ZPS, poročilo predsednika Disciplinske komisije in Nadzornega odbora ter direktorja Doma paraplegikov Pacug. Sprejeli pa so tudi program dela ZPS za leto 2008.

Benjamin Žnidaršič

KONVENCIJA O PRAVICAH INVALIDOV – ČRKA NA PAPIRJU IN/ALI REALNOST?

Od 22. do 23. maja 2008 je bila v Kranjski Gori konferenca z naslovom Konvencija o pravicah invalidov – črka na papirju in/ali realnost?, ki jo je v okviru predsedovanja Svetu EU in sodelovanju z Evropsko komisijo pripravilo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS. Osrednja tema srečanja je bila politika izvajanja Konvencije OZN o pravicah invalidov, in sicer napredek evropske politike pri njenem izvajanju, za kar so odgovorne države članice in EU v celoti. Častni pokrovitelj konference je bil predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk. Poleg uglednih strokovnjakov in predsednice Sveta EU za zaposlovanje in socialne zadeve Marjete Cotman pa so sodelovali tudi komisar za zaposlovanje in socialno politiko Vladimir Špidla, Nicolaus van der Pas, generalni direktor Evropske komisije za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti, in Xavier Bertrand, minister za delo, socialne zadeve in solidarnost iz Francije.

Poleg uglednih strokovnjakov in predsednice Sveta EU za zaposlovanje in socialne zadeve **Marjete Cotman** so sodelovali tudi **Nicolaus van der Pas**, generalni direktor Evropske komisije za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti, in **Xavier Bertrand**, minister za delo, socialne zadeve in solidarnost iz Francije.

»Polno uživanje pravic invalidov pomembno prispeva k pravičnejši družbi.« je poudarila predsednica Sveta EU za zaposlovanje in socialne zadeve **Marjeta Cotman** na konferenci o pravicah invalidov in dodala: »Ratifikacija konvencije v Evropski uniji in hkrati začetek postopka za sprejetje direktive o prepovedi diskriminacije invalidov bosta jasen dokaz, da je Evropska unija že dosegla razvojno stopnjo, ko se zaveda svoje odgovornosti kot vodilna svetovna sila tudi pri uveljavljanju človekovih pravic ranljivih skupin, med katere prištevamo invalide. S tem pa bo izpolnila tudi pričakovanja več kakor 50 milijonov invalidov in njihovih družin v Evropski uniji. Polno uživanje pravic invalidov pomembno prispeva

k pravičnejši družbi. Tokratna konferenca je eden od mejnikov v boju proti diskriminaciji invalidov ter za doseganje njihove enakosti in ena-

V kulturnem programu je nastopila **družina Šembera**.

kopravnosti na ravni držav članic in Evropske unije.«

Invalidi so največja manjšina na svetu, saj jih je po podatkih Združenih narodov več kakor 650 milijonov, v Sloveniji pa jih je približno 165.000. Če k tem številkam dodamo ljudi, s katerimi invalidi živijo v ožji družinski skupnosti, se skoraj četrtnina vsega svetovnega prebivalstva neposredno spoprijema z invalidnostjo. Pri tem strokovnjaki opozarjajo, da se bo v naslednjih desetletjih, upoštevajoč razvoj medicine in pričakovano daljšo življenjsko dobo, število invalidov večalo. Večal pa naj bi se tudi obseg storitev in programov, ki jih ti potrebujejo.

Prvi delovni dan so na odprtju konference poleg **Marjete Cotman**, ministrice za delo, družino in socialne zadeve, govorili še: **Boris Šuštaršič**, predsednik Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije, **Yannis Vardakastanis**, predsednik Evropskega invalidskega foruma, **Vladimir Špidla**, komisar EU za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti, ter na zaslonu v videoposnetku **dr. Danilo Türk**, predsednik Republike Slovenije.

Takoj zatem se je začelo predavanje o dostopnosti javnih objektov v Združenih državah Amerike, ki ga je pripravil **David Capozzi**, direktor Odbora za tehnične in informacijske storitve za odpravo arhitektonskih in prevoznih ovir, Odbor za dostopnost iz Združenih držav Amerike. Prav to predavanje je bilo eno najzanimivejših, saj je David Capozzi celovito predstavil dosežke, ki so pripeljali do učinkovitih rešitev dostopnosti za invalide na vseh področjih družbenega življenja. Zatem je **Cveto Uršič**, generalni direktor Direktorata za invalide na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve RS predstavil **Življenje invalidov v lokalni skupnosti v Radovljici**.

Po kulturnem programu je bila na vrsti slovesna večerja, katere gostiteljica je bila slovenska ministrica za delo, družino in socialne zadeve ga. Marjeta Cotman. V dvorani Vitranc

Na konferenci so kot predstavniki Zveze paraplegikov sodelovali Dane Kastelic, Mirjam Kanalec, Jani Trdina, Benjamin Žnidaršič in Matjaž Planinc. v Kranjski Gori pa se je v kulturnem programu pred večerjo predstavila Plesna skupina Step and stenroll.

Drugi delovni dan se je začel z **okroglo mizo Od besed k dejanjem: kako bo konvencija zares zaživela s pomočjo akcijskih načrtov, pristojnih organov in sodelovanjem invalidov? Na okrogli mizi, ki jo je moderiral Emir Okanovič**, Društvo študentov invalidov Slovenije, so sodelovali: **Cveto Uršič**, generalni direktor Direktorata za invalide, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Slovenija, **Karin Evers - Meyer**, Zvezna vladna komisarka za invalide, Nemčija, **Alexandra Pimenta**, poddirektorica Državnega inštituta za rehabilitacijo, Portugalska, **Ljudmila Novak**, poslanka Evropskega parlamenta in podpredsednica Disability Intergroup, **Stig Langvad**, predsednik Nacionalnega sveta

invalidskih organizacij Danske, in **Boris Šuštaršič**, predsednik Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije.

Nadaljevanje dela je bilo razdeljeno po delavnicah, ki so jih moderirali: delavnico o zaposlovanju: Johan Ten Geuzendam, vodja sektorja za vključevanje invalidov, Evropska komisija; delavnico o dostopnosti: Inmaculada Placencia - Porrero, namestnica vodje enote sektorja za vključevanje invalidov, Evropska komisija; in delavnico **Življenje v lokalni skupnosti**: Jim Mansell, direktor Tizard centra, univerza v Kentu.

Na delavnici o zaposlovanju so govorili: Erzsebet Szollosi, članica izvršilnega odbora Evropskega invalidskega foruma in Nacionalnega sveta invalidov, Madžarska; Igor Pavel, član izvršilnega odbora

V dvorani Vitranc v Kranjski Gori pa se je v kulturnem programu pred večerjo predstavila Plesna skupina Step and stenroll.

BLAGOSLOV KLANČINE IN ODPRTJE RAZSTAVE

Konfederacije evropskih socialnih podjetij, zaposlovalskih pobud in socialnih združenj; Tatjana Brumnič, poslovodna sekretarka, Zavod invalidskih podjetij Slovenije, in Maruša Erbežnik, direktorica, Sklad Republike Slovenije za spodbujanje zaposlovanja invalidov.

Na delavnici o dostopnosti so govorili: Rodolfo Cattani, član izvršilnega odbora in odbora direktorjev, Evropski invalidski forum; Anton Zupan, vodja rehabilitacijskega inženirstva, Inštitut Republike Slovenije za rehabilitacijo; Aljoša Redžepovič, sekretar Zveze gluhih in naglušnih Slovenije, ter Bogdan Saksida, predstavnik Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Na delavnici o življenju v lokalni skupnosti so govorili: mag. Andrejka Fatur Videtič, predsednica strokovnega sveta Zveze delovnih invalidov Slovenije, Ingemar Färm, predsednik Švedske invalidske zveze, Vasilka Dimoska, programska vodja republiškega centra za podporo invalidom z duševnimi motnjami, Makedonija, in Luk Zelderloo, generalni sekretar Evropske zveze izvajalcev storitev za invalide.

Na predstavitvi ugotovitev delavnic so poročevalci **Jan Spooren**, generalni sekretar, Evropska platforma za poklicno rehabilitacijo, poročevalec delavnice Zaposlovanje, **Mateja Toman**, predstavnica Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije, poročevalka delavnice Dostopnost in **Manuel Lobato**, član izvršilnega odbora Evropske zveze za samostojno življenje, poročevalec delavnice Življenje v lokalni skupnosti, predstavili povzetke vseh treh delavnic in jih na koncu strnili v sklepe zasedanja, ki ga je slovenska ministrica za delo, družino in socialne zadeve **Marjeta Cotman** končal z vzpodbudnim govorom.

Na konferenci so kot predstavniki Zveze paraplegikov sodelovali Dane Kastelic, Mirjam Kanalec, Jani Trdina, Benjamin Žnidaršič in Matjaž Planinc. V soboto, 24. maja 2008, je bilo v hotelu Mons v Ljubljani še zasedanje Evropskega invalidskega foruma.

V nedeljo, 1. junija, so pri farni cerkvi sv. Vida v Šentvidu pri Stični slovesno blagoslovili klančino, ki bo omogočila samostojen dostop do pokopališča in cerkve tudi gibalno oviranim vernikom. Klančino je po maši blagoslovil msrg. dr. Peter Kvaternik, vodja pastoralne službe v ljubljanski nadškofiji, odprla pa mlada župljanka na invalidskem vozičku Tina Žinger. Slovesnost so s kulturnim programom popestrile in obogatile pevke otroško-mladinskega zbora in otroška folklorna skupina Vidovo.

Zasluge za to pridobitev imajo: župnijska Karitas, arhitekt ing. **Matjaž Planinc** iz Zveze paraplegikov Slovenije, ki je za klančino izdelal načrt, Blaž Kastelic za gradbena dela, ključar Jože Kastelic, ki je skrbel za izvedbo projekta in drugi. Klančina se lepo in nemoteno vklaplja v sakralno okolje pokopališča in cerkve. Pobudo za izgradnjo klančine je dal domači župnik Jože Grebenc.

Po blagoslovu klančine je sledil še kulturni dogodek. V razstavnih prostorih župnišča je namreč samostojno razstavo odprl naš priznani slikar **Vojko Gašperut - Gašper**, ki svoja dela ustvarja s čopičem v ustih in je naš edini polnopravni član Mednarodnega združenja slikarjev, ki rišejo z usti ali nogami. Številni obiskovalci so videli predvsem motive sečoveljskih solin, pa tudi krajinske slike in slike cvetja.

Kot je ob takih dogodkih že v navadi, so tudi v Šentvidu gospodinjice poskrbele za sladke dobrote in osvežilne napitke.

Jože Globokar

KONČAL SE JE ČETRTI KONGRES EVROPSKE ZVEZE PARAPLEGIKOV

Naš član Jani Trdina je postal novi član petilanskega Upravnega odbora Evropske zveze paraplegikov, zadolžen za finance!

Četrti kongres Evropske zveze paraplegikov ESCIF je tokrat potekal v Umagu od 24. do 26. aprila 2008. Kongresu pa tudi skupščini ESCIF je predsedoval dr. Daniel Joggi iz Švice.

Letošnji kongres je organizirala hrvaška Zveza paraplegikov HTUP na temo paraplegija in tetraplegija ter spremljajoče staranje.

Udeleženci kongresa Evropske zveze paraplegikov ESCIF na Hrvaškem

Prvi dan smo udeleženci opredelili naloge, ki so primarnega značaja za paraplegike in tetraplegike v svetu, kjer živimo. Stari znanci smo med sabo izmenjali stališča o delovanju organizacij v posameznih državah od preteklega srečanja. V središču pa so seveda bili predstavniki države, ki so se letos prvič pridružili evropski zvezi.

Drugi dan je bil namenjen strokovnim temam. Prvi je predaval prof. Zvonko Kejla iz zagrebške

travmatološke klinike; predstavil je posledice in sanacijo spinalnih poškodb pri starejših, ker imajo v primerjavi z mlajšimi poškodovanci določene posebnosti. Na to temo se je navezala dr. Gabriele Kirchmair iz Avstrije in posredovala primere dobre prakse, ki jo imajo v Avstriji pod geslom »kvalitetno življenje – visoka starost«. Slednjo lahko doživimo tudi mi, seveda pa moramo upoštevati specifične v vsakdanjem življenju. Na podlagi lastnih izkušenj nas je seznanila tudi s posledicami, ki jih imamo para- in tetraplegiki zaradi deformacij, ki nastajajo zaradi sedenja. Predvsem se je opredelila na vratni del in sključenost, ki ga z leti pripelje sedenje v invalidskem vozičku. Pri zagotavljanju dobrih razmer so neobhodno potrebni tudi centri za ohranjanje zdravja, kot bo v prihodnosti naš Dom paraplegikov. Naj omenim, da je Gabriele začela študirati medicino in postala doktorica medicinskih znanosti šele po tem, ko je postala

dicami, ki jih imamo para- in tetraplegiki zaradi deformacij, ki nastajajo zaradi sedenja.

Predvsem se je opredelila na vratni del in sključenost, ki ga z leti pripelje sedenje v invalidskem vozičku. Pri zagotavljanju dobrih razmer so neobhodno potrebni tudi centri za ohranjanje zdravja, kot bo v prihodnosti naš Dom paraplegikov. Naj omenim, da je Gabriele začela študirati medicino in postala doktorica medicinskih znanosti šele po tem, ko je postala

paraplegičarka. Zato je nedvomno ena tistih, ki nas pozna z medicinskega stališča, kakor ena med enakimi. Njena ugotovitev je, da smo uporabniki, ko se obravnava naše zdravstveno stanje, največkrat postavljeni na stranski tir, kot da nas ugotovitve zdravnikov ne zadevajo. Ko se za nas predpisujejo različni medicinskotehnični pripomočki, pa so naša mnenja tudi na podlagi izkušenj izključena.

Posledice največkrat pripeljejo do poslabšanja zdravstvenega stanja. Strokovnjaki so poudarjali, da so centri, ki jih imajo nevladne organizacije po Evropi, izjemno pomembni. Zanimiva so stališča naših sosednjih držav. Hrvaška načrtuje štiri centre, v Avstriji že delujejo trije. Žalostno pri tem je, da imamo slovenski paraplegiki »nepotrebne« težave za izgradnjo edinega takega podobnega objekta že celih deset let. Malo sarkastično, a vendar: tudi Dom paraplegikov v Pacugu bo zadihal s polnimi pljuči, če se bo le našlo malo dobre volje pri predstavnikih slovenske države.

Stanje paraplegikov in tetraplegikov pa nam je s socialnega vidika predstavil dr. Jan Reinhard iz švicarske zveze paraplegikov. »Za dolgo življenje s para- ali tetraplegijo je pomembno aktivno življenje. Saj tisti, ki se tudi psihično zapustijo po poškodbi, ne dočakajo starosti.« To je pomembna ugotovitev dr. Jana Reinharda iz raziskave, ki jo je opravil za območje Severne Amerike in Velike Britanije. Za prihodnje leto smo se dogovorili, da bo raziskavo nadaljeval v Sloveniji kot prvi predstavnik »vzhodne oz. jugovzhodne Evrope«. Tako bomo ob 40-letnici naše zveze tudi aktivno vključeni v evropske tokove, tokrat v raziskavo, ki bo dala osnove za izčrpnije analize stanja para- in tetraplegikov.

Nato smo vse iztočnice, ki so jih predstavili omenjeni strokovnjaki, v delavnicah ves dan skušali prezentirati v praktično življenje v posameznih državah. Na koncu dneva pa smo na plenarnem delu analizirali povratne informacije iz delavnic.

Kot avtor članka lahko drugi dan simpozija končam z ugotovitvijo, da je **KVALITETA NAŠEGA ŽIVLJENJA V INVALIDSKEM VOZIČKU ODVISNA OD NAS SAMIH**. Seveda sta prva pogoja za zgornjo trditev kvalitetni medicinskotehnični pripomočki in **SOCIALNA REHABILITACIJA** v najširšem pomenu besede. Zadnji dan smo imeli predstavniki enaindvajsetih polnopravnih članic, ki smo povezani v ESCIF, še zasedanje druge skupščine delegatov. Potrdili smo zapisnik 1. skupščine iz leta 2007 in se seznanili s poročilom predsednika. V okviru finančnega poslovanja smo določili letno članarino in sprejeli finančno poročilo, ki ga je verificirala revizijska hiša Price Waterhouse Cooper. Prav tako smo sprejeli Program dela za leto 2008 in v svoje vrste sprejeli Zvezo paraplegikov Romunije. Vse navzok se smo seznanili z velikim jubilejem, ki ga bo naša zveza praznovala naslednje leto, ko bomo dopolnili štirideset let organiziranega delovanja. Kolege smo povabili, da nas ob tej

priliki obišečejo in se pridružijo praznovanju častitljive obletnice. Ker je član upravnega odbora ESCIF zaprosil za zamenjavo, smo volili tudi novega člana. Po tajnem glasovanju je mesto v **Upravnem odboru dobila slovenska Zveza paraplegikov. Tako je pomemben član petčlanskega odbora, zadolžen za finance, postal naš Jani Trdina**. Ob tej priložnosti mu v imenu slovenskih paraplegikov iskreno čestitam. Seveda smo se dotaknili tudi konvencije OZN, ki jo je slovenski parlament že ratificiral. Vsi si želimo, da bi konvencija čim prej zaživela tudi v praksi in olajšala življenje invalidom, še posebno paraplegikom in tetraplegikom v Sloveniji. To so predvsem želje nas, slovenskih paraplegikov in tetraplegikov.

Dane Kastelic

Pomemben član petčlanskega odbora ESCIF, zadolžen za finance, je postal naš Jani Trdina.

DOSTOPNOST GRAJENEGA OKOLJA ZA GIBALNO OVIRANE INVALIDE

Dostopnost in funkcionalnost objektov v javni rabi in večstanovanjskih stavb je vrednostna kategorija, ki izhaja iz osnovnih ustavnih in človekovih pravic.

Ljudje, ki morajo zaradi invalidnosti uporabljati pripomočke za gibanje, nikakor ne smejo biti diskriminirani in degradirani v grajenem okolju zaradi normativnih in tehničnih razlogov. Stroka graditeljstva, ki združuje interdisciplinarna znanja umetnosti, tehnike, tehnologije, ekonomije, sociologije, psihologije itd., mora v urejeni, demokratični in humani družbi upoštevati vse zahteve, ki izhajajo iz načel enakovrednosti in enakopravnosti za vse uporabnike javnega grajenega okolja.

Ljudje, ki za osnovno gibanje uporabljajo invalidske vozičke, so prepogosto ovirani in onemogočeni v grajenem okolju zaradi stereotipnih principov oblikovanja posameznih arhitekturnih detajlov in sklopov objektov.

Investitorji in projektanti objektov v javni rabi se morajo zavedati interesov širokega spektra populacije in graditi takšne objekte, ki so v svojih osnovnih funkcijah dostopnosti in uporabnosti univerzalni za vse uporabnike.

V naši državi obstaja zakonodaja, ki ureja področje gradnje objektov in navaja tudi pogoje za oblikovanje grajenega okolja brez arhitekturnih in komunikacijskih ovir. Veljavni Zakon o graditvi objektov, Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb ter mednarodni, prevzeti standard SIST ISO TR 9527 so primerna osnova za investitorje, projektante, izvajalce in inšpektorje,

ki so odgovorni tudi za funkcionalnost objektov za potrebe invalidov in drugih funkcionalno oviranih ljudi.

Tehnični pogoji, ki morajo biti izpolnjeni, da se lahko ljudje na invalidskih vozičkih neovirano gibajo na javnih površinah in objektih, so opredeljeni v osnovnih sklopih grajenega okolja:

1. JAVNE POVRŠINE

Povsod, kjer se pojavlja pešec kot uporabnik javnih površin, morajo biti dosledno upoštevane in uresničene zahteve za tehnične izvedbe premostitve višinskih razlik, zato da so prevozne z invalidskimi vozički. Visoki robniki na prehodih za pešce in posamezni diferenčni robniki ter stopnice med nivoji javnih površin so kritične grajene ovire, ki onemogočajo mobilnost invalidov na vozičkih.

Zakonska določila, ki opredeljujejo zahteve za pravilne tehnične rešitve, so nedvoumna in jih morajo projektanti obvezno upoštevati:

- na prehodih za pešce morajo biti pločniki poglobljeni na nivo cestišča z ustrezno dimenzionirano klančino (11. člen Pravilnika);
- višinske razlike med nivoji javnih površin morajo biti povezane s klančinami, ki so dimenzionirane in

Primerno urejen dostop do pokopališča in cerkve sv. Vida v Šentvidu pri Stični.

oblikovane v skladu z 9. in 13. členom Pravilnika;

- pri večjih višinskih razlikah morajo biti kot alternativa stopniščem vgrajene mehanske dvizne naprave.

2. OBJEKTI V JAVNI RABI

Tehnični pogoji za vstope v objekte in uporabo objektov morajo obvezno upoštevati zahteve uporabnikov, ki se v prostorih gibajo z invalidskimi vozički.

Vhodi v novo grajene objekte morajo biti praviloma brez stopnic, sicer pa za sanacije vhodov v stare objekte veljajo zahteve za premoščanje višin na javnih površinah.

Za notranjo funkcionalnost objektov pa so obvezna naslednja osnovna določila:

- standardno dovolj široka vrata in prehodi (10. člen Pravilnika);
- povezanost etaž objektov z osebnimi dvigali, kjer so upoštevane zahteve invalidov (13. člen Pravilnika);
- funkcionalne sanitarije (19. člen Pravilnika).

3. VEČSTANOVANJSKI OBJEKTI

Osnovna zahteva za izgradnjo funkcionalnih stanovanj za gibalno ovirane invalide je navedena v 17. členu Zakona o graditvi objektov.

Tehnični pogoji so enaki kot za druge segmente javnega grajenega okolja.

Izjemnega družbenega pomena pa je pričakovana strateška usmeritev investitorjev večstanovanjskih objektov v izvedbe čim bolj univerzalnih stanovanj, ki upoštevajo konkretna zakonska določila za dostopnost skupnih prostorov objekta in desetine stanovanj ter funkcionalne prostorske strukture in gradbene elemente v vseh stanovanjih, ki tako postanejo primerno dostopna in uporabna za vsakogar.

Pogoji za dostopnost grajenega okolja za gibalno ovirane invalide so torej kompleksno opredeljeni v

aktualni zakonodaji, ki jo morajo brezpogojno upoštevati vsi subjekti v procesu graditve objektov; neupoštevanje zakonskih določil je kazensko sankcionirano.

Novogradnje so obsežen segment javnega grajenega okolja in na osnovi navedenih dejstev bi morala biti kvaliteta funkcionalne dostopnosti za gibalno ovirane invalide nesporna. Praktične izkušnje uporabnikov pa mnogokrat niso pozitivne. Dogajajo se odstopanja od posameznih zakonskih določil v smislu nenataničnih in okrnjenih funkcionalnih izvedb.

Konkretni in pogosti so primeri urejanja prehodov za pešce s prestrmo in s tem nevarno klančino, neupoštevanje zahteve pri dimenzioniranju dolgih klančin z obveznimi počivalnimi podesti, nefunkcionalna namestitve sanitarne opreme v sanitarijah za invalide itd.

Takšne nepravilne projektne rešitve je treba nujno pravočasno revidirati v fazi projektne dokumentacije in absolutno preprečiti nastajanje novih arhitekturnih ovir.

Proces odpravljanja arhitekturnih in komunikacijskih ovir, ki je opredeljen v programih na državni ravni in posameznih parcialnih posegih na

lokalnih občinskih področjih, mora učinkovito delovati pri saniranju javnega grajenega okolja starejšega stavbenega fonda. Temeljni cilj odpravljanja arhitekturnih in komunikacijskih ovir je zagotovitev dostopnosti javnih površin in vseh vitalno pomembnih javnih objektov starejšega letnika izgradnje.

Za aktivno in dinamično izvajanje teh postopkov je ključnega pomena nacionalni projekt Dostopna Slovenija, katerega program je leta 2005 objavilo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS.

V konkretnem primeru problematike gibalno oviranih invalidov je pričakovati učinkovite in terminsko opredeljene ukrepe za sanacijo dostopnosti v državne objekte s področja zdravstva, šolstva, sociale, kulture, športa, javne uprave itd.

Tehnični ukrepi za odpravljanje arhitekturnih ovir so že splošno uveljavljeni, nujno pa je izvajati organizacijske in finančne postopke za ureditev dostopnosti vseh navedenih skupin objektov v državni pristojnosti.

Matjaž Planinc, u.d.i.a.

Proces odpravljanja arhitekturnih in komunikacijskih ovir je prinesel rešitev za dostop do sodišča v Ljubljani.

MOTNJE MIKCIJE PO POŠKODBI HRBTENJAČE

SEČILA IN NJIHOVO OŽIVČENJE

Za normalno delovanje spodnjih sečil je ključnega pomena njihov živčni nadzor. Posebno pomembna področja za delovanje spodnjih sečil so desni čelni reženj možganov ter centra v ponsu (del možganskega debla) in v križnem delu hrbtenjače. Iz spodnjega dela hrbtenjače nato izhajajo:

- parasimpatična živčna vlakna, ki so ključnega pomena za krčenje in s tem praznjenje sečnega mehurja,
- simpatična živčna vlakna, ki skrbijo za učinkovito polnjenje sečnega mehurja in za krčenje notranje zapiralke sečnice,
- motorična živčna vlakna za mišice zapiralke, ki so ključnega pomena za krčenje zunanje zapiralke sečnice.

Če je hrbtenjača poškodovana, pride do prekinitve povezave med višjimi centri v možganih in v možganskem deblu s križnim centrom za mikcijo.

PROGNOZA PO POŠKODBI HRBTENJAČE

Prognoza bolnikov po poškodbi hrbtenjače se zadnjih 50 let stalno izboljšuje. Kar neverjetno se sliši, da je v času po 1. svetovni vojni v nekaj tednih po poškodbi umrlo kar 80 % poškodovancev. Preživeli so le nekateri z nepopolno okvaro. Tudi še v času tik pred 2. svetovno vojno so le redki poškodovanci preživeli dve do tri leta po poškodbi. Preživetje se je nato naglo popravljalo. V 60-ih letih je umrlo 30 %, v 70-ih 15 %, v 80-ih 6 % in v 90-ih le še 2,6 % poškodovancev. V zadnjih desetletjih se tako prognoza počasi približuje pričakovanju preostale popula-

cije. Še vedno pa je močno odvisna od tega, koliko poškodovanci razumejo svoje klinično stanje ter od kvalitete njihove klinične obravnave (spremljanja).

V letih 1950–1970 so bile bolezni sečil vodilni vzrok umrljivosti po poškodbi hrbtenjače. Odstotek umrljivosti zaradi bolezni sečil se je od tedaj vsako desetletje prepolovil in je zdaj drugi najpomembnejši vzrok umrljivosti. Posebno pogosti ostajajo v poznem kroničnem obdobju, saj je umrljivost zaradi bolezni sečil šest let po poškodbi 1,9-odstotna, do 12. leta pa naraste na 6 %. Med glavne urološke zaplete spadajo ponavljajoče se infekcije sečil, katerih posledice so tudi ledvični kamni in vnetja razširjenega votlega sistema ledvic. Vse to lahko vodi tudi v kronično ledvično odpoved. Redne urološke kontrole so zato izjemno pomembne!

Protokol uroloških kontrol pri posameznem bolniku je odvisen od njegovega kliničnega stanja. Pri vseh je kmalu po poškodbi zelo koristen ultrazvočni pregled sečil, po potrebi dopolnjen tudi z iv-urografijo oz. pielografijo (kontrastna preiskava za slikovni prikaz sečil), s katerim izključimo prirojene nepravilnosti. Tako omogočimo lažjo poznejšo primerjavo. Načeloma je treba ponavljati klinične ter po potrebi urodinamske, ultrazvočne kontrole in cistografske (rentgenska preiskava sečnega mehurja s kontrastom) v prvih dveh letih po poškodbi vsakih šest mesecev, med tretjim in sedmim letom vsako leto, med osmim in petnajstim letom vsaki dve leti, po 15. letu (če bolnik prazni mehur refleksno ali s čisto intermitentno samokateterizacijo) na dve do pet let. Če pri urodinamskih preiskavah ali uroloških zapletih ugotovimo visoke tlake v mehurju, so potrebne pogostejše kontrole in zdravljenje.

POSLEDICE POŠKODBE HRBTENJAČE NA SPODNJA SEČILA IN NJIHOVO ZDRAVLJENJE

V prvih dveh do dvanajstih tednih po poškodbi hrbtenjače nad konusom so stiki med živčnimi celicami v hrbtenjači neaktivni, posledica tega pa je obdobje hrbtenjačnega (spinalnega) šoka. Zato pride do paralize in odsotnosti zavestne zaznave polnosti mehurja ter zaprtosti vratu mehurja in proksimalne sečnice. To vodi do zastanka in prelivne inkontinence seča, ki imajo lahko za posledico ponavljajoča se vnetja sečil, lahko pa tudi zastoj seča v zgornjih sečilih (hidronefroza), kar vse lahko vodi do ledvične okvare. Te zaplete navadno preprečimo s kateterizacijo sečnega mehurja.

Obdobju hrbtenjačnega šoka sledi vzpostavitev refleksnega mehurja. Ta se od zdravega loči po: kratkotrajnejših krčjenjih, neusklojenem delovanju s sečnico, aktivnosti (tudi zapiralke sečnice), sproženih s prej nepomembnimi dražljaji. Takšen sečni mehur je manjši in čezmerno aktiven. Prazni se z zvišanimi tlaki in se ne izprazni povsem. Najprimernejša metoda, s katero lahko dokažemo zvišane tlake v sečnem mehurju, je urodinamska preiskava ob polnjenju sečnega mehurja. Spremenjeno aktivnost pogosto spremlja tudi uhajanje seča.

Glavne težave pacientov s čezmerno aktivnim sečnim mehurjem so: uhajanje seča (če je tlak nehotenih skrčenj večji kot zapiralni tlak v sečnici), vezivne spremembe mehurja (izzvane z visokim tlakom ob pogostih skrčenjih), veziko-ureteralni refluks (vdori seča iz mehurja v enega ali oba sečevoda v smeri ledvic). Čezmerno aktivni sečni mehur zdravimo predvsem farmakološko z »antimuskariniki«, delujo-

čimi na M3-receptorje (detrusitol, emselex, vesicare, spasmex, ditropan, detrunorm). Tablete s temi učinkovinami so med seboj podobno učinkovite in izboljšajo težave pri približno 50 % bolnikov. Med seboj pa se precej razlikujejo v neželenih učinkih. Oxybutinin (Ditropan) v obliki obliža ima manj neželenih učinkov. V zadnjem času postaja vse pomembnejše zdravljenje z injekcijami strupa botulizma A v mišico (detruzor) mehurja. Ob tem postajajo kirurške metode manj pomembne, vendar so v hudih primerih še vedno potrebne; zmanjšanje mehurja z odstranitvijo dela mišice ali povečava z vsitjem dela ozkega črevesja, v najhujših primerih pa odstranitev celega mehurja in izpeljava seča v obliki mokre ali suhe urostome.

Poškodba živčevja med možganskim deblom in križno hrbtenjačo lahko vodi tudi v neusklajeno delovanje sečnega mehurja in zapiralke sečnice. Navadno se že pred skrčenjem mehurja zapiralka sečnice sprosti in s tem omogoči prost iztok seča. Pri poškodbi hrbtenjače pa pride med skrčenjem mehurja pogosto tudi do sočasnega skrčenja zapiralke sečnice. Posledica je nepopolno izpraznjene mehurja in v povezavi s čezmerno aktivnostjo sečnega mehurja še višji tlaki v mehurju med praznjenjem. Slednji so najpomembnejši vzrok za zaplete na zgornjih sečilih po poškodbi hrbtenjače (npr. okvara ledvic zaradi kroničnega vnetja in veziko-ureteralnega refluksa, kar pelje v postopno odpovedovanje delovanja ledvic, ki se lahko konča s kronično hemodializo).

Glavna težava pri bolnikih z neusklajenim delovanjem sečnega mehurja in zapiralke sečnice je zmanjšan pretok seča zaradi visokega tlaka v sečnici. To lahko poskusimo zdraviti farmakološko z zaviralci α -adrenergičnih receptorjev (cardura, omnix OCAS, tanz, tamsulozin lek, kornam, kamiren, tonocardin), ki pa so le malo učinkoviti. Uspešnejše so injekcije strupa botulizma A v zapiralko

sečnice, v skrajnem primeru pa tudi kirurgija sečnice – prerezanje mišice zapiralke. Pri obeh metodah je pri velikem deležu bolnikov treba poseg ponoviti. Če pride do zožitve vratu mehurja (fibroza), je treba prerezati tudi tega.

Pri poškodbi konusa (končnega dela) hrbtenjače ali kavde ekvine (živčne korenine v hrbteničnem kanalu pod koncem hrbtenjače) pride do izgube dela dovodnih poti (moten občutek za polnost mehurja), ločitev parasimpatičnih nevronov za sečni mehur od preostalega živčevja in razživčenja zunanje zapiralke sečnice. Posledice so slabše krčljiv sečni mehur in slabo zategnjena sečnica. Prvo vodi v nepopolno izpraznjenje mehurja ob mikciji, drugo pa v uhajanje seča. Slabšo krčljivost sečnega mehurja najboljšo prikažemo z urodinamsko preiskavo, opravljeno med praznjenjem mehurja. Preprostejše, pa vseeno zelo uporabne so tudi meritve pretoka seča in meritev zaostanka seča po mikciji. Če po mikciji zastane v mehurju tretjina ali več celotnega volumna, je potrebno zdravljenje. To je lahko farmakološko s holinergičnimi zdravili (myotonine, ubretid), ki pa je navadno le malo učinkovito. Bistveno učinkovitejša je čista intermitentna samokaterizacija, s katero si pacienti sami (paraplegiki) ali pa s pomočjo svojcev (tetraplegiki) navadno vsaj štirikrat dnevno učinkovito izpraznijo zastali seč. Pri 75 % bolnikov z največ delno okvaro križnega živčevja je zelo uporabna tudi električna stimulacija sečnega mehurja. Skrajna in zadnja metoda pa so kirurške tehnike delnega zmanjšanja sečnega mehurja ali pa kritje dela stene mehurja s skeletno mišico. To lahko krčijo z uporabo elektrostimulacije ali pa jo, v idealnem primeru, bolnik lahko zavestno skrči sam.

Zmanjšana aktivnost sečnice je najpogosteje posledica razživčenja zunanje zapiralke sečnice. Glavna težava po tovrstni okvari je uhajanje seča zaradi zmanjšane tlaka v sečnici. Tudi to težavo lahko zdravimo

farmakološko, predvsem z zaviralci privzema noradrenalina in serotonina (yentreve; zdravilo pri nas ni registrirano), katerih učinkovitost pa ni najboljše. Bistveno učinkovitejša je kirurgija, pri kateri s posebnimi trakovi iz umetnega materiala (TVT, TOT, SPARK itd.) podprejo sečnico in s tem preprečijo ali zmanjšajo uhajanje seča. Metodo uporabljajo predvsem pri ženskah, v zadnjem času pa vse več tudi pri moških. Precej priljubljena metoda, vendar s slabimi dolgoročnimi rezultati, je tudi injiciranje snovi ob sečnico (deflux). V najtežjih primerih pri obeh spolih lahko vstavijo umetno zapiralko sečnice (AUS), ki je zelo učinkovita, vendar je mogočih veliko zapletov. Če se bolnik samokaterizira in/ali je že napravljena povečava mehurja oz. če je kapaciteta mehurja primerna, se redko odločijo za rekonstrukcijo vratu mehurja in sečnice.

NEVROFIZIOLOŠKA PREISKAVA KRIŽNIH REFLEKSOV PRI BOLNIKI S POŠKODOVANO HRBTENJAČO - VABILO

Poleg kliničnega nevrološkega pregleda in slikovnih preiskav so v diagnozi okvare hrbtenjače pomembne tudi nevrofiziološke preiskave. Najuporabnejši metodi sta igelna elektromiografija in meritev križnih refleksov, ki sta zlasti uporabni pri sumu na poškodbo konusa hrbtenjače ali kavde ekvine. Po podatkih iz literature ima 10–20 % poškodovancev po poškodbi hrbtenjače v vratnem ali prsnem delu tudi sočasne, pogosto neodkrite okvare križnega živčevja. Z našo raziskavo križnih refleksov bomo skušali izvedeti več o uporabnosti te metode tudi za diagnostiko poškodb zgornjega motoričnega nevrona.

Pri pacientih, ki se bodo prijaviili, bomo pregled in raziskavo opravili na Inštitutu za klinično nevrofiziologijo v pritličju UKC Ljubljana. Pregled in preiskava bosta obsegala pogovor o naravi okvare hrbtenjače, pacientovih težavah (s pouda-

POKLICNA IN ZAPOSLOITVENA REHABILITACIJA NA INŠTITUTU ZA REHABILITACIJO

rkom na motnjah mikcije, iztrebljanja in spolnosti – izpolnitev treh standardnih vprašalnikov), klinični nevrološki pregled (z uporabo lestvice ASIA) in nevrofiziološko meritve križnih refleksov. Pri meritvah križnih refleksov bomo s kratkimi električnimi pulzi dražili križne živce in merili odzive iz mišic medeničnega dna. Glede na ugotovitve pregleda bomo pacientom priporočili zdravljenje ali pa jih bomo napotili na nadaljnje preiskave ali preglede k drugim specialistom.

Zahvala:

Avtor se zahvaljuje specialistu urologu Alešu Sedlarju, dr. med., za kritičen pregled teksta in zelo koristne pripombe.

Doc. dr. Simon Podnar, dr. med., nevrolog in klinični nevrofiziolog

KO Inštitut za klinično nevrofiziologijo, SPS Nevrološka klinika, Klinični center, Ljubljana

Koristen dan z jabolki

Ker ponekod, tudi na Primorskem, prav zdaj zorijo zgodnja poletna jabolka (*Malus domestica*), izkoristimo njihovo zdravilno moč. Silno dober sadež jabolane naj bi človeka spremljal že dolga tisočletja. Domovina jabolane je osrednja Azija. Stari Grki so začeli gojiti kultivirane sorte, Rimljani so jih poznali že več kot trideset, dandanes jih je že več tisoč.

UVOD

Center za poklicno rehabilitacijo deluje v okviru Inštituta za rehabilitacijo RS že petindvajseto leto, programi poklicne rehabilitacije v različnih oblikah pa so v Inštitutu za rehabilitacijo potekali vse od njegove ustanovitve leta 1954. Za tokratno predstavitvev Centra za poklicno rehabilitacijo (CPR) in programov poklicne rehabilitacije je več pomembnih razlogov: CPR je z letošnjo vselitvijo v novo stavbo začel delovati v bistveno boljših razmerah, konec lanskega leta je Inštitut za rehabilitacijo pridobil Evropski znak odličnosti v rehabilitaciji za področje poklicne rehabilitacije, v poklicni rehabilitaciji pa so se uveljavili programi oz. storitve, ki so posledica zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.

PREDSTAVITEV CPR IN NJEGOVE OSNOVNE DEJAVNOSTI

V CPR je približno 45 zaposlenih. Dejavnost poklicne rehabilitacije se izvaja v Ljubljani, Mariboru in Murski Soboti. Letno je v vseh treh enotah obravnavanih približno 700 oseb. Osnovna dejavnost obsega izvedbo

različnih programov rehabilitacijskega ocenjevanja, usposabljanja in zaposlovanja invalidov ter izvajanje razvojnih projektov na področju poklicne in zaposlitvene rehabilitacije.

Rehabilitacijsko ocenjevanje je usmerjeno v ocenjevanje posameznikovih sposobnosti in vseh bioterpisiosocialnih dejavnikov, ki pomembno vplivajo na ponovno uspešno vključevanje v delovno in socialno okolje.

Rezultat izvedbe rehabilitacijske ocene je

poročilo ali individualni rehabilitacijski načrt, ki opredeljuje nadaljnje rehabilitacijske ukrepe za doseg tehciljev. Postopek rehabilitacijske ocene traja v povprečju deset delovnih dni, dejanski čas izvedbe pa je odvisen od potreb posameznikov, ki so vključeni v program.

Programi usposabljanja in zaposlovanja invalidov so (praviloma) namenjeni brezposelnim invalidom; v začetnem obdobju se izvajajo v prostorih CPR, pozneje pa pri delodajalcih v realnem delovnem okolju. Tovrstni programi trajajo od enega meseca do enega leta ali tudi

več, pri tem pa se poskuša posameznika čim hitreje vključiti v realno delovno okolje, torej k delodajalcu. Cilji teh programov so čimprejšnja zaposlitev invalidov, za katere je ocenjeno, da so zaposljivi, ter tudi dolgoročno zadržanje in napredovanje v zaposlitvi. Za invalide, za katere se ugotovi, da niso zaposljivi, pa je cilj tudi aktivna vključitev v programe, ki jim omogočajo vzdrževanje primerne socialne vključenosti in s tem vsaj posredno povezane kakovosti življenja.

Zaradi tako zastavljenih ciljev pomujemo poklicno rehabilitacijo kot del kompleksne rehabilitacije, kar pomeni, da je poklicna rehabilitacija velikokrat logično nadaljevanje medicinske rehabilitacije (to pa ni nujno v vseh primerih) in se ne konča, ko posameznik zapusti Inštitut za rehabilitacijo RS. V resnici se poklicna rehabilitacija nadaljuje tudi po zaposlitvi invalida, tako da se ga še pozneje spremlja in podpira njegovo uspešnost pri delu, dokler za takšno spremljanje obstajajo strokovni razlogi.

Osnovni način izvedbe rehabilitacijskih programov je timski pristop: z različnimi vidiki posameznikove poklicne rehabilitacije se ukvarjajo strokovni delavci različnih strok. Posameznik se pri sodelovanju v programu poklicne rehabilitacije tako sreča s socialnim delavcem, psihologom, z zdravnikom specialinom medicine dela, prometa in športa, delovnim terapevtom, specialnim pedagogom in rehabilitacijskim tehnologom.

Izvedba rehabilitacijskih programov poteka tako, da posameznik preživi v Centru za poklicno rehabilitacijo do šest ur dnevno; tam sta poleg različnih individualnih in skupinskih obravnav (pregledov, razgovorov in testiranj) vključena tudi delo v rehabilitacijskih delavnicah in delovna terapija. Delovni proces je diagnostično sredstvo in sredstvo za usposabljanje rehabilitanta, vrsta dela pa je prilagojena posameznikovim sposobnostim, znanjem, veščinam, preteklim izkušnjam in interesom.

Pogoj za uspešno izvedbo rehabilitacijskega procesa je aktivno sodelovanje posameznika pri postavljanju njegovih rehabilitacijskih ciljev in pri izvedbi vseh aktivnosti v programu.

Izvajanje aplikativnih razvojnih projektov je tudi del osnovne dejavnosti Centra za poklicno rehabilitacijo. Izvedba projektov na lokalni, nacionalni ali mednarodni ravni je usmerjena v razvijanje novih storitev in pristopov na področju poklicne rehabilitacije, ki upoštevajo potrebe naših bodočih uporabnikov in so v skladu z najnovejšimi strokovnimi izhodišči.

Posebna pozornost je v CPR usmerjena tudi v prenos strokovnega znanja drugim strokovnjakom, in sicer kot organizacija strokovnih seminarjev, publicistična dejavnost in sodelovanje z ustanovami in strokovnjaki v tujini.

VSELITEV V NOVO STAVBO

Center za poklicno rehabilitacijo, enota Ljubljana, je že od ustanovitve deloval v montažnem objektu, ki je bil ob ustanovitvi po velikosti in standardih primeren za izvedbo programov poklicne rehabilitacije. Z leti sta obseg in zahtevnost obravnav naraščala, montažna stavba pa je že po dveh desetletjih začela ka-

zati slabosti, tako da so bili prostori, v katerih je deloval CPR, zadnjih nekaj let povsem neprimerni, predvsem zaradi premajhne površine in zelo slabe zvočne in toplotne izolacije.

Z vselitvijo v novo stavbo marca 2008 smo dobili bistveno boljše razmere za delo tako za zaposlene kot tudi za osebe, vključene v obravnavo.

Pritlični del enonadstropne nove stavbe je tako namenjen rehabilitaciji otrok, v nadstropju pa sta Center za poklicno rehabilitacijo in Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo.

Celotna stavba ima skupaj s kletjo 4500 kvadratnih metrov površin.

Že ob načrtovanju stavbe je bilo veliko pozornosti posvečene arhitektonski dostopnosti, predvsem za gibalno ovirane osebe, slepe in slabovidne osebe, ki smo jih začeli vključevati v programe zaposlitvene rehabilitacije z letom 2006.

UPRAVLJANJE KAKOVOSTI

Na slovesnosti ob odprtju nove stavbe je bil Inštitutu za rehabilitacijo podeljen Evropski znak odličnosti v rehabilitaciji EQRM (European Quality in Rehabilitation Mark), ki ga podeljuje evropsko združenje za rehabilitacijo EPR (European Platform for rehabilitation) (www.epr.eu). Inštitut za rehabili-

Z vselitvijo v novo stavbo marca 2008 smo dobili bistveno boljše razmere za delo tako za zaposlene kot tudi za osebe, vključene v obravnavo.

tacijo se je tako uvrstil med 14 evropskih rehabilitacijskih ustanov s tem prestižnim certifikatom in je hkrati edina rehabilitacijska ustanova iz novih članic EU z omejenim certifikatom.

V letu 2005 je Center za poklicno rehabilitacijo pridobil tudi certifikat ISO 9001:2000. S pridobitvijo tega certifikata, ki se nanaša na organizacijske vidike procesov vodenja, so bili opredeljeni vsi procesi, ki potekajo v CPR (proces, pristojnosti sodelujočih, dokumentacija, kazalniki za vrednotenje uspešnosti ipd). Vsaka oseba, ki je vključena v proces rehabilitacije, na koncu ocenjuje posamezne vidike tega procesa, med drugim tudi delo in odnos strokovnih delavcev, s katerimi je sodelovala. Tako pridobljeni podatki se najmanj enkrat letno statistično obdelajo in vrednotijo. Če rezultat določenega kazalnika ni ugoden, sledijo ukrepi za izboljševanje.

Tako smo v letih 2006 in 2007 na primer ugotovili, da se je znižalo zadovoljstvo z informacijami, ki jih osebe, napotene v rehabilitacijske programe, dobijo pred prihodom v Inštitut za rehabilitacijo. Zato smo se odločili za izdelavo informativnih zloženek, ki jih po novem pošiljamo skupaj z vsakim vabilom na obravnavo.

Kandidatura za pridobitev Evropskega znaka odličnosti EQRM v letu 2007 je pomenila novo raven ukvarjanja z vidiki kakovosti v rehabilitaciji. Pri izpolnjevanju meril EQRM je pomembno aktivno sodelovanje obravnavanih rehabilitantov pri oblikovanju in izvedbi rehabilitacijskih programov. Kriteriji odličnosti v rehabilitaciji postavljajo na prvo mesto partnerski odnos med strokovnimi delavci in osebami, ki so vključene v rehabilitacijske storitve, ter pravice in etične vidike tega sodelovanja. Evropsko združenje za rehabilitacijo je o primernosti Inštituta za podelitev tega priznanja presojalo tri dni. Poleg pregleda dokumentacije so opravili vrsto razgovorov s strokovnimi

delavci, z osebami na obravnavi in vodstvom.

Dolgoročno obnavljanje pridobljenega statusa je zaveza, ki je bila sprejeta ob pridobitvi tega certifikata.

NAČIN VSTOPA V REHABILITACIJSKE PROGRAME

Za strokovno in laično javnost je poleg poznavanja vsebin in oblik programov, ki se izvajajo v CPR, pomemben podatek, v kakšnih primerih in na kakšen način lahko posameznik, ki se spoprijema z reševanjem svoje zaposlitvene problematike, pride v programe poklicne oziroma zaposlitvene rehabilitacije. V nadaljevanju bodo v treh podglavljih poenostavljeno opisani trije najpogostejši načini, na katere posamezniki navadno vsto-

oziroma ki uveljavljajo pravice iz naslova pokojninskega in invalidskega zavarovanja, osebni zdravnik napoti na invalidsko komisijo na ZPIZ. V nekaterih primerih se želi komisija na ZPIZ-u odločati o posameznem primeru tudi na podlagi rezultatov rehabilitacijske ocene Centra za poklicno rehabilitacijo. Takrat ZPIZ osebo napoti v CPR. Center na koncu obravnave mnenje posreduje ZPIZ-u, ta pa na podlagi mnenja CPR, strokovnih meril in interesov obravnavane osebe ter potreb in možnosti delodajalca sprejme odločitev o nadaljnjih ukrepih za izvedbo poklicne rehabilitacije. Pri tem gre pogosto za vključitev posameznika v različne programe izobraževanja oziroma za prekvalifikacijo.

2) Letno je v vseh enotah CPR obravnavanih približno 300 oseb, ki jih v programe poklicne rehabilitacije napotijo zdravniki, od tega je približno 25 % takih, ki jih napotijo specialisti – navadno zdravniki z različnih oddelkov Klinike za fizikalno medicino in rehabilitacijo na Inštitutu za rehabilitacijo. Pri teh osebah se proces medicinske rehabilitacije nadaljuje s poklicno rehabilitacijo.

Najpogostejši razlogi za obravnave, ki smo jih zaznali v zadnjih letih, so predvsem posledice bolezni mišično-skeletnega sistema, stanja po poškodbah (poškodbe glave), bolezni živčevja ter duševne in vedenjske motnje.

Namen in cilji teh obravnav so rehabilitacijska ocena in priprava razširjene ocene funkcionalnih sposobnosti in oblikovanje individualnega rehabilitacijskega načrta ter izvedba programov za obvladovanje težav na kognitivnem, vedenjskem in funkcionalnem področju. Te obravnave niso omejene samo na izvedbo programa na lokaciji Inštituta za rehabilitacijo, ampak pogosto vključujejo tudi komunikacijo z

pajo v proces poklicne oziroma zaposlitvene rehabilitacije.

Posameznike v programe poklicne oziroma zaposlitvene rehabilitacije lahko napoti ZPIZ, osebni zdravnik ali specialist z zdravstveno napotnico in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje z njihovo napotnico.

1) Osebe, ki so zaposlene (in zaradi posledic različnih zdravstvenih težav pogosto v bolniškem staležu)

delodajalcem in po potrebi tudi ogled in analizo delovnega mesta pri delodajalcu.

3) Brezposelne osebe, ki so prijavitljene na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje in bi želele pridobiti status invalida ter se vključiti v proces zaposlitvene rehabilitacije, na CPR napoti Zavod RS za zaposlovanje. To področje ureja Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (v nadaljevanju Zakon), ki je bil sprejet leta 2005, v praksi pa se je začel uveljavljati z letom 2006. Zakon prinaša vrsto dobrodošlih novosti na področje poklicne oziroma zaposlitvene rehabilitacije, zato bi ga kazalo predstaviti ob drugi priložnosti. V nadaljevanju so zato navedene samo nekatere ključne novosti zakona.

Ob uveljavitvi zakona je bila oblikovana mreža izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije, ki šteje 13 izvajalcev in so tudi geografsko razporejeni po celotnem področju Republike Slovenije. Eden od izvajalcev je tudi CPR z vsemi tremi enotami. Skladno z zahtevami zakona je bil na Inštitutu za rehabilitacijo ustanovljen Razvojni center za zaposlitveno rehabilitacijo, ki usklajuje razvoj na področju zaposlitvene rehabilitacije, pripravlja stan-

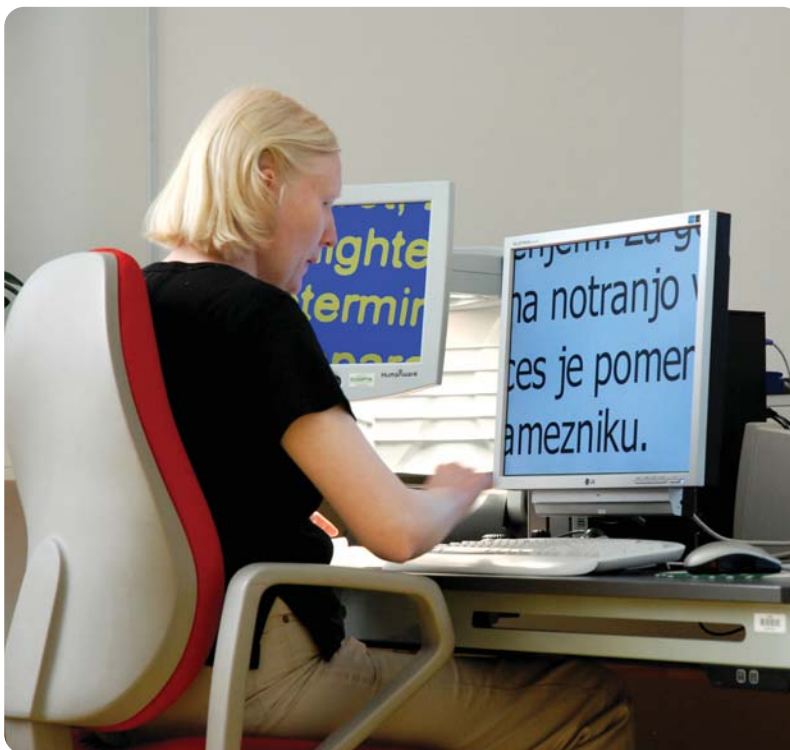
darde storitev zaposlitvene rehabilitacije in usposabljanj za strokovne delavce in izvajalce zaposlitvene rehabilitacije.

Z novim zakonom je uveden tudi kvotni sistem, ki opredeljuje nujen delež zaposlenih invalidov za vse delodajalce v Sloveniji. Delež je različen, glede na panogo, v katero spada posamezna delovna organizacija. Če delodajalec ne izpolnjuje kvote, mora skladno z zakonom (in podzakonskimi akti) plačevati prispevek zaradi nedose-

ganja kvote. Ta sredstva se stekajo v Sklad Republike Slovenije za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov (<http://www.svzi.gov.si/>). Če delodajalec presega kvoto, iz Sklada prejema finančne vzpodbude za zaposlovanje invalidov.

Zakon predvideva vrsto vzpodbud za delodajalce, ki zaposlujejo invalide, zato je ves čas od uveljavitve zakona mogoče zaznati ugodne premike pri zaposlovanju invalidov.

Vsi izvajalci zaposlitvene rehabilitacije so dolžni izvajati storitve skladno s standardi storitev, kar naj bi vzpostavilo enako raven izvedbe storitev pri vseh izvajalcih.

Standardi storitev obsegajo 13 storitev, ki vsebinsko opredeljujejo različne faze rehabilitacijskega procesa, od izvedbe rehabilitacijske ocene, izvajanja usposabljanj, iskanja zaposlitve, analize delovnega mesta, priprave načrta prilagoditev delovnega mesta, vključitve v zaposlitev, spremljanja, izvedbe podpornih storitev itn.

Z uveljavitvijo zakona se je pojavil izraz zaposlitvena rehabilitacija. Natančnejše razmejitve med pojmom zaposlitvena rehabilitacija in

poklicna rehabilitacija vsebinsko še niso opredeljene.

Podrobnejše informacije o Zakonu in podzakonskih aktih je mogoče dobiti na spletnih straneh Ministrstva za delo družino in socialne zadeve RS.

(http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi/)

SKLEP

Center za poklicno rehabilitacijo lahko v petindvajsetem letu delovanja pozitivno ocenjuje prehojeno pot, ki je bila odvisna od zunanjih in notranjih dejavnikov. Prihodnje

delo in razvoj CPR sta opredeljena s poslanstvom in vizijo Inštituta za rehabilitacijo, ki je usmerjen v razvoj ter izvajanje rehabilitacijskih programov na najvišji ravni in predvsem na zadovoljevanje potreb uporabnikov storitev. Zadane cilje bo mogoče dosegati edino z aktivnim in partnerskim sodelovanjem z uporabniki oziroma z organizacijami, ki predstavljajo različne skupine uporabnikov.

Zato bi bralce ali skupine, ki so zainteresirani za dodatne informacije v zvezi s poklicno ali z zaposlitveno rehabilitacijo ali ki bi si zgolj želeli ogledati novi Center za poklicno rehabilitacijo, povabil, da pokličejo na kontaktno številko 01/47 58 176 in se dogovorijo za obisk.

Jurij Švajger, dipl. org. spec. posl. ekon.
Inštitut za rehabilitacijo CPR
vodja službe Ljubljana

(foto: Marjan Jerina)

ZAPOSLOVANJE

Človek je, čeprav se na prvi pogled ne zdi tako, bitje v vsaj štirih plasteh: je duhovno, čustveno in razumsko bitje ter ima, seveda, telo. Pri skrbi za čim polnejše življenje moramo prav tako upoštevati in negovati vse štiri ravni. Delo in zaposlitev sta ona od pomembnih dejavnikov pri samostojnem in kvalitetnem življenju. Zaposlitev nam tako omogoča vključevanje v družbeno življenje, nam dviguje samopodobo in omogoča socialno neodvisnost.

Na Zvezi paraplegikov Slovenije se bomo aktivno zavzeli za svetovanje in usmerjanje tetra- in paraplegikov pri načrtovanju posameznikove zaposlitve. Program bo zagotavljal najprej identifikacijo interesov, nato pa znanje, talent in vrednote. Za pomoč pa smo že zaprosili Sklad za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov.

NEKAJ OSNOVNIH INFORMACIJ O SKLADU IN NJEGOVEM POSLANSTVU

Vlada Republike Slovenije je na podlagi Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI) dne 29. 7. 2004 sprejela Akt o ustanovitvi Sklada Republike Slove-

nije za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov (Sklad).

Sklad, katerega ustanoviteljica je Republika Slovenija, soustanoviteljica pa sta Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije ter Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, deluje od dneva registracije 8. 10. 2004.

KAKŠNE SO NALOGE SKLADA

Sklad odloča o pravicah in obveznostih invalidov in delodajalcev, predvsem pri subvencioniranju plač invalidov, stroških prilagoditve delovnega mesta, storitvah v podpornem zaposlovanju in drugih finančnih vzpodbudah v skladu z Zakonom.

Sklad zagotavlja vrsto finančnih vzpodbud, in sicer:

- subvencije plač invalidom;
- plačilo stroškov prilagoditve delovnega mesta in sredstev za delo invalida;
- plačilo stroškov storitev v podpornem zaposlovanju;
- oprostitvev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaposlenih invalidov;
- nagrade za preseganje kvote;
- letne nagrade delodajalcem za dobro prakso na področju zaposlovanja invalidov;
- druge vzpodbude na področju zaposlovanja invalidov in ohranjanje delovnih mest za invalide in druge razvojne vzpodbude.

Za več informacij se obrnite na Zvezo (janez.trdina@guest.arnes.si) ali Sklad (Zemljemerska 12, 1000 Ljubljana, tel.: 01/230 94 80, srsvzi-info@gov.si). Za vse, ki jih še posebno zanima zaposlitev, bomo v sodelovanju s Skladom pripravili predavanje o možnostih zaposlitve invalidov in o finančnih vzpodbudah za delodajalce, ki bi invalida zaposlili.

Jani Trdina

Zakon o pacientovih pravicah – informacija

Letos smo v Sloveniji dobili nov zakon, ki ureja področje pacientovih pravic. Zakon je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 15/2008 dne 11. 2. 2008, veljati oziroma uporabljati pa se bo začel od 26. avgusta 2008 dalje.

Namen tega zakona je omogočiti enakopravno, primerno, kakovostno in varno zdravstveno oskrbo, ki temelji na zaupanju in spoštovanju med pacientom in zdravnikom, med pacientom in drugim zdravstvenim delavcem ter med pacientom in zdravstvenim sodelavcem.

Zakon določa pravice, ki jih ima pacient kot uporabnik zdravstvenih storitev pri vseh izvajalcih

zdravstvenih storitev, določa postopke uveljavljanja teh pravic, kadar so te kršene, in določa tudi s temi pravicami povezane dolžnosti.

Pacientove pravice, ki jih ureja ta zakon, so:

- pravica do dostopa do zdravstvene oskrbe in zagotavljanja preventivnih storitev;
- pravica do enakopravnega dostopa obravnave pri zdravstveni oskrbi;
- pravica do proste izbire zdravnika in izvajalca zdravstvenih storitev;
- pravica do primerne, kakovostne in varne zdravstvene oskrbe;
- pravica do spoštovanja pacientovega časa;
- pravica do obveščeniosti in sodelovanja;

- pravica do samostojnega odločanja o zdravljenju;
- pravica do upoštevanja naprej izražene volje;
- pravica do preprečevanja in lajšanja trpljenja;
- pravica do drugega mnenja;
- pravica do seznanitve z zdravstveno dokumentacijo;
- pravica do varstva zasebnosti in varstva osebnih podatkov;
- pravica do obravnave kršitev pacientovih pravic ter
- pravica do brezplačne pomoči pri uresničevanju pacientovih pravic.

Vanja Furlan

POGOVOR S PREDSEDNIKOM REPUBLIKE SLOVENIJE

Gospod predsednik, veliko sveta ste že prepotovali in spoznali mnogo ljudi. Pogledi na invalide so zelo različni. Kako ocenjujete odnos do invalidov pri nas, v Sloveniji, v primerjavi z odnosom ljudi do invalidov drugod po svetu? Kakšen je vaš osebni odnos do ljudi na invalidskih vozičkih?

Res je, odnos do invalidov in razmere za njihovo življenje so zelo različni. Opazil sem tudi to, da pozornost, prilagojenost okolja in dostopnost do različnih pripomočkov za invalide niso vedno odvisne le od bogastva in razvoja posamezne države, ampak tudi od kulture in vrednot, ki jih imajo v odnosu do invalidov na različnih koncih sveta. Mislim, da je pri nas odnos do invalidov kar ustrezen, da se izboljšuje in da je veliko boljši kot v mnogih delih sveta.

Osebno si prizadevam, da bi bil moj odnos do invalidov pošten in spoštljiv. Pošten v tem smislu, da bi čim več pripomogel k njihovi usposobljenosti za samostojnost ter ustrezno delovno in življenjsko integracijo. Spoštljiv pa zato, ker izredno cenim dodatno moč, napor in potrpežljivost invalidov pri njihovem enakopravnem vključevanju v vse oblike dela in življenja. Pred očmi imam vedno to, da morajo invalidi pogosto razviti bistveno več zmožnosti in sposobnosti, če se želijo enakopravno vključiti v okolje.

Imate mogoče kakšnega bližnjega znanca ali prijatelja, ki je na invalidskem vozičku, oz. ali imate kakšno osebno izkušnjo z invalidi, ki je vplivala na vas in na vaše mišljenje o nas, invalidih?

Z ženo imava dolgoletno prijateljico, ki je že mnogo let na invalidskem vozičku. Je prijateljica v pravem pomenu besede, ki nama je veliko pomagala pri urejanju in raz-

reševanju različnih problemov, ko sva bila v tujini. Je tudi zaposlena gospa, samostojna in izredno preudarna. Vedno znova me navdušujeta njena moč in odločnost pri razreševanju vsakodnevnih problemov tako v službi kakor tudi v njenem življenju. Kot družina smo se veliko naučili od nje, včasih z njeno pomočjo najdemo tudi odgovor na za nas nerazrešljiva vprašanja.

V preteklosti je večina družb invalide izključevala iz številnih področij življenja, od gospodarskega, socialnega do kulturnega. Kljub temu da se danes prizadeva za vključitev invalidov na ta področja, pa smo invalidi še vedno deležni ovir pri vključevanju v družbo kot enakopravni člani. Redke tudi niso kršitve človekovih pravic, ko gre za invalide. Kako ocenjujete vključenost invalidov v civilno družbo in javno življenje tukaj in danes?

Po moji oceni je vključenost invalidov v civilno družbo vseh oblik in v različna gibanja izredno dobra in razvejana. Tudi sicer mislim, da so različne oblike združevanja invalidov v okviru društev najprimernejša priložnost za organiziranje mnogih aktivnosti na področju samopomoči, izobraževanja, zbiranja sredstev, pa tudi strokovnega razreševanja vprašanj, ki so povezana s problemi invalidnosti. Ocenjujem, da je civilna družba na področju invalidskega varstva v Sloveniji generator novih zamisli za razreševanje problematike invalidskega varstva. Po drugi strani pa mislim, da invalidi še vedno niso dovolj vključeni v različne oblike javnega življenja. Ta vključenost se mi zdi nujna zaradi razvijanja posebne senzibilitete, ki bi omogočila bolj neposredno razumevanje invalidske problematike, njihovih vsakodnevnih težav in nemoči. Vključenost zame pomeni

tudi, da je invalid čim bolj samostojen, da je integriran in da mu je omogočeno, da čim bolj poskrbi sam zase. Seveda je vsem tistim, ki tega ne zmorejo, treba pomagati, in to tako, da se vsaj približno izravnajo možnosti za življenje in delo z drugimi, ki nimajo teh problemov.

Invalidi imamo pravico živeti v domačem okolju. Vendar pa je ob vseh dodatnih stroških, ki jih imamo, npr. prilagoditev stanovanja, nega na domu, prilagoditev avtomobila, medicinskih pripomočkov, življenje za veliko družin z nizkimi prihodki zelo težko. Imate kakšen predlog, kako pomagati takim družinam? Veliko finančno breme namreč nosijo družine invalidov, saj je država do njih zelo mačehovska.

Dom in njegova urejenost je za invalida še toliko bolj pomembna, ker mu ta, če je pravilno prilagojena, omogoča veliko samostojnost, ob sodobni tehnološki podpori pa tudi delo, s katerim se lahko invalid preživlja. Za pridobivanje sredstev v ta namen vidim dve možnosti. Prva je ta, da se razvije civilna iniciativa v smeri zbiranja posebnih sredstev v te namene, vzporedno z razvojem družbenoodgovornega podjetništva, ki bo videlo svoje poslanstvo tudi na tem področju naložb, torej naložb za vzpostavitev delovnega okolja na domu. Druga možnost, ki po mojem mnenju še ni izčrpana, pa je, da se zagotovijo systemska sredstva, tako s področja zdravstva kakor tudi s področja socialnega varstva. Mislim, da se približujemo razvojni stopnji, ko bo pravica do urejenega doma invalidov sodila med temeljne pravice oziroma v okvir splošnih človekovih pravic.

Za vključevanje invalidov v socialno okolje je nujno potrebno prilagajanje okolja ljudem na inva-

Predsednik Republike Slovenije
dr. Danilo Türk:

“Prizadevanje za trajno spoštovanje človekovih pravic in za njihovo uresničevanje ne sme nikoli zastati!”

lidskem vozičku. S tem mislim predvsem na odpravljanje arhitekturnih in drugih ovir v okolju in javnih prevoznih sredstvih. Zahodne, predvsem pa nordijske države in ZDA imajo to, za invalide na vozičkih tako pomembno področje, zelo dobro urejeno. V Sloveniji pa so prilagoditve bolj redke in slabe, zato smo invalidi tako rekoč izključeni iz socialnega življenja. Kakšni so vaši pogledi na to problematiko in ali bo, po vašem mnenju, takšna stopnja urejenosti, kot je v zahodnih državah, kdaj dosežena tudi pri nas?

Kot veste, je državni zbor 2. aprila ratificiral Konvencijo o pravicah invalidov. Ta konvencija uveljavlja načelo enakih možnosti in enake obravnave; ponuja novo razvojno dimenzijo in nova orodja ter modele sodobnega invalidskega varstva. Posebej izpostavlja položaj invalidnih žensk, definira izraze, kot so invalid, invalidnost, diskriminacija. Ponuja tudi dialog z in med invalidi, z vladnimi in nevladnimi organizacijami. Konvencija pravzaprav zavezuje državo, da pripravi ustrezno pravno podlago za zagotovitev

razmer za uresničevanje kompleksnega invalidskega varstva. Prepričan sem, da je s sprejemom konvencije državni zbor mislil resno in s tem sam sebe zavezal, da bo v nadaljnjih postopkih sprejel ustrezne zakone. Podobno pričakujem, da bo pri konkretizaciji Konvencije o pravicah invalidov ravnala tudi vlada. S to konvencijo se Slovenija zavezuje, da bo uredila celostno invalidsko varstvo.

Politične stranke v svojih programih pogosto pozabljajo na vprašanja socialnega varstva invalidov. V večini jih niti ne razumejo niti se ne trudijo, da bi jih spoznali. Invalide lahko razume le nekdo, ki spremlja naša življenja. Mislim, da bi morali o invalidskih vprašanjih odločati mi sami, invalidi. Kaj menite vi o tem?

Tako kot pri prejšnjem vprašanju se moram tudi zdaj opreti na konvencijo, v kateri je jasno zapisano, da je pomemben člen sporazumevanja in dialoga ta, da se nikoli in o ničemer ne odloča brez invalidov in ne v njihovem imenu.

Zveza paraplegikov gradi Dom paraplegikov na slovenski obali, ki bo namenjen obmorski rehabilitaciji, ohranjevanju zdravja, skratka socialni rehabilitaciji, kar je naša primarna skrb. Dograditi moramo še nastanitveni objekt. Po štiriletnem zastoju gradnje se bo, kot kaže, v projekt vključila tudi Vlada RS. S tem se bomo pridružili drugim evropskim državam, ki take objekte s podobno vsebino že imajo. Kako to, da država aktivneje ne podpira projektov, ki prinašajo reševanje trenutnih stisk posameznim državljanom, ki jih usoda pripelje v naše vrste, pa čeprav “samo” petdeset na leto?

Seznanjen sem z vašim programom obnove rehabilitacije, ki ste ga izvajali v Novigradu. Vem, da je bil program izredno dobro voden in da se ga je letno udeležilo več sto paraplegikov. Poznam tudi vašo prizadevanja za izgradnjo novega doma paraplegikov na slovenski obali in si skupaj z vami želim, da bi ta dom v celoti, s svojim programom vred, tudi zaživel. Preživljanje počitnic in izvajanje programa obnove rehabilitacije sta nedvomno velikega

pomena, ne samo z zdravstvenega vidika, ampak tudi kot priložnost za druženje in navezovanje novih prijateljskih vezi in poznanstev.

Člani Zveze paraplegikov Slovenije smo zelo aktivni v kulturnem življenju, športnih in rekreativnih aktivnostih. Ste že bili kdaj ali si želite biti na kakšni izmed naših prireditiv?

Na prireditvah različnih invalidskih organizacij sem že bil, tako družabnih kot tudi športnih, in obljubljam, da se jih bom udeleževal tudi v prihodnje.

Z vami si želi Zveza paraplegikov Slovenije dobro sodelovati. Ali želite mogoče našim paraplegikom in tetraplegikom še kaj sporočiti?

Prizadevanje za trajno spoštovanje človekovih pravic in za njihovo uresničevanje ne sme nikoli zastati, sem zapisal pred mnogimi leti v predgovoru k zbirki mednarodnih dokumentov, ki jo je izdalo slovensko Društvo za Združene narode. Te besede veljajo še danes. Morda bi bil danes samo še bolj konkreten: uveljavljanje človekovih pravic se začneja pri preprostih stvareh. Ali smo kdaj pomislili, kaj pomeni nakupovati v trgovskem centru, če si slep, gluhi ali pa na invalidskem vozičku? Kako potovati z vlakom, če ne moreš s prvega na drugi peron? Kako popiti pijačo s prijatelji, pa ne moreš v restavracijo, ker je pred njo samo pet cm visoka stopnica? Kako voliti, ko ne moreš sam prebrati volilnega lističa, ker si slep, oziroma ne moreš slediti razpravi na televiziji, ker si gluhi in oddaja ni prevedena v znakovni jezik? Če imaš ustrezne izkušnje in znanja za razpisano delovno mesto, vendar te potencialni delodajalec zavrne samo zato, ker si invalid? Tu se začne uresničevanje človekovih pravic.

Pogovor pripravila: Tina Pavlovič

IVAN PERŠAK, PRVI PREDSIEDNIK ZVEZE PARAPLEGIKOV SLOVENIJE

Spomladi je Ivan Peršak, ki je bil na čelu Zveze paraplegikov Slovenije polnih 39 let, krmilo organizacije prepustil mlajšemu nasledniku Danetu Kastelicu. Dolgo in viharno obdobje, polno odrekanih, težkih preizkušenj, razočaranj, pa tudi veselih, lepih trenutkov je Ivan Peršak preživel na čelu organizacije, ki jo je skupaj s tremi somišljeniki ustanovil tistega dnevnega leta 1969.

Bili ste pobudnik in ustanovitelj Zveze paraplegikov Slovenije. Zakaj ste bili mnenja, da je treba ustanoviti tako organizacijo?

Časi po letu 1959 so bili silno neprijazni do invalidov. Razne komisije so invalide praviloma obravnavale in ocenjevale, kot da so nesposobni za vsako delo. To niti ni čudno, saj vemo, da takrat invalidom niso bili na voljo skoraj nobeni tehnični pripomočki. Po medicinskem zdravljenju in rehabilitaciji smo odhajali v svoja okolja tako rekoč v posteljo, torej v svet brez kakršne koli perspektive.

Po nesreči se je življenje obrnilo na glavo in v breme svojcev. Država je skrbelala le za nekatere vojaške invalide, za druge pa ji ni bilo mar.

Tavanje v temi brez cilja in življenjskih upov ni imelo smisla, zato je bilo treba iskati rešilne bilke.

In kje so bile skrite poti reševanja problemov nove vrste invalidnosti, kot je takrat bila paraplegija? Vedeti je treba, da niti en ranjenec v vojni, ne partizan ne domobranec, ni preživel, če je bil ranjen v hrbtenico. Bili smo torej ena prvih generacij, ki je zlom hrbtenice preživela.

Hitro nam je postalo jasno: če ti država ne pomaga, si pomagaj sam. Civilno organizirana družba je bila takrat, tako kot je še danes, edina pot, kjer si ljudje, združeni v isti ideji,

lahko sami največ pomagajo, kjer država ne deluje in vemo, da nikoli ne bo, saj nima ne volje in ne sredstev, da bi pomagala uresničevati potrebe ljudi.

V spomin na svoje pokojne sotrpine bi rad povedal zanamcem, da smo nekoč sedeli na vozičkih ob dvigalu na starem (takrat novem) oddelku za rehabilitacijo invalidov in gledali skozi okno mrko jesensko vreme, ki pa se ni veliko razlikovalo od našega počutja brez upov. In se je oglašil Srečko Švajger iz Bistrice pri Rušah, ki je padel z motorjem in si zlomil steber življenja, ter rekel: »Kaj če bi ustanovili društvo in se med seboj

povezali?» Nič ni povedal Miha Prašnikar iz Zajčje Dobrave, ki je padel z odra pri gradnji lastne hiše, nem pa je ostal tudi sicer zgovoren Tonček Nežmah iz Zgornjega Sečova pri Rogaški Slatini. Ne vem, kaj je bilo v paraplegičnih glavah drugih, vem pa, da je bila meni ta pobuda Srečka Švajgerja všeč. Vsi trije so že davno pokojni, vendar so doživeli ustanovitev naše organizacije in so v njej delovali kot člani. Grob Srečka Švajgerja obiščem vsako leto v Rogaški Slatini. Bila sva velika prijatelja.

Kakšni časi so bili takrat za invalide? Gotovo kar precej drugačni od sedanjih?

Mladi paraplegiki težko verjamejo, da nismo imeli niti osnovne reči – vozička. To je tako, kot danes mladi ne razumejo, da nekdaj ni bilo dovolj kruha. Toda jaz se tudi tega spominjam.

Hudi časi, seveda brez telefona, brez avta, brez vozička, brez kopalnice in primernih sanitarij in brez kakršne koli pomoči. Zaprto in spet zaprto. Nikamor se nismo mogli obrniti po pomoč. Antibiotikov ni bilo. Pri urinarni infekciji je mene zdravnik spraševal: »Kaj ti naj dam?«

A hudi časi gor ali dol, bili smo živi in mladi, zdaj pa smo živi in stari, preživeli. Časi so res bili drugačni od sedanjih, vendar se jih rad spominjam. Začel sem delati reči, ki so me zanimale. Sam sem se začel in nikoli nehal učiti nemščine in italijanščine (festivali v San Remu). Moji dejavnosti v zdajšnjih časih sta postali radioamaterstvo, ker rad poslušam kristalne signale telegrafije, in čebelarstvo. Eno zimo sem korenito preštudiral prvi in drugi del sodobnega čebelarstva in čebelaril, dokler nisem postal alergičen na čebelji pik. Dva zadetka in dve muki, zato sem bil prisiljen nehati.

Kakšne cilje in naloge ste si zadali kot predsednik Zveze paraplegikov v prvih letih?

Prvi cilj je bil povezati družino, da bi lahko v slogi iskali rešitve, ki bi nam pomagale iz zagat, ki jih pri-

naša invalidnost in njene hude posledice.

Generacije, ki smo se skupaj rehabilitirale v Zavodu za rehabilitacijo, smo ostale povezane tudi, ko smo odšli na domove, no, odpeljali so nas in nas odložili na ramena svojcev, zlatih mater in sester.

Vselej smo si med seboj pisali. Še danes hranim nekaj dopisnic in rad obujam lepe spomine in čustva, ki jih poraja življenje dalj časa živčič skupaj.

Za ustanovitev društva sem kot eden redkih imel temeljni pogoj – avto. Če imaš avto, nisi več takšen invalid, kot si domišljaš.

Iskreno moram in sem dolžan mnogim to povedati, da nam je tedanji Zavod za rehabilitacijo invalidov SRS odločilno pomagal in stal osebno ob strani, da smo ustanovili Sekcijo paraplegikov in tetraplegikov Slovenije.

Zavod so takrat predstavljali Miro Vesel, dr. Slobodan Grobelnik, zdravnik za paraplegijo dr. Irena Grobelnik, socialna delavka Mila Grošel, psiholog Borut Hrovatin in naš nepozabni pokojni prijatelj prof. Bojan Hrovatin.

Na voljo sem imel tudi ustanovni odbor, ki pa je bil žal raztresen po celi Sloveniji in bil malo dosegljiv. Trojno navzoča je bila Tatjana Šušteršič kot tajnica, Pavla Sitar kot blagajničarka, Heda Ivnik za stike z javnostjo in Ivan Tajnšek, podpredsednik. Te soustanovitelje sem vodil jaz in vsi imamo članske številke od 1 naprej. Polno leto dni je trajalo, da se nam je uspelo ustanoviti; točen datum ustanovitve je 16. 4. 1969.

Takrat sta še iz Avstro-Ogrske obstajali dve dobrodelni organizaciji, in sicer gluhih in slepih ter soorganizirani vojni invalidi, športni pri Zvezi borcev Slovenije, ki je delovala kot družbenopolitična organizacija.

Torej, hoteli smo ustanoviti svojo organizacijo, a pri tem naleteli na družbenopolitično organizirane »sindikate«. Tone Kropušek, takratni predsednik sindikatov, nam je jasno sporočil, da invalidi ne potrebujemo svoje organizacije, ker v naši državi za invalide skrbijo sindikati.

In so se začele razprave, kakor je pri-

nas še danes v navadi, zakaj samo paraplegiki (zato ker smo bili v najtežjem položaju) in zakaj ne vsi. Na srečo se je vmešal polkovnik Polde Jež (prej komandant Gradnikove brigade) in se lotil ustanavljanja Zveze društev telesnih invalidov Slovenije. Tam sem bil v ustanovnem odboru. In v tej mešanici invalidov bi bili izgubljeni kot skupina, če ne bi ustanovili svoje Sekcije paraplegikov in tetraplegikov Slovenije. Pomembno je, da smo v okviru te tvorbe telesnih invalidov delovali povsem samostojno, neodvisno od njihovih sklepov in na osnovi lastnega statuta in sklepov svojih organov. To je bilo kar odločilno, še posebno ker smo imeli svoj račun. Pravzaprav smo tiho izigrali namen sindikatov.

Ob ustanovitvi organizacije sem oblikoval program in ga posredoval II. zasedanju stalne konference za rehabilitacijo invalidov Slovenije. To je bila res uspešna oblika organiziranosti, kjer so se začeli na enem mestu razreševati problemi invalidnih ljudi. Sekretar te organizacije je bil dr. Janez Vivod, ki še zdaj sodeluje z invalidi.

Vsebina programa je bila organizirati paraplegike v društvo, poskrbeti za medicinsko zdravljenje in rehabilitacijo, zagotoviti socialno varnost, izobraževati invalide, zaposlovati in prekvalificirati nove paraplegike, arhitekturno urejati bivališča, zagotoviti neobdavčen nakup avtomobilov in zagotoviti financiranje organizacije paraplegikov.

V sedanje čase sega tudi program gradnje doma paraplegikov z bazenom, košarkarskim igriščem, terapijo in prostori za druženje. Upal sem, da bom ta program uresničil, vendar so prišle vmes slabe sile, ki so zavrle dokončanje doma, vendar ga ne morejo preprečiti. Veseli me, da dom že funkcionira in se v njem člani udeležujejo.

Kako se je organizacija razvijala v 39 letih, ko ste bili njen predsednik?

Organizacija se je razvijala harmonično, v skladu s svojimi potrebami in razvojem programov, ki se mo-

rajo trajno graditi in dopolnjevati ter tudi opuščati preživele programe, če so sčasoma nekoristni in zanj med članstvom interes ugaša. Pogoj je seveda, da se za namen in uresničitev zastavljenega cilja zagotovijo finančna sredstva ali trajni viri. Temeljni pogoj za vsako življenjsko potrebno delovanje je materialna osnova, ki se odraža v lastnini organizacije.

Organizacija je svoj organizirani razvoj osvajala postopoma, od Sekcije paraplegikov in tetraplegikov Slovenije s 322 člani. Pokazalo se je tudi, da z enotnim slovenskim organiziranjem ni mogoče uspešno delovati kot privesek, ampak je treba organiziranost oblikovati v pravo društvo, iz katerega bodo lahko izšla samostojna regijska društva, ki bodo

v skupni blagor ustanovila Zvezo paraplegikov Slovenije, kjer se se oblikovala pokrajinska društva. Dejstvo je, da danes organizacija pokriva sleherni kotiček naše domovine v praksi in ne samo na papirju. Ali je razvoj organiziranja končan, je pač stvar razmer: morda bo treba slediti razvoju pokrajin, kar je zdaj v pripravi, ker bi bila društva v pokrajinah in združbi občin v pokrajinah najbližje oblasti na svojem življenjskem okolju.

Druga plat so socialni programi, ki se skladno s potrebami neprestano razvijajo, nastajajo in izginjajo v skladu z interesi članov. Nekateri so pa tako in tako nujni in trajni. Obnovitvena rehabilitacija in ohranjanje zdravja so trajni programi, ker

rehabilitacija paraplegikov nikoli ni končana. To je doktrina, ki je ni mogoče ovreči.

Šport in rekreacija sta najboljši socialni program, in še zdaleč ni namenjen zabavi, ampak učenju za življenje na vozičku.

Interesno združevanje je izražanje osebnega zadovoljstva in vsebuje resnico rekla: Ista vrsta ptic leti v eni jati. Kaj je družabno življenje, človeku, še posebno Slovencu, ni treba razlagati. V družbi smo drugačni in močnejši.

Kako je bilo s financiranjem Zveze? Denarja vam je verjetno vedno primanjkovalo – kako pa vam ga je uspelo pridobivati?

Odgovor na to vprašanje je od svinčnika do lepega premoženja (materialne osnove), ki ga imajo Zveza in društva. Pravzaprav imamo skoraj in nikoli dovolj. Denarja je vedno premalo, vendar se je treba prilagoditi razmeram. To sem tudi delal in lahko rečem, da v času mojih devetintridesetih let organizacija nikoli ni bila brez denarja. Vsako naročilo, vsak račun je bil vedno plačan. Nikomur nismo ostali nič dolžni. Če nam je kdo kaj postoril zastonj, smo se mu tudi zahvalili.

Pridobivanje denarja je bilo brez sistema financiranja in reševale so nas donacije Tozdov, Sozdov itd., pa tudi dobrih ljudi.

In je šlo, dokler se niso naši programi krepkeje razvijali in posegli v bistvo naših potreb.

Seveda smo vedeli, da obstaja Jugoslovanska loterija, ki financira organizaciji gluhih in slepih, saj je bila prav zaradi njiju ustanovljena, ker drugače igre na srečo niso bile dovoljene.

Kljub poskusom, da bi prodrli v to zaprto strukturo, kot je bila Loterija, smo ugotovili, da vsi dopisi in vloge romajo »v mirovanje in počitek« v razne predale, iz katerih ni odziva. Loterija je imela sedež in vodstvo v Beogradu, izpostavo za Slovenijo pa v Ljubljani.

Preprosto, z donacijami, ki so ali niso, se nismo mogli razvijati. Stojiš na točki in životariš, zato si rečeš, to pa ne.

Kdaj vam je bilo najtežje? Morda leta 1972, ko ste zagrozili s »štrajkom invalidov«? Zakaj?

Pravzaprav se nismo povsem zavedali, v kakšne težave bomo padli in kaj si s stavko leta 1972 pripravljamo.

Neke lepe sobote smo se sestali člani upravnega odbora in se pogovarjali, kako zagotoviti razvoj organizacije. Bilo nas je zbranih devet članov, takrat še dobrih državljanov socialističnega samoupravljanja, kar ena članica, lepa mladenka, reče: »Moj ata so rekli, pojdite pred Skupščino Slovenije in zahtevajte ...«

Vsi smo se ogreli za to zlato idejo in nihče ni bil proti, vendar smo slutili, da je to bolj ali manj nevarna pot reševanja problemov v sistemu socialističnega samoupravljanja. Sestanke smo imeli med prvomajskimi prazniki – tega sem se zdaj spomnil –, zato vprašanje, kdaj bi to bilo, ni bilo pomembno, ker smo bili vsi doma zunaj Ljubljane.

Zakaj ne 16. maja 1972? A glej ga, zlomka: prav na tisti dan naj bi tovariš Tito govoril v Ljubljani.

Vse smo tajno pripravili in zanimivo nihče ni ničesar izvedel in izdal. Dogovor je bil, niti črhni nikomur. Vem, da tudi žena ni povedala možu, ki je kar besnel in bil proti *štrajku*.

Pripravili smo 13 zahtev, med drugim financiranje organizacije, program obnovitvene rehabilitacije, vojaško ceno bencina (Udba je pozneje hotela vedeti, kje smo zvedeli za vojaško ceno bencina), dostop do avtomobilov, prostore za organizacijo itd.

Pripravili smo 32 transparentov z napisi Prostor pod soncem, vabili študente, naj se nam pridružijo, in še in še. Transparente smo zvali in jih skrili v avto Pavle Sitar.

Shod bi bil pred Skupščino Slovenije 10. 5. 1972 ob 11. uri.

Pripravili smo izdajo za javnost in povabili tisk, da nas podpre v naših zahtevah, in so dogovorili, naj samo 24 ur pred shodom naznanimo svojo

namero, kar smo tudi storili. Povabili smo vse člane, da se shoda udeležijo, pripravili govornike pred skupščino v veri, da bo šlo lepo in gladko.

Na shod je prišlo 72 članov, vsi na vozičkih, celo iz hrvaške Slavica Klemenc s taksijem, saj avtov ni bilo. Shod je bil prepovedan z dekretom notranje uprave. Ob 11. uri dopoldne pride črn avto in gleda v moji vasi hišne številke. Takoj se mi je posvetilo, zato sem jim zaklical, kar sem pridite. Notri je bil komandir domače milice in kriminalisti. Moram reči, da so bili solidni. Hoteli so, naj povem, s kom bi se radi pogovarjali. Dobro, z ministrom Fazarin-

cem. Dobro opravljeno. Nato grem zvečer spat in ob 11. uri nov obisk v posteljo. Koga imate v tujini, kaj se greste, kaj hočete in grdo gledanje ter jeza, zato me je nebogljeneža zgrabila prleška trma in rečem: »Dišem se Ivan Peršak, sin Franca, rojen tega in tega.« in nič več. Tepli me niso, mama pa v jok in sem se jih znebil, ker nisem hotel odgovarjati.

Na zaprtem shodu v telovadnici v Ljubljanskem zavodu smo bili pogoščeni s sendviči, vendar nikogar ni bilo, ki bi bil naš sogovornik. Pa nas spet čez dva dni kličejo na sestanek v zavod in tam se je z nami lepo pogovarjal dr. Fazarinc, primarij, minister za zdravstvo, in kar

35 drugih politikov. Sestanek je trajal pozno v noč.

Dosegli smo veliko, in to vrednote, ki so še danes temelj organizacije: financiranje društva vse do danes, obnovitvena rehabilitacija vse do danes in mnogo drugih organizacij, lastne prostore na Titovi 64 in prese-litev iz ZRI v svoj svet.

Dosegli smo torej spremembe na boljše in s tem olajšali življenje stoterim članom.

Dolgo sem bil zaznamovan s črno piko, ampak se nisem dal. Prek koordinacijskega odbora za društva in družbene organizacije pri SZDL so me hoteli odstraniti, vendar so me člani znova izvolili za predsednika in so se očitki na moj račun nehali. Prva finančna sredstva smo prejeli v višini 18 milijonov dinarjev, od tega 11 milijonov za prostore društva. Avte smo včasih kupovali z davkom, včasih brez davka, o ceni vojaškega bencina pa niti duha niti sluha. Avtor te zahteve je bil Tine Gorenc, če me spomin ne vara.

Težko je bilo, ker je bilo vse breme na meni, zato, ker je bila prizadeta moja družina, in zato, ker sta nam dva člana zabodla nož v hrbet, ko sta nastopala proti *štrajku*.

Pa tudi podpore članov ZK, ki so bili paraplegiki, nismo dobili. Ampak to je le razumljivo.

Gradnja doma paraplegikov v Pacugu je gotovo zaznamovala zadnja leta vašega predsednikovanja. Kakšni časi so to bili? Kako ste speljali gradnjo, s kakšnimi težavami, s koliko zadovoljstva?

Dom paraplegikov na morju je bil in je dolgoletni program naše organizacije. Zasnovan je bil že ob ustanovitvi organizacije. Pota do doma so bila vedno znova speljana od poizkusov gradnje v Pineti, Fiesi, Lazaretu in nazadnje v Pacugu. O teh naporih pričajo mnogi načrti v arhivu Zveze. Vse se je začelo znova ob vdoru vojske in beguncev v Pineto.

Leta 1998 je bila končno pridobljena

parcela v velikosti 6000 m² v Pacugu. Takšne parcele tik ob slovenskem morju ni na voljo, zato je bila takrat odločitev za nakup zemljišča zares pravilna, saj je vrednost tega zemljišča danes vsaj trikratna. In tudi ob nakupu parcele so se pojavila nasprotja in nerazumevanje dveh članov upravnega odbora.

Res je, vse – od nakupa parcele, začetka gradnje do danes – je silno zaznamovalo delo in dejavnost Zveze in tudi tistih, ki smo Zvezo vodili. Vrstili so se nizki udarci, natolcevanja in žalitve, ki so po odločbah tožilstva zavržene, zdaj pa so predmet iskanja zadoščenja na sodiščih.

Toda ne glede na vse dogodke je dom v Pacugu skoraj, ne pa še popolnoma, dograjen, vendar v njem že potekajo dejavnosti članov iz vse Slovenije. Gradnja doma na morju z vso infrastrukturo je bil moj življenjski cilj pri Zvezi paraplegikov in pika na i ter moj zaključek devetintridesetletnega dela. Sam sem zelo zadovoljen z doseženim, ves napor in trpljenje pa sta pozabljena. Dom ostaja v lasti in uporabi sedanjim in prihodnjim generacijam paraplegikov.

Kdaj vam je bilo najtežje?

Najbolj bolijo neresnice in laži. V devetintridesetih letih jih je bilo preveč. A nekoč mi je neki direktor dejal: »Za dobrim konjem se praši!« In tudi to: »Boj se, ko bodo ljudje nehali govoriti, ker dokler govore, je vse v redu.«

Ob vsem, kar sem prestal in doživel, me najbolj veseli to, da me člani niso nikoli kritizirali, razen tistih, ki so hoteli na Zvezi privilegiran položaj. Eno pa je gotovo. Ne da bi se posebej zavedal, sem pustil svoje življenje Zvezi. Če bo kdo kdaj v prihodnosti to ponovil, se mu že zdaj priklonim. Težko je bilo, ko smo stavkali, in tudi pri dogodkih ob gradnji doma, ki so že mejili na huliganstvo prve vrste. Pač, kralji ulice, ki jih kronajo mediji, ne da bi preverili verodostojnost in podporo politike. Saj vem, ves pogrom se je začel, ko sem se pri-

družil Pučnikovi stranki, kandidaturam za DZ in ko sem podpisal dve majniški deklaraciji.

Kateri pa je najlepši spomin na skoraj 40 let, ki ste jih posvetili Zvezi paraplegikov?

Na vseh skoraj 40 let, posvečenih Zvezi paraplegikov Slovenije, imam lepe vtise in spomine, ki prekrijejo vse hude trenutke in težave, tako kakor cvetje grob pokojnika.

Cvetlica vsega doživetega je daleč v ospredju. Spoznal sem življenjsko družico Gabrijelo, si ustvaril družino, dobil dva sinova, Tilna in Davida, zato zame ni lepšega sveta kot moja družina.

S kakšnimi občutki ste se poslovili?

Moje slovo od Zveze je bilo načrtovano že pred štirimi leti. Že takrat sem menil, da sta moja odgovornost in dolžnost, da vse, kar sem v teh letih dela ustvaril, prepustim nekemu, ki bo mojega dela vreden in ki bo moje delo uspešno nadgradil.

Danes vem in trdno verjamem, da mi je to v celoti uspelo, ker sem se zadnja leta trudil predati dolžnosti v pridne, zdrave in sposobne roke članu Zveze, ki je sposoben, izobražen, delaven, prodoren in ambiciozen. V njem se skriva uspešno delo Zveze in umestitev organizacije v družbi. Vse v dobro njenih članov.

Občutki slovesa so bili namenjeni odhodu v krog družine, presenetljivo lepi in srečni. Ustvaril sem res dobro organizacijo, ki diha za svoje člane, kar potrjuje tudi sklep skupščine, da so me izvolili za častnega predsednika Zveze.

Petdeset let sem paraplegik; to je tragedija, čeprav se živi in je življenje samo eno dano. Imam vero, da bo medicina kos zlomu hrbtenice in ji ga bo uspelo pozdraviti. O tem vsi sanjamo tudi petdeset let.

Jasna Tepina

DANE KASTELIC – novi predsednik Zveze paraplegikov Slovenije

14. maja 2008 je v Domu paraplegikov v Pacugu potekala seja volilne Skupščine Zveze paraplegikov Slovenije. Od svoje ustanovitve je Zveza paraplegikov Slovenije zdaj dobila svojega drugega predsednika. Za to težko in zahtevno funkcijo so delegati izvolili Daneta Kastelika. Dane si je s svojim nadvse aktivnim in sistematičnim delom pridobil zaupanje in podporo vseh devetih pokrajinskih društev.

»Član zveze sem postal leta 1990,« se spominja Dane. »Bil je nedolžen padec, iz katerega se je potem kmalu razvilo vnetje v hrbtenjači. Sprva sem od pasu navzdol izgubil senzibiliteto, nato še motoriko.« Ob nesreči je bil Dane mlad fant, star 25 let. S svojo takrat mlado družino je živel v Šentvidu pri Stični in tam živijo še danes. »To je podeželje, kjer je mir in lepa narava. Rad imam hribe. Pred nesrečo sem bil celo planinski vodnik, prehodil sem tudi slovensko planinsko transverzalo.« Svojo vsestransko aktivnost pa je Dane pokazal že kot otrok in najstnik. »Poleg planinarjenja sem dobrih deset let igral trobento pri Godbi Stična, treniral streljanje z zračno puško, tekmoval v šahu, se udeleževal takratnih delovnih brigad, ki so bile vsepovsod po nekdanji Jugoslaviji, kot edina možnost za vključevanje mladih v interesnih sferah, med drugim pa sem seveda pomagal tudi doma na kmetiji.« Dane je bil v času nesreče zaposlen v podjetju Livar. Zaradi takratne zaposlovalne politike so ga invalidsko upokojili. Po upokojitvi se je odločil, da bo nadaljeval študij ob delu in tako je diplomiral kot inženir metalurgije.

Po nesreči se je Dane kar hitro vključil v aktivno delo pri Društvu paraplegikov ljubljanske pokrajine. »Najprej sem začel igrati košarko.

Dobrih deset let sem bil aktiven igralec in lahko rečem, da smo v tistem obdobju dosegli največje uspehe v slovenski košarki na invalidskih vozičkih. Takrat se je

slovenska reprezentanca uvrščala med deset najboljših v Evropi.« Bil je vodja slovenske in mednarodne lige. Po njegovi zamisli je bila ustanovljena tudi mednarodna košarkarska liga Alpe-Jadran. »Od leta 1996 do 2000 sem bil v ljubljanskem društvu športni referent, pri Zvezi paraplegikov Slovenije pa predsednik Skupščine. V tem času smo na društvu v košarki postavili mednarodno izvedbo Pogačnikovega memoriala, organizirali novoletni turnir in tudi druge stvari, ki so se še do danes ohranile. V obdobju predsednikovanja skupščini pa smo takrat sprejeli največ pravilnikov.« Zelo uspešen in ambiciozen je Dane leta 2000 postal predsednik Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine. Zaradi njegovih idej, načrtov in aktivnega dela so se kmalu pokazali sadovi truda. »Zaposlili smo strokovno delavko in šoferja, postavili mrežo poverjenikov, ocenjevali dostopnost, imeli srečanja z župani, ki so se tako bolj zavedali, da v tem okolju živimo tudi ljudje na invalidskih vozičkih, predstavili smo jim aktivnosti društva in si tako pridobili večji priliv finančnih sredstev. Z veliko pomoči, predvsem zveze, pa smo v tem obdobju tudi kupili delovno-bivalne prostore, ki sta jih moja naslednika postavila v funkcijo. Postavili smo organizacijske in delno programske temelje delovanja društva, ki jih zdaj kolegi nadgrajujejo.« Njegovi dosežki so se kazali na vseh področjih. Leta 2004, po izteku štiriletnega mandatnega obdobja na društvu, je bil ponovno izvoljen, hkrati pa je od Zveze paraplegikov Slovenije dobil in sprejel povabilo kot nov delovni izziv, da postane podpredsednik. »Delo je prešlo v druge dimenzije delovanja veliko bolj globalno, veliko je sodelovanja z vlado, ministrstvi in raznimi službami. V tem času, leta 2004, se je tudi pripravljalo na končno fazo izgradnje Doma paraplegikov v Pacugu, ki pa so se takrat žal zaustavila zaradi neutemeljenih namigovanj in insinujacij, češ da smo neupravičeno dobili državna

sredstva za izgradnjo našega doma. Tako se je gradnja doma zaustavila. V tem času sem preštudiral arhiv in imel veliko razgovorov, tako sem dobil tudi sliko ozadja oz. namena diskreditacije Zveze. Vsi na Zvezi še posebno takratni predsednik Ivan Peršak je moral v javnosti pojasnjevati stvari, ki se sploh niso zgodile. Zdaj se je dolgotrajno sojenje končno končalo, sodišče je sklenilo, da ni nobenih dokazov, in nas razrešilo vseh obsodb. Poleg oblatenega imena zveze se je žal naredila tudi ogromna materialna škoda. Za katero smo dolžni od povzročiteljev zahtevati tudi odškodninsko odgovornost!«
Njegova prizadevanja in zavzetost

za dobro Zveze so se kazala na vse strani. Zato ni bilo presenečenje, ko so ob odhodu dosedanjega predsednika Zveze paraplegikov Slovenije Ivana Peršaka za njegovega naslednika s podporo vseh regijskih društev izvolili soglasno prav Daneta Kastelica. »Moram priznati, da je prevzem dela predsednika zveze za nekom, ki je bil 39 let na čelu organizacije in ki jo je tako uspešno vodil kot Ivan, pritisk. Čeprav se mi zdi, da sem dokazal, da znam 'potegniti voz' in da me je Ivan, tako kot vsak dober vodja, preizkušal na različnih področjih, ki mi zdaj prav pridejo, se človek sam v sebi še vedno sprašuje, ali bo zmožel.« Dane je član Sveta Vlade republike Slovenije za inva-

lide, letos pa je postal tudi član Sveta FIHO. »Moja vizija dela je, da pridobimo čim več neposrednih pravic in sistemskih rešitev. Npr. slovenski paraplegiki in tetraplegiki smo še vedno v podrejenem položaju pri vožnji avtomobila. Če se hočemo peljati, moramo poleg nakupa avtomobila še zelo drago plačati njegovo prilagoditev. To bi moralo biti za ljudi, ki to potrebujemo, samoumevno, in ne, da to plačujemo. Tudi cenzus medicinsko-tehničnih pripomočkov se je kar naenkrat začel zniževati. Vedno več je treba doplačati za invalidski voziček, za blazine proti preleženinam ... Medicinsko rehabilitacijo sicer do določene višine krije Zavod za zdravstveno zavarovanje RS, 'socialno' rehabilitacijo pa pravzaprav pokrivamo sami invalidi iz lastnih prihodkov, največkrat pa tudi iz družinskih proračunov. Lahko rečem, da si moramo paraplegiki in tetraplegiki kvaliteto življenja kupiti sami, država nam da le tisto osnovo za existenco v varnem domačem okolju ali v instituciji. Rešitve teh problemov vidim v zakonu o izenačevanju možnosti, pa tudi v zakonu o dolgotrajni oskrbi. Zato pričakujem, da se bosta ta dva zakona čim prej sprejela. Pri Zvezi paraplegikov Slovenije moramo okrepiti tudi strokovno področje; zavzemal se bom tudi za to, da v naši organizaciji zaposlimo čim več naših članov; pomembna naloga je, da se dokonča Dom paraplegikov v Pacugu ..., skratka, delal bom v smeri, ki bo dobra za vse nas člane.«
Slovenski paraplegiki in tetraplegiki smo si vso zgodovino Zveze paraplegikov Slovenije prizadevali za svoje pravice in boljše življenje. Verjamem, da bo k temu še naprej veliko pripomogel Dane Kastelic.

Dane je »... človek dialoga, o vseh stvareh sem se pripravljen pogovarjati, upanje za boljši socialni in ekonomski status paraplegikov in tetraplegikov, bo umrlo zadnje«. Med pogovorom z njim pa spoznavam, da je tudi človek, poln energije in volje do dela, ki ima vizijo, ki je prodoren in bo kos zadani nalogi.

Tina Pavlovič

PREDSTAVITEV PARLAMENTARNIH STRANK

Spoštovane članice in člani, v uredniškem odboru smo se odločili, da vam predstavimo slovenske parlamentarne stranke. Vse smo zaprosili za predstavitev vsebine in krajši pogled stranke na reševanje invalidskega varstva v Sloveniji v prihodnje ter opis tega, kar so prek svojih poslancev storile v tem mandatu. Kljub dvema vpludnostnima povabiloma so se odzvale le predstavljene. Nekaterim strankam so državljani, ki imajo volilno pravico in so hkrati še invalidi, očitno bolj marginalnega pomena. Ali pa se zanašajo na to, da volišča povsod po Sloveniji še niso dostopna gibalno oviranim, med katerimi smo paraplegiki in tetraplegiki. Zato mnenje o odnosu do nas invalidov prepuščamo vam na bližajočih se volitvah.

Predsednik Zveze paraplegikov Slovenije, Dane Kastelic

SNS Slovenska nacionalna stranka

Ocena dosežkov SNS na področju varstva invalidov v iztekajočem se mandatu

Na področju kvalitete življenja in boljše socialne varnosti invalidov smo bili poslanci Slovenske nacionalne stranke v sedanjem mandatu precej aktivni.

Aprila 2005 smo dali na takratnega ministra za delo, družino in socialne zadeve pisno poslansko pobudo za ureditev statusa družinskih pomočnikov. Novela zakona o socialnem varstvu je pravico do družinskega pomočnika razširila tudi na invalidne odrasle osebe in druge huje prizadete osebe in starostnike. Zakon pa je status družinskih pomočnikov razširil tudi na nedružinske člane. Šlo je za novo socialno pridobitev, ki pa v praksi žal ni dosegla nemotenega in želenega izvajanja. Država je vsa finančna bremena, ki jih prinašajo omenjene spre-

mbe, prevabila na pleča občinskih proračunov, občine pa tega ne zmorejo. Pristojnega ministra smo pozvali, da v najkrajšem času država finančno občinam omogoči nemoteno izvajanje tako pomembnega področja.

5. oktobra 2006 je Poslanska skupina SNS na ministra za finance podala pisno poslansko pobudo za odpravo anomalije, ki je nastala s sprejetjem zakona o dohodnini. Natančneje je šlo za 5. točko 114. člena Zakona o dohodnini, da se za otroke, ki so v skladu s predpisi o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb za delo nezmožni, prizna povečana olajšava tudi po 18. letu ne glede na njihovo starost. Minister za finance je našo pobudo podprl in upošteval v predlogu Zakona o dohodnini, ki ga je Državni zbor RS sprejel dne 26. oktober 2006.

Naslednji uspeh Poslanske skupine SNS je pobuda ministru za finance za dopolnitev 31. člena Zakona o dohodnini. Omogočala bo, da bodo prejemki za opravljanje občasne ali začasne nege ali pomoči invalidom, ki jih fizičnim osebam izplačujejo invalidske organizacije, ki delujejo na lokalni ravni in so včlanjene v zveze reprezentativnih organizacij ter tako prek njih delujejo na državni

ravni, oproščeni plačila dohodnine. Pobuda je nastala na podlagi opozorila Društva paraplegikov severne Štajerske. Državni zbor RS je omenjeno spremembo zakona sprejel dne 22. 1. 2008.

Glede načrtov 2008–2012 pa lahko z gotovostjo napovemo, da bodo naša prizadevanja še naprej temeljila na skrbi za čim boljši sistem socialnega varstva za vse Slovenke in Slovence, še posebej za tiste, ki so potrebni posebne obravnave in pozornosti.

Zmago Jelinčič Plemeniti
Vodja Poslanske skupine SNS

Stranka LIPA

Stranka LIPA se je v svojih programskih smernicah jasno opredelila za kakovostno socialno-varstveno politiko, ki upošteva dostojen ter čim bolj samostojen razvoj tistih posameznikov, ki so zaradi bolezni ali drugih okoliščin prikrajšani v osebnostnem razvoju in potrebu-

jejo nego in skrb. Ustvariti je treba odprto družbo, ki bo pripravljena sprejemati drugačne posameznike kot enakopravne člane naše družbe in jih bo znala enakovredno vključiti v družbeno življenje.

LIPA verjame v moč ljudi, zato si prizadevamo za pravičen sistem pomoči države ljudem v stiskah, ki temelji na ohranjanju človekovega dostojanstva. Reševanje invalidske problematike je ena bistvenih razsežnosti razumevanja in uresničevanja človekovih pravic, na čemer sloni tudi slovenska Ustava.

Zavedamo se, da je za uresničevanje pravic invalidov treba storiti še veliko. Verjamemo, da je Slovenija s sistemsko, medresorsko povezovalno politiko sposobna odgovorjati na izzive in potrebe moderne družbe.

Za tak princip politike širine je potrebna v prvi vrsti dobra volja za uresničevanje idej, ki pomenijo korak h kakovostnejšemu življenju ljudi. Naša prizadevanja so usmerjena v učinkovit in pravičen sistem oskrbe invalidov v institucijah in na domu, v izboljšanje zaposlitvenih zmogljivosti tudi s pomočjo invalidskih podjetij, v ustvarjanje razmer, ki bodo invalidom omogočala neodvisno življenje in enakopravno vključevanje v vse sfere življenja, tudi na področju izobraževanja, informiranja, javnega prevoza, zdravstvene oskrbe, rehabilitacije ipd.

V ta okvir sodi tudi dom v Pacugu, žal nedokončana zgodba, ki pa smo ji v sodelovanju s paraplegiki hoteli priskočiti na pomoč že v okviru preteklih proračunov. Želimo si močnih sogovornikov na strani civilne družbe, kajti le tako lahko oblikujemo kakovostne rešitve kot ključ do uresničevanja temeljnih vrednot moderne družbe.

LDS

Liberalna demokracija Slovenije

Liberalna demokracija Slovenije o položaju invalidov

Ocenjujemo, da je bilo obdobje zadnjih nekaj let značilno po tem, da se je spreminjala zakonodaja na področju invalidskega varstva. Zaživel je zakon o zaposlovanju in obnovitveni rehabilitaciji in zakon o invalidskih organizacijah. Uveljavlja se tudi kvotni sistem, ki naj vsaj omili težko situacijo na področju zaposlovanja invalidov. Na področju zagotavljanja tehničnih pripomočkov bo treba zagotoviti tesnejše sodelovanje z Zdravstveno zavarovalnico. Vsekakor pa je treba izdelati strategijo socialnega varstva ogorženih oseb, kajti njihov socialni položaj je z globalizacijo vse težji.

Glede izgradnje doma v Pacugu smo ga in ga še vedno močno podpiramo, saj je po našem mnenju Zveza paraplegikov kot ena večjih invalidskih organizacij upravičena do svojega doma ob morju. Treba je urediti vse še nedokončane spore z Republiko Hrvaško okoli vrnjenega doma v Pineti.

Strategija Liberalne demokracije glede invalidskega varstva pa je v naslednjem srednjeročnem obdobju ta, da se mora storiti prav vse, da se socialni položaj slovenskih invalidov ne bo slabšal, ampak ga bomo poskusili popraviti na tistih segmentih, ki so zdaj nezadovoljivo rešeni. Pomembno je, da se ohranijo že zagotovljeni viri financiranja, tako iz fundacije Fiho kot drugih virov, kajti le tako se bodo ohranjali posebni socialni programi, ki jih država ne zagotavlja, saj za to tudi ni primer- no usposobljena.

Liberalna demokracija ima pozitiven odnos do ljudi s posebnimi potrebami, kamor spadajo tudi gibalno ovirani invalidi, torej paraplegiki in tetraplegiki. V stranki tudi deluje odbor za enake možnosti invalidov, kjer redno obravnavamo probleme s področja socialnega varstva invalidov.

Luj Šprohar
Predsednik odbora za enake možnosti invalidov pri Liberalni demokraciji Slovenije

Stranka

ZARES

V ZARES za ohranitev socialne države in zagotavljanje enakih možnosti za vse državljanke in državljane

Socialni program stranke ZARES – nova politika temelji na predpostavki, da je treba **socialno državo ohraniti in modernizirati institucije v socialnem varstvu**.

Program za področje socialnega varstva bo temeljil na **zagotavljanju enakih možnosti za vse**. Zavzemali se bomo za **strpnost, spoštovanje različnosti in individualnosti**, zato si bomo prizadevali za čim bolj neodvisno življenje vseh državljanek in državljanov RS – tako v smislu zagotavljanja potrebne osebne asistencije oziroma drugih oblik pomoči otrokom in odraslim z različnimi okvarami, motnjami in ovirami, kakor tudi v smislu premagovanja komunikacijskih ovir in ovir grajenega okolja, tako da bomo do informacij in grajenega okolja lahko dostopali vsi državljani in državljanke.

Naše izhodišče bo urejanje 30 najpomembnejših **socialnih**

transferjev, ki jih prejema več kot četrtnina prebivalstva. Tako pri socialnih transferjih kakor tudi pri storitvah in programih s področja socialnega varstva bomo stremeli k upoštevanju **individualnih potreb posameznic in posameznikov**, kar bo sicer kratkoročno zapleteno, dolgoročno pa bomo zagotovo opazili premike k bolj **neodvisnemu življenju vseh**, kar pa bo tudi za državo pomenilo zniževanje stroškov za invalidsko varstvo.

Ena izmed naših temeljnih vrednot je tudi **varnost in zdravje pri delu**, saj podatki kažejo, da je v Sloveniji blizu 60.000 delovnih invalidov.

Ne nazadnje bomo stremeli k **povečevanju stopnje zaposlenosti in aktivnosti invalidnih oseb**, pri čemer bomo svojo energijo usmerjali predvsem v razvijanje **podpornega zaposlovanja**, ki se izvaja v vsakdanjih organizacijskih okoljih, seveda ob ustrezni strokovni in tehnični podpori delojemalcem in delodajalcem.

mag. Barbara Kobal
predsednica programskega odbora Zares za socialno politiko

NSi

Nova Slovenija – krščanska ljudska stranka

USMERITVE N.SI ZA NASLEDNJA ŠTIRI LETA

Nova Slovenija – krščanska ljudska stranka (N.Si) je demokratična politična stranka, ki podpira razvoj invalidskega varstva v Sloveniji. N.Si si bo prizadevala, da se bo v naslednjih štirih letih:

- z ozaveščanjem in informiranjem v slovenski družbi povečalo vedenje o invalidih, njihovem prispevku k življenju družbe in njihovih pravicah. Ni dopustno, da informacije v javnih medijih niso dostopne invalidom;
- zmanjšal delež brezposelnih invalidov med vsemi brezposelnimi – z dopolnitvijo sedanjih ukrepov, izboljševanjem možnosti za vseživljenjsko izobraževanje in usposabljanje, usposabljanjem strokovnih delavcev, spodbujanjem socialne ekonomije itd. N.Si pričakuje, da bo Slovenija spodbujala socialno vključenost invalidov tudi s sofinanciranjem iz Evropskega socialnega sklada;
- izboljšala sistemska ureditev področja medicinsko-tehničnih pripomočkov; da bo zagotovljena celostna rehabilitacija odraslih oslepelih in slabovidnih, gluhih in naglušnih ter gluho-slepih oseb; spodbujala širitev programov obnovitvene rehabilitacije in zagotavljale primerne prostorske razmere za njihovo izvajanje;
- zagotavljala večja dostopnost grajenega okolja in storitev ter blaga vsem skupinam invalidov;
- zagotavljala socialna varnost invalidov, ki bo temeljila predvsem na njihovih potrebah;
- omogočalo invalidom vključevanje v izobraževanje na vseh ravneh, brez grajenih ovir, s prilagojenimi programi in potrebnimi pripomočki;
- omogočal razvoj programov v podporo bivanju invalidov zunaj institucij. N.Si podpira sprejem zakona o dolgotrajni oskrbi in zakona o izenačevanju možnosti invalidov;
- zagotavljala stabilna in primerna sredstva, namenjena invalidskim organizacijam za izvajanje posebnih socialnih programov, za potrebne investicije in njihovo delovanje. N.Si podpira pričakovanja invalidov, da bodo tudi v prihodnje sredstva od prirejanja iger na srečo namenjena v te namene.

DESUS

Demokratična stranka upokojencev Slovenije

SMO STRANKA, KI JE POSEBEJ OBČUTLJIVA ZA SOCIALNE PROBLEME

Življenje je nesporno potrdilo potrebo po trajnem delovanju stranke v organih oblasti, saj so že pridobljene socialne pravice stalno ogrožene. Le tako smo lahko spreminjali razmerja med političnimi silami in vplivali na odločitve v korist socialno in politično zapostavljenih družbenih skupin. Da bi v prihodnje lahko še uspešneje delovali v korist pravičnosti, želimo razširiti svojo volilno bazo na vse tiste državljane Slovenije, ki jim socialna pravičnost pomeni pomembno vrednoto in vodilo v njihovem delovanju. Ko bomo in če bomo v parlamentu že to jesen močnejši, bomo lažje uveljavljali interese socialno in politično zapostavljenih družbenih skupin. V tem mandatu nam je uspelo prepričati ves državni zbor, da se pokojnine in drugi dodatki (tudi invalidnine) končno usklajujejo z rastjo plač. Bojevali smo se, da se politika na področju zdravstva ni še poslabšala, in uspelo nam je, da ni prišlo do novih reform na področju invalidsko-pokojninskega sistema. Žvezi paraplegikov želimo, da čim prej omogoči svojim članom prijetno preživljanje in rehabilitacijo v domu na Pacugu, morda podobno, kot jo uživajo mnogi v Domu Dva topola v Izoli. Po svojih možnostih in močeh podpiramo projekt.

(iz pisarne DeSUS Aleš Kardelj, svetnik DeSUS v MS Ljubljane in član Društva distrofikov ter sekretar DeSUS Ljubljana)

Vrhunski zdravstveni center in zdraviliško storitve:

- * termalna voda
- * najsodobnejša diagnostična in vadbeni metoda krepitev mišic
- * ambulate za: fizioterapijo, revmatologijo, ortopedijo, nevrokirurgijo
- * ročne in podvodne masaže
- * limfna drenaža pri oteklinah
- * elektroterapija pri bolečinah v križu in vratu
- * razgibavanje v vodi in v telovadnici
- * izkušeno zdravstveno osebje
- * 24-urni medicinski nadzor
- * negovalni oddelek

tel.: 07/49 36 700, 07/49 35 000, faks 07/49 35 005
info@terme-catez.si, www.terme-catez.si

Vse pod eno streho, vse pri roki

Rdeča nit vseh zdravstvenih programov v Termah Čatež je naravna zdravilna voda, podprta s postopki fizioterapije in različnimi vrstami masaž. V Termah Čatež programom ohranitve in krepitev zdravja ter dobrega počutja posvečamo posebno pozornost. Kot vodilni termalno-turistični center v Sloveniji z najbogatejšo ponudbo zdravstvenih in wellness programov ter vodnih programov beležimo vedno večje število gostov, ki sledijo sodobnim trendom skrbi za lastno zdravje.

Termalna voda - vir življenja in dobrega počutja

Zdraviliška dejavnost Term Čatež temelji na zdravilnem naravnem dejavniku – termalni vodi, ki so jo ob sotočju Save in Krke odkrili pred več kot 200 leti. Izvira iz globine do 600 metrov in doseže temperaturo med 42°C in 63°C. Termalna voda kot naravno zdravilno sredstvo je osnova na kateri temelji celotna zdraviliška dejavnost Term Čatež. Uporabljamo jo pri postopkih zdravljenja, hkrati pa zadostne količine tega naravnega bogastva napolnimo v številne notranje in zunanje bazene.

V našem termalnem zdravilišču zdravimo številna revmatska obolenja, stanja po poškodbah in operacijah gibalnega sistema, nevrološke bolezni in poškodbe.

Visoko usposobljeno zdravstveno osebje pri svojem delu uporablja poleg dolgoletnih izkušenj in znanja tudi najsodobnejšo opremo in pripomočke.

Terapije se v največji meri izvajajo individualno, da bi dosegli optimalen rezultat rehabilitacije. Za vsakega pacienta pripravimo program glede na funkcionalne sposobnosti, spol, starost pri tem pa vedno upoštevati princip postopne obremenitve. Pacientu na vsakem nivoju zdravljenja predpisujemo terapije, ki zagotavljajo varno vadbo in ne povzročajo bolečin.

Udobje brez arhitektonskih ovir

V Termah Čatež še tako pestro ponudbo nenehno dopolnjujemo. Zadnja namestitvena pridobitev je hotel Čatež*** z zdravstvenim in wellness centrom.

V zavetju prijaznega hotela Čatež*** se gosti z gibalnimi težavami počutijo kot doma, saj je del hotela brez arhitektonskih ovir obenem pa pod isto streho lahko koristijo storitve Zdravstvenega cen-

tra, ki je še posebej priznan na področju rehabilitacije gibalnega sistema. S posodobljenim in dopolnjenim zdravstvenim delom v hotelu Čatež*** smo pridobili prostor za fizioterapijo, elektroterapijo, hidroterapijo, kinezioterapijo; sodobno ambulanto; prostore za masaže, telovadnico in izokinetično diagnostiko. Visoko usposobljeno osebje Zdravstvenega centra z negovalnim oddelkom nudi 24-urni medicinski nadzor.

Na voljo sta tudi dva notranja in en zunanji bazen, ki se med seboj razlikujejo po temperaturi vode in omogočajo vadbo ter sprostitve. Posebnost bazenskega kompleksa v hotelu Čatež*** je terapevtski bazen s klančino, po kateri se gostje spustijo do nivoja vode, nato pa vstopijo v bazen brez pomoči spremljevalca ali dvigala. Gostom pa je na voljo tudi dvigalo. V bazenskem kompleksu se nahajajo tudi notranji bazen z whirlpoolom in masažnimi ležišči ter zunanji bazen nepravilne oblike s podvodnimi masažami. Na poletni Termalni rivieri je za invalidne osebe prilagojen bazen št. 4, saj razpolaga z dvigalom za osebe na invalidskem vozičku. V Termah Čatež vam nudimo udobje, ki ga imate doma.

VOLILNI OBČNI ZBOR – BREZ VEČJIH KADROVSKIH SPREMEMB

Na krmilu društva ostajata Gregor Gračner in Mirjam Kanalec

Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine je četrti občni zbor imelo 3. aprila v prostorih gostišča Portal v Ljubljani. To je bil hkrati tudi volilni občni zbor, ki pa v našem društvu ni prinesel bistvenih kadrovskih sprememb. V naslednjem štiriletnem mandatnem obdobju bo društvo še naprej vodil dosedanji predsednik Gregor Gračner, prav tako pa bo podpredsednica društva tudi v prihodnje Mirjam Kanalec. Nekaj kadrovskih sprememb je v novem upravnem odboru – novi člani so Ana Pavšek, Cvetka Štirn, Dušan Stritar in Slavko Kranjc – ter v nadzornem odboru, ki ga bo vodil Jože Globokar.

Delovno predsedstvo volilnega občnega zbora - od leve: Zlatko Bernašek, Janez Češnovar, Allena Clara, Gregor Gračner.

Po izvolitvi delovnih teles in delovnega predsedstva, ki mu je predsedoval Janez Češnovar, se je občni zbor lotil dela. Udeleženci občnega zbora so po razpravi sprejeli in potrdili poročila nadzornega odbora, disciplinske komisije in poročilo predsednika (o delu društva), za tem pa tudi program dela za leto 2008. Sprejeli so tudi dopolnjen in spremenjen Statut društva in določili višino članarine.

Po izvolitvi novih organov upravljanja so člani občnega zbora izvolili še predstavnike, ki so naše društvo zastopali na volilni skupščini Zveze paraplegikov Slovenije, nato pa razpravljali o različnih aktualnih vprašanjih, pobudah in dogodkih. Po končanem uradnem delu smo se zadržali na družabnem srečanju, ki

ga je popestril čedalje bolj priljubljen Duo MILITONI.

Občni zbor je tako končal izredno dejavno in plodno štiriletno man-

datno obdobje v društvu. Vodili so ga trije predsedniki, pet podpredsednikov in tri strokovne sodelavke, ki so vsak po svoje prispevali k napredku in razvoju društva. Na začetku mandatnega obdobja je bila za društvo velika pridobitev novo kombinirano vozilo in zaposlitev voznika, nato pa novi sodobno opremljeni delovno-bivalni prostori. In tako je društvo zadihalo s polnimi pljuči, velikemu številu članov pa z razvojem in organiziranimi prevozi omogočilo kvalitetnejše življenje.

Jože Globokar

Volilna komisija je imela s preštevanjem glasov kar precej dela.

DESETLETNE SANJE SO SE URESNIČILE

Krščansko bratstvo bolnikov in invalidov na Zaplani odprlo nov dom

27. april 2008 je bil za Krščansko bratstvo bolnikov in invalidov, ki ga vodi članica Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine Ljuba Zakovšek, nadvse pomemben in slovesen dan. Na Zaplani, oazi miru in čistega zraka nedaleč od Ljubljane, so namreč odprli obnovljen dom s prizidkom in ga poimenovali Dom bratstva na Zaplani. In tako se je na to lepo pomladansko nedeljo uresničila deset let stara želja številnih članov bratstva. Dom, ki ima v pritličju velik družabni prostor, v nadstropju pa sobe za priložnostno bivanje, bo namenjen različnim plemenitim dogajanjem, duhovnim vajam in delavnicam. V njem se bodo zbirali in družili člani bratstva in drugi ter tako uresničevali svoje poslanstvo do ljudi v preizkušnjah.

Za uresničitev tega velikega cilja ima prav gotovo največ zaslug član našega društva Rafko Jurjevčič iz Vrhnike, ki je v teh desetih letih neutrudno iskal pokrovitelje, donatorje in druge, ki so prispevali sredstva za postopno gradnjo prizidka in dvigala. Ob tem velja posebej omeniti SCT in predsednika uprave ing. Ivana Zidarja, ki je na pobudo pokojnega predsednika države in bližnjega soseda dr. Janeza Drnovška kot donator opravil vsa

gradbena dela. To je velik doprinos in velik dokaz solidarnosti in sočutja do soljudi, ki so se znašli v težki preizkušnji. In tu je še vrsta drugih, brez katerih se vrata doma še nekaj časa ne bi odprla. Ob odprtju se je vsem zahvalil predsednik gradbenega odbora in upravitelj doma Rafko Jurjevčič, najbolj zaslužnim pa kot skromno pozornost podelil slike slikarjev ZPS – Željka Vertlja, Benjamina Žnidaršiča in Vojka Gašperuta. Ob tem je med drugim

še povedal: »Danes smo tu, da praznujemo, da se veselimo, predvsem pa zato, da se zahvalimo. Odprli bomo vrata doma, katerega projekt obnove je tako velik in ima tako daljnosežne posledice, da smo prvim razmišljanjem upravičeno rekli sanje. No, vsake sanje za svoje uresničenje potrebujejo upanje, vero in pogum. In tako danes odpiramo dom in s tem naše sanje in pogum tudi uresničujemo. Vendar ni bilo lahko, ker živimo v času izkrivljenih resnic med dobrim in zlom, v času resnic in polresnic, v času pozabljanja na duhovne in moralne vrednote – torej v času posploševanja človečnosti in življenja, v katerem postajamo vse bolj številke in odstotki. Toda današnji dogodek govori, da ni povsem tako. Govori nam, da sta humanost in solidarnost še veliko-krat med nami, le da ju v našem vsakdanu zaradi nekaterih slabih izkušenj in hitrih sprememb ne opazimo.«

Pred odprtjem je v bližnji cerkvi sv. mašo daroval koprski pomožni škof msgr. dr. Jurij Bizjak, nato pa je sledil bogat kulturni spored, ki ga je vodila Darinka Slanovec. Nastopili so mešani cerkveni zbor z Zaplane, flavtistki Tina in Jerca, pesmi Marjetke Smrekar, Darinke Slanovec in Benjamina Žnidaršiča je brala Vesna Grbec, celotno prireditev pa so popestrile še narodne noše in harmonikar Zlatko Novak.

Po blagoslovu, odprtju in ogledu doma je bilo na dvorišču družabno srečanje.

Jože Globokar

Trak sta prerezala voditeljica bratstva Ljuba Zakovšek in upravitelj doma Rafko Jurjevčič.

VOLILNI OBČNI ZBOR DPIK

V soboto, 15. marca 2007, je Društvo paraplegikov Istre in Krasa v **Domu paraplegikov v Pacugu** izvedlo 4. redni volilni občni zbor. Občni zbor je kot delovni predsednik vodil Benjamin Žnidaršič s pomočjo dveh članov, Vojka Gašperuta in Boruta Pervanja. Ker je bil občni zbor volilni, smo izvolili tudi volilno komisijo, ki ji je predsedovala Dragica Sušanj in še dva člana – Dušan Ambrož in Pavle Krizmančič.

Delo občnega zbora je potekalo tekoče s pregledom dela za nazaj in **Poročilom o delu društva za leto 2007**, ki ga je podal predsednik **Željko Geci**. **Poročilo nadzorne komisije je podal Miroslav Nedeljkovič**, nato pa je bila odprta razprava. Ta je pokazala, da je delo društva dobro, da so prihodki glede na razpise precej večji, da pa je tudi dela mnogo več. Pomembno je, da se v delo društva vključuje čim več mladih in da vsak član čuti odgovornost, da sodeluje pri delu društva in da od društva vedno samo česa ne pričakuje.

Po predstavitvi plana društva za leto 2008 predsednika Željka Gecija smo razrešili vse organe društva. Delo je prevzela volilna komisija in izvolili smo nove organe društva, ki so: za predsednika je bil znova izvoljen **Željko Geci**, za podpredsednika **Benjamin Žnidaršič**, za tajnika **Borut Pervanja** in za blagajnika **Klavdij Koren**.

Člani upravnega odbora so: Srečko Petkovšek, Boško Božič, Vojko Gašperut, Matjaž Černe, Valter Mahne.

Nadzorni odbor sestavljajo: Miroslav Nedeljkovič, Sanđi Sosič, Džana Pandžič, Dragica Sušanj in Ekselevski.

V **disciplinski komisiji** so: Zvezdan Palađin, Vojko Gašperut in Boško Božič.

Na občnem zboru smo tudi sprejeli dopolnilo 1. in 11. člena Statuta Društva paraplegikov Istre in Krasa, ki se je spremenilo:

- v 1. členu smo zaradi Zakona o društvih, ki ne določa več skrajšane oblike imena društva, črtali drugi odstavek, ki opredeljuje skrajšano ime društva.

- V 11. členu se Statut DPIK dopolni z novim odstavkom, ki se glasi: **Na področju kulture izdaja literarna in leposlovna dela ter brošure, organizira strokovna izobraževanja in prireditve in skrbi za njihovo kvalitetno organizacijo in izvedbo. Sodeluje s kulturnimi inštitucijami in strokovnjaki s tega področja na vseh področjih kulture v korist članov.**

- V 11. členu se Statut DPIK dopolni z novim odstavkom, ki se glasi: **Na informativnem in medijskem področju skrbi za boljši pretok informacij in po potrebi skrbi za zbiranje, urejanje in posredovanje informacij. Sodeluje z novi-**

narji in medijskimi hišami na mednarodnem in domačem prostoru z namenom izboljšanja prepoznavnosti Zveze paraplegikov Slovenije in društev v njeni sestavi.

Benjamin Žnidaršič

DOBRODELNI KONCERT V POSTOJNI

Amaterska dramska skupina je navdušila številno občinstvo

Projektna skupina 4.u razreda Šolskega centra Postojna je v dvorani Kulturnega doma v Postojni v petek, 11. aprila 2008, organizirala dobrodelni glasbeni koncert.

Na koncertu so nastopili: **Primorski akademski pevski zbor Vinko Vodopivec**, **Mešani pevski zbor Tabor Kalc 1869** in **Amaterska dramska skupina 4 babe na kvadrat**.

Glavni pokrovitelj prireditve je bila Občina Postojna. Zbrana sredstva so namenili Društvu Istre in Krasa, ki ga bo društvo porabilo za socialne programe.

Na lastno pobudo so srednješolci hoteli dati invalidom spodbudo z organizacijo kulturne prireditve in jih povabiti na izlet. Ker je za to zaradi šolskih obveznosti zmanjkalo časa, jih bo Društvo paraplegikov Istre in Krasa povabilo na prvo družabno srečanje. Za to lepo gesto se vsem sodelujočim toplo zahvaljujemo.

Benjamin Žnidaršič

Delo občnega zbora je potekalo tekoče s pregledom dela za nazaj in Poročilom o delu društva za leto 2007, ki ga je podal predsednik Željko Geci.

VOLILNI OBČNI ZBOR DP GORENJSKE

V času volilnega leta so bile priprave na občni zbor še temeljitejše kot navadno. Stari vodstveni kader na Zvezi se poslavlja in tako se menjajo tudi vodilni po društvih. Vsem našim članom smo po pošti poslali vprašalnik in jih zaprosili, naj predlagajo ime in priimek novega predsednika, človeka, ki bi vodil naše društvo naslednji mandat ali dva. Povratne pošte ni bilo. Pogovarjali smo se z nekaterimi člani, ki so že vodili društvo, pa tudi ni bilo uspeha. Na sestanku starega UO smo po dolgi debati pregovorili Metoda Zakotnika, da je to funkcijo sprejel, in tako je edini predlagan.

Metod je miren in preudaren, izkušnje pa si je nabiral kot predsednik skupščine Zveze paraplegikov Slovenije. Izbral si je ekipo, ki mu bo pri delu pomagala in uspešno delala.

Na sestanku UO smo pripravili tudi dnevni red in podali predloge za člane v razna telesa, tako za društvo kot za Zvezo.

Na občnem zboru 27. 3. 2008 v hotelu Krek Lesce smo vse pobude članov, starega UO in predsedujočega soglasno podprli. Slavko Bračič je predstavil delovanje v preteklem mandatu. Takrat še podpredsednik Zveze gospod Dane Kastelic je zelo izčrpno odgovarjal na vprašanja naših članov o problemih, ki jih tarejo, in jim dal nasvet za njihovo rešitev. Zamenjava vodstva je potekala brez zapletov.

Delovni predsednik pa si je vzel moč predsedujočega in po svoji volji izpuštil poročila športnega referenta, socialnega referenta, kulturne referentke, poročilo o stanju stanovanja v Izoli itd. Mislimo, da naše društvo na socialnem področju dobro deluje in uspehi na področju športa in v umetnosti so prepoznavni, zato

bi bilo treba o njih povedati članom. Med člani našega društva so športniki svetovnega slovesa, slikarji in pesnica in so tudi aktivni vsak na svojem področju. Toda člani razen finančnega poročila, poročila investitarne komisije, poročila pregleda financ s strani nadzorne komisije in poročila disciplinske komisije nismo izvedeli o delovanju društva nič več. Priprava poročil, celoletno delo udeležencev in celoleten trud referentov v posameznih dejavnostih pa je bil v trenutku izničen. Društvo je pomagalo mnogim paraplegikom in tetraplegikom v finančnih in drugačnih stiskah, pa o tem ni bilo vredno spregovoriti.

Res je bilo videti, kot da smo v bifeju čakalnica železniške postaje, kot je predsedujoči večkrat poudaril. Sicer pa je občni zbor minil hitro, morda celo prehitro. (Pečenice z zeljem in krompirjem pa so bile odlične.)

Boris Šter

BALETNI VEČER

SNG Opera in balet Ljubljana je 9. maja 2008 povabila vsa društva paraplegikov na predstavo baletnega večera Mozart vs. Schumann. Predstave se je žal udeležilo le Društvo paraplegikov Gorenjske.

Ker matično hišo opere in baleta v Ljubljani obnavljajo in dograjujejo, je predstava potekala v Marmorni dvorani Gospodarskega razstavišča. Dostop za invalide je lepo urejen, osebje pa je bilo zelo prijazno. Sama si doslej še nikoli nisem ogledala

baletne predstave, zato je bilo to zame sploh nekaj izjemnega. Prav prijetno sem bila presenečena, ko sem zagledala polno dvorano ljudi. Bili smo takoj v prvi vrsti, zato se je zelo dobro videlo, koliko napora in kondicije zahteva ena sama predstava od baletnikov. Videla se je vsaka trzajoča mišica. Brez trdega treninga in stroge samodiscipline pri baletu prav gotovo ne gre. Predstava je bila enkratna in v občinstvu smo navdušeno ploskali.

Obljubili smo si, da si bomo še kakšen večer kulturno popestrili, mogoče z ogledom kakšne komedije, opere ali česa drugega. Takrat bomo upali, da se nam pridružite tudi vi.

Tina Pavlovič

ČLOVEK V BELEM

Tisoč žalostnih src,
tisoč bolnih teles
prepuščeno je tvojim rokam.
Ti, človek v belem,
boš zmogel vse to?
Boš zmogel stopiti
od telesa do telesa,
od srca do srca?
Boš zmogel?

Pa nihče ne vpraša tega
Človeka v belem.
Le oči mu hrepeneče slede,
le ustne prosijo pomoči,
vsak po svoje hoče
delček njega, njega -
človeka v belem.

Tako dan za dnem
razdaja svoj jaz
ta človek v belem,
dan za dnem rešuje življenja
in tisoč src
je hvaležno mu za to.

A nihče ne vidi
človeka v belem,
ko žalostno skloni glavo
ko srce v boli mu trepeče,
saj le človek je on -
četudi je - človek v belem.

Ljubica Jančar

VOLILNI OBČNI ZBOR DP PREKMURJA IN PRLEKIJE

Novo vodstvo Društva paraplegikov Prekmurja in Prlekije

Pred nami je novo štiriletno obdobje, ki bo delovalo v novi sestavi, in sicer:

predsednica: Marija Magdič,

podpredsednik: Stanko Novak,

blagajnik: Matija Merklin.

Spremembe so v **upravnem odboru**, v katerem je sedem in ne več devet članov. Sestavljajo ga: Marija Magdič, Stanko Novak, Matija Merklin, Jože Gomboc, Slavko Bobnarič, Štefan Bertalanič, Jožica Zadravec. Nadzorni odbor: Slavko Dunaj. Izvoljeni so tudi novi referenti za posamezna področja:

šport in rekreacija: Leon Jurkovič, namestnik Franc Borovnjak,

sociala: Matija Merklin,

kultura: Marija Magdič,

dopisništvo: Anita Trebše.

Tako smo se na volilnem občnem zboru 5. 4. 2008 poslovili od Matije Merklina, ki je Društvu paraplegikov Prekmurja in Prlekije predsedoval 28 let.

Srečno, Matija, pozdravljena, Marija!

Na sončno soboto 5. 4. 2008 smo se člani društva Prekmurja in Prlekije v večini zbrali na volitvah. Za uvod nas je pozdravil pevski zbor naših članov z Zdravljico in legendarno prekmursko Vsi so venci vejli.

Prijatelji in sodelavci so se poslovili od bivšega predsednika Matije Merklina, ki je društvo vodil 28 let.

Še pred mesecem dni, ko je Matija Merklin objavil svoj odstop, sta se med člani čutila vznemirjenje in negotovost, kajti bil je človek, ki je znal biti diplomat in organizator. Dosežki, ki se danes kažejo navzven, govorijo sami zase. In ker je navada 'železna srajca', ostaja blagajnik našega društva.

Z navzočnostjo je presenetil tudi član društva Ivan Peršak. Naznanil nam je odhod od 39-letnega predsedovanja Zvezi paraplegikov Slovenije in obenem imenoval Daneta Kastelica za novega predsedujočega. Označil ga je ne le za dobrega stratega, prodornega in ambicioznega, temveč tudi za dobro »vpeljanega« za tako odgovorno in zahtevno delo. Opozoril je tudi na novo podpredsednico, ki bo tokrat

ženska, saj, kot se je izrazil, »potrebujemo harmonijo« tudi v vodstvu. Prepegosto so bile članice potisnjene na stranski tir – tako kot povsod po svetu. Toda tako kot v politiki in gospodarstvu, kjer ženske prevzemajo vodilne funkcije, se premika na bolje tudi med nami in prav je tako.

Ta dan je sonce sijalo predvsem za Marijo Magdič, ki je ob še enem kandidatu z veliko večino dobila funkcijo predsednice. Pozdravljam predsednico – žensko. Predvidevam in verjamem, da se je ponudila v paketu, ki zajema diplomacijo, empatijo in čustveno inteligenco – Skratka, vse, kar odlikuje dobrega vodjo.

Očitno je čas zrel za spremembe tako v Zvezi kot v društvih. Da zaveje nov veter mlajših in ambicioznejših. Predvsem pa za miselne preskoke v dobro nas vseh. Upajmo, da bo novo vodstvo upravičilo naše zaupanje. Ali smo se odločili prav, bo pokazal čas!

Zato: »Marija usliši nas!«

Anita Trebše

MATERINSKI DAN

Materinski dan, ki ga praznujemo 25. marca, ima po mnenju mnogih poganske korenine in se navezuje na čaščenje matere. V naročju zemlje je toliko čudes, ki kar kličejo, da jih odkrijemo, pa jih velikokrat ne vidimo. Naše življenje obdajajo čuda, ki želijo razveseliti naše srce. Eno največjih čudes so naše mame.

Vse so bogate, ker imajo rade otroke. Nobena ni revna, ni grda, ni stara. Ljubezen je njihova največja radost. Imajo tri pare oči ... En par, da vidijo skoz zaprta vrata, drugega, da vidijo nazaj ... in en par spredaj, da vidijo otroka, ko ga kaj polomi, in mu rečejo: »Nič hudega, saj te imam rada.«

Ker so ženske v društvu večinoma mamice, smo se na ta dan odpravile na razstavo orhidej v Dobrovnik. Kakor hitro smo stopile skozi vrata, smo pozabile na turoben dan. Pred nami se je razprostrl tropski vrt, kjer so se bohotile tropske in subtropske rastline: orhideje, flamingovci, kava, vanilja, bombaž in še mnogo drugih. Eno in drugo stran je povezoval most, ob katerem je bobnel veličasten vodomet, ki je deloval sprostitveno in kjer se je čas ustavil. Vsi čuti so delovali v trenutku, ki me je posrkal vase. Tudi narava je mati. Kako pozorni znajo biti otroci do nje, nam povejo njihove čuteče misli, v katerih ljubezen do mame primirjajo z opažanji iz narave: moja mama je kot mango, ker je sladka in okusna, moja mama je kot grom, ker je včasih jezna name, moja mama je kot orhideja, tako nežna, dehteča in lepa. »Mama, mama,« me zdrami otroški glas in že hitim za skupino, za katero sem zaostajala.

Materinstvo ni samo poklic, temveč tudi zelo pomembna naloga, ki je poplačana z vsakim nasmehom otroka, z vsakim njegovim uspehom. To so vsakdanja darila, ki radostijo. Društvo pa nam je dalo darilo, ki je razveselilo vsako od nas. Orhidejo, ki smo si jo po barvah lahko izbirale. Jaz sem si izbrala belo, ker vsebuje celotni svetlobni spekter ... kajti moja mama je MAVRICA.

Z iskrico v očeh smo se odpravile nazaj v naše prostore, saj je bil namen dosežen. Verjamem, da si je vsaka izmed nas za to kratko besedo, polno simbolike, za trenutek pričarala svojo lastno zgodbo.

Anita Trebše

SLIKARSKA RAZSTAVA LIKOVNI IZZIVI

V Galeriji PAC Zavarovalnice Triglav je bila 20. 5. 2008 razstava likovnih del sekcije slikarjev DPPP. Razstava je potekala v sklopu tedna vseživljenjskega učenja, pod katerim deluje prvo leto.

V uvodu se je predstavila pevška skupina, ki šteje 11 članov in članic, katere vodja je glasbena pedagoginja Valerija Šomen. Skupina, ki deluje že drugo leto, je prva in edina v Pomurski regiji. Predstavila se je z dvema avtentičnima prekmurskima skladbama.

Slikarska dela je razstavljal šest aktivnih članov in članic s približno 50 likovnimi deli. Sekcija, ki ustvarja pod strokovnim mentorstvom likovnega pedagoga Antona - Tončka Černija, je bila zasnovana prav od temeljev. »V dveh letih se je med nami stkala posebna vez in drug drugemu smo bili učitelj in učenec,« je povedal g. Černi in

dodal, da z empatijo in vživljanjem v svet invalidnosti spoznava nove razsežnosti likovnega ustvarjanja.

Po uvodnem nagovoru predstavnice Marije Magdič je bila razstava na ogled. Prednjačila so dela prekmurske kulturne dediščine, sicer pa slike različne tematike (abstrakcije, pejzaži, akti ...).

Tokrat se je društvo v sklopu vseživljenjskega učenja predstavilo s slikarstvom in ročnimi deli v okviru interesnih dejavnosti.

Dejavnost žensk sestavlja predvsem starejša populacija članic, ki so dale na ogled svoje ročne spretnosti. Predstavljeni izdelki (prtički, košare, rože ...) zahtevajo veliko časa, potrpežljivosti in predvsem ljubezni do ročnih del, z njimi pa spomnijo na lokalno identiteto, identiteto Prekmurja.

Vse predstavnike družijo želja po ustvarjalnosti, kreativnosti in novih izzivih. S tem dokazujemo, da smo učeča se družba. Le tako se lahko integriramo in predstavimo v širši družbeni skupnosti.

Anita Trebše

Čim manj stresa, veliko gibanja

Imunski sistem sestavljajo več kot sto milijonov imunskih celic ter cel kompleks molekul, celic, tkiv in organov. Strokovnjaki poudarjajo, da ga brani organizem pred vdorom mikrobov in jih uniči, če se mikrobom uspe prebiti v organizem. Sistem mora prepoznati strukturo mikrobov, aktivirati ustrezne obrambne celice in napasti mikrobove. Svetujejo tudi nekaj načinov za krepitev imunskega sistema.

KRATKE NOVICE Z DOLENJSKE

Že v prejšnji številki glasila Paraplegik smo poročali o pripravah na občni zbor društva ter volilno skupščino Zveze paraplegikov. Oba organa sta v tem času že zasedala. Na občnem zboru društva so člani dobili veliko informacij o delu v preteklem letu in načrtih za letošnje leto. Tako je bilo

Del udeležencev letošnjega Občnega zbora

tudi potrjeno končno poročilo za leto 2007 ter plan za leto 2008 (vsebinski in finančni). Prisotna sta bila tudi Dane Kastelic ter Jani Trdina in navzočim poročala o delu Zveze paraplegikov. Člane je predvsem zanimalo vse okoli gradnje in možnosti uporabe Doma paraplegikov v Pacugu.

Izvajanje programov poteka po predvidenem načrtu. Športe, ki potekajo predvsem v zimskem času (košarka, kegljanje, streljanje), smo končali, začela pa so se tekmovanja v atletiki in športnem ribolovu. Nekaj odmevnejših dogodkov zadnjih dveh mesecev predstavljamo v posebnih prispevkih.

Na začetku aprila je MO Novo mesto na slovesni prireditvi podeljevala nagrade in priznanja za uspešno delo v preteklem letu. Med dobitniki priznanj (grb MO Novo mesto) je bila tudi naša članica Bernarda Zorko za uspešno delo na področju socialnega varstva paraplegikov in drugih invalidov.

Srečko Žlebnik

7. APRIL – SVETOVNI DAN ZDRAVJA

Na pobudo in vabilo Zavoda za zdravstveno varstvo iz Novega mesta smo se 9. aprila udeležile strokovnega srečanja vseh društev, ki delujemo na našem območju.

Dr. Doroteja Kuhar je v uvodnem govoru povedala, kaj je javno zdravstvo. Javno zdravstvo spremlja stanje zdravja na določenem območju: to je število obolelih za določeno bolezen, število rojstev, število umrlih ter nasploh statistično stanje prebivalstva.

7. aprila je bila v Ženevi ustanovljena Svetovna zdravstvena organizacija. Zato Zavod vsako leto organizira posvetovanja; letos je ob 60. obletnici obravnaval temo o vplivu podnebnih sprememb na prebivalstvo in okolje.

V zadnjih sto letih se je število prebivalstva povečalo za šestkrat, povprečni zemljan je 17-krat bogatejši,

poraba energije na prebivalca je narasla za petkrat, smo skoraj tisočkrat bolj mobilni; zato so se izpusti CO₂ povečali za štirikrat. Podnebne spremembe ubijejo več ljudi kot terorizem. Vsako leto zaradi teh sprememb domnevno umre okoli 65.000 ljudi, to je kar desetkrat več, kot je žrtev vojne.

Vse te navedbe nas silijo k resnemu razmisleku, da moramo vsi in vsak posebej po najboljših močeh skrbeti za to, da brez potrebe ne obremenjujemo okolja in še dodatno ogrožamo sebe in drugih.

Einstein je nekoč zapisal in je še danes aktualno: »Pomembnih problemov, ki jih imamo danes, ne moremo rešiti z isto logiko, kot smo jih ustvarili.«

Bernarda Zorko

Bernarda in Martina (levo) na strokovnem srečanju

STANOVANJE ZA PREHODNO BIVANJE

Likovne delavnice v Novem mestu sem se udeležila tudi sama. Ker sem bila tokrat prvič pri njih na obisku, naj povem, da so prostori Društva Dolènjske, Bele krajine in Posavja stari dve oz. tri leta in so v zelo lepem okolju. V sklopu teh prostorov ima društvo tudi stanovanje, ki je namenjeno prehodnemu bivanju njihovih članov. Velikokrat 'novopečeni' člani še nimajo urejenega oz. prilagojenega stanovanja, ko že zapustijo Inštitut RS za rehabi-

litacijo. Zato lahko ta čas živijo v tem stanovanju. Je prijetno, enosobno in veliko 46 m². Popolnoma je prilagojeno potrebam invalida. Stanovanje je pritlično, kopalnica je popolnoma prilagojena, prav tako tudi kuhinja, ki ima pod vsemi elementi prostor, da se invalid lahko zapele pod njimi. Stanovanje ima tudi teraso.

Tina Pavlovič

Zdravnik družinske medicine

Zdravnik družinske medicine je zdravnik, ki zagotavlja osebno, primarno in stalno zdravstveno varstvo posameznikom in družinam. Svoje bolnike lahko obravnava doma, v svoji ordinaciji ali včasih v bolnišnici. Sprejema odgovornost za prvo odločitev za vsako težavo, zaradi katere se bolniki pri njem oglasijo, in se posvetuje s tistimi specialisti, za katere misli, da je to potrebno. Njegove diagnoze so sestavljene iz fizikalnih, psiholoških in socioloških izrazov. Ukrepa vzgojno, preventivno in terapevtsko, da izboljša zdravje svojih pacientov.

UTRINEK IZ DOMA UPOKOJENCEV

V dom upokoencev sem prišel v 41. letu življenja po avtomobilski nesreči leta 2002. Prevevali so me mešani občutki: kako zapustiti domačijo na vasi in kako se vklopiti v dom, kjer je večina starejših ljudi. Vendar pa sem bil zelo zadovoljen, ko sem spoznal življenje in delo v ustanovi.

Vladimir Zorzut v pogovoru s starejšimi oskrbovankami doma, kjer so zadovoljni in ustvarjalno preživljajo prosti čas.

Ljudje, ki prihajajo v dom, so starejše osebe, osebe, ki jih je bolezen prikovala na invalidski voziček ali pa osebe z zmanjšanim obsegom motoričnih zmogljivosti. Zato je treba poskrbeti, da je tem ljudem čas čim krajši in pestrejši.

Da se varovanci dobro počutijo, poskrbijo sestre in negovalke, za boljšo hojo si prizadevajo pri fizioterapiji, delovna terapevtka skrbi za delo posameznikov in skupin v dnevnem centru. Igramo pa se tudi z izredno lepo psičko Gino.

V domu delujeta pevski zbor in mizararska delavnica, zadnje čase pa so še najbolj znane slike iz kroglic krep papirja. Precej varovank kvačka, plete, veze razne reči ter slika in barva lepe slike.

Pomembno pri vsem tem pa je, da človek znova zaživi, kajti dom je na takem kraju, da lahko tudi sami in z vozički dosežemo marsikateri koticček, ki nam je bil prej prikrajšan.

Vladimir Zorzut

REDNI OBČNI ZBOR DP JV ŠTAJERSKE

SREČANJE NAJTEŽJE TELESNO PRIZADETIH ČLANOV

Na društvu se je zgodil prav poseben dogodek. Organizirali smo namreč prvo srečanje naših članov tetraplegikov, tistih, ki za premikanje uporabljajo izključno električni voziček, katerega del je poseben nastavek, ki ga upravljajo z brado. Takšnih članov ima naše društvo pet. Ker je bil odziv udeležencev srečanja zelo pozitiven, smo se odločili, da se bodo srečevali vsako prvo sredo v mesecu. Na društvu pa že navezujemo stike z Mladinskim centrom Celje, katerih prostovoljci bodo pomagali tetraplegikom pri igranju različnih družabnih iger. S tem smo poskrbeli za večje udejstvovanje v društvu tudi najtežje telesno prizadetim članom. Nedvomno pa se lahko ob takih priložnostih pogovorijo tudi o težavah, pri katerih jim paraplegiki ne moremo oz. ne znamo svetovati.

V soboto, 8. 3. 2008, smo pod streho spravili redni občni zbor, ki je bil hkrati tudi volilni. Ker pa je ta dan sovpadal z dnevom žena, smo za naše članice pripravili krajši kulturni program. Predstavljamo vam novo garnituro vodstva našega društva: Janez Hudej – **predsednik društva**, Barbara Slaček – **podpredsednica društva**.

Upravni odbor društva:

Mirko Temnik (**sociala, ohranjanje zdravja, tehnični pripomočki**), Rudi Centrih (**šport**), Gordana Kitak (**administracija, interesne dejavnosti**), Nataša Lotrič (**odpravljanje arhitekturnih in grajenih ovir**), David Razboršek (**marketing**), Mladen Fabjan (**blagajna**), Aleš Povše (**urejanje internetne strani**).

Nadzorni odbor društva:

Franc Ivenčnik, predsednik
Člana:
Srečko Vodeb,
Simon Gračnar.
Namestniki:
Slavko Mikec,
Marjan Romih.

Disciplinska komisija društva:

Vinko Hren – predsednik
Člana:
Henrik Plank,
Jožica Kerč.
Namestnika:
Zoran Štruclin,
Sašo Teršak.

Predstavniki društva v skupščini

ZPS: Janez Hudej, Barbara Slaček, Alojz Strniša.

Barbara Slaček

Na društvu se je zgodil prav poseben dogodek. Organizirali smo namreč prvo srečanje naših članov tetraplegikov, tistih, ki za premikanje uporabljajo izključno električni voziček, ki ga upravljajo z usti.

PREDAVANJE DOC. DR. SIMONA PODNARJA, dr. med.

Dr. Podnar, nevrolog in klinični nevrofiziolog, je prijazno sprejel naše vabilo, da našim članom predstavi motnje uriniranja pri ljudeh s poškodbo hrbtenjače, zato je bilo predavanje namenjeno temu. Govoril je o zgradbi sečil, poškodbi hrbtenjače, uroloških zapletih, vplivu poškodbe na sečila itd. Seznanil nas je z oblikami motenj pri uriniranju, ki se pojavijo po poškodbi, o načinih diagnosticiranja (UZ, RTG, EMG in druge) in načinih opravljanja preiskav (cistometrija – urometrija) ter o potencialnih metodah zdravljenja mehurja in sečnice (farmakološko, injiciranje, el. zdravljenje oz. kirurgija).

Člani so zbrano poslušali predavanje o uroloških problemih po poškodbi hrbtenjače.

ODPRAVA ARHITEKTURNIH OVIR

23. 4. 2008 smo bili vabljeni na 12. sejo občinskega sveta, ki je bila v prostorih sejne sobe občinske uprave Občine Radeče. Na seji, kjer smo svoja stališča lahko predstavili tudi paraplegiki (Matjaž Planinc, dipl. ing. arhitekture, Julija Belinc, Janez Hudej), je svet obravnaval gradivo Odprava komunikacijskih in grajenih ovir na javnih prometnih površinah in objektih javnega pomena v Radečah, ki smo ga pripravili v našem društvu.

Na pobudo članov, ki živijo v občini Radeče, smo v mestu Radeče naredili popis ovir, ki funkcionalno oviranim ljudem onemogočajo neovirano gibanje in zaradi njih celo ne morejo do središča mesta dru-

V Radečah bomo poskrbeli za bolj prijazno okolje za invalide.

1. SEJA UPRAVNEGA ODBORA

12. marca se je sestel novi UO društva. Najprej so navzoči pregledali realizacijo sklepov zadnje seje prejšnje zasedbe UO, predvsem pa je beseda tekla o razdelitvi nalog, ki jih bodo člani v prihodnje opravljali. Vredno je poudariti, da se je tokratni UO po zelo dolgem času sestel v polni zasedbi, torej vsi člani in predsednik nadzornega odbora, česar si želimo tudi v prihodnje. Člani bodo svoje funkcije izvajali v prihodnja štiri leta, upamo, da uspešno.

Barbara Slaček

gače kot z avtomobilom. Nataša Lotrič je pripravila gradivo v obliki slikovnega prikaza in z izdelanimi predlogi za odpravo teh ovir. Na seji je svet obravnaval popis ovir in sprejel sklep, da bo v letošnjem letu prioriteto odpravil tiste ovire, ki so za naše člane najbolj problematične, za odpravo preostalih pa bodo proračunska sredstva namenili v letu 2009 in 2010.

Barbara Slaček

40 LET VOZIČKA

Zakaj to praznovanje? Poraz se ne praznuje. Toda če pogledaš malo drugače, recimo – padeš iz nadstropja v pritličje, od tam zdrснеš v klet in potem v greznico in s do grla v ..., nato pa prilezeš ven, se okopaš, nadišaviš, lepo oblečeš, zaživiš še lepše. To pa je za praznovat.

Okrogla obletnica, čeprav malo čudna, pa kaj. Naredimo *fešto*, saj je to priložnost, da se srečamo, da se poveselimo, zabavamo in se imamo *fajn*. Saj smo Primorci in *ma oštja*, da bo *fajn*. Povabim veliko ljudi. Mojih prijateljev vozičkarjev je tudi kar nekaj. Povabim tudi slikarje, z g. Bonaminijem na čelu, ki je predsednik VDMFK-ja, pa pravega režiserja, tudi prijatelja, ki iz tega naredi film, nekaj dohtarjev, da omenim vsaj dr. Turka, in župnika. A da ne naštevam preveč, šel sem po ključu in poiskal tiste ljudi, ki so imeli kakor koli opravka z mano. Prvi dan jih je bilo okrog 60, drugi dan pa še malo več. No, *fešta* je bila res prava in vsi so bili navdušeni.

To je to – 40 let na vozičku. Zapojem si tisto »40 let na voz sedet, oj, kako te mora rt bolet«, 40 let pričakovanj, upov in tudi solza na začetku. V prvih letih se spominjam svojih uporniških poizkusov, da bi se otresel občutka nemoči, občutka invalidnosti. Takrat začnem iskat rešilno bilko. Počasi ugotavljam, da je volja tista, ki daje moč. Energija potuje s tabo in res je, samo poizkusiti moraš in verjeti. Seveda je treba biti primerno oborožen še z vztrajnostjo in trmo, predvsem pa je treba kaj delati.

Življenje mi je teklo brezskrbno in počasi so se sicer številni prijatelji začeli krčiti. Eden se je odselil, drugi je naprej študiral, nekateri so se poročili, skratka, sicer številne *klape* je bilo samo za vzorec.

V domačem Kopru, natančneje v Šalari, sem imel številne prijatelje, ki so me dobesedno ponesli s sabo

in mi dovolili, da sem bil del njih, da sem zadihal s to *klapo*, da sem bil del nje. Seveda imam tudi dobro družino. Nekako so sprejeli moj ali kar družinski hendikep. Oče sicer ni nikoli sprejel mojega stanja. Vedno je bilo vprašanje, kaj, če se ne bi zgodilo, ali zakaj se je, me je pa podpiral, čeprav sva si bila pogosto v laseh. Mati je od začetka na skrito točila solze, pozneje pa je invalidnost sprejela kot način življenja in me je in me še podpira in razume. Sestra mi je vedno stala ob strani, enako njena družina. Tudi širša oko-

lica me sprejema in hočeš nočeš sem del njih. Tako dobro sem se vključil, da me niso več videli kot invalida. Tudi sam sem težo hendikepa lažje nosil, ker sem imel vedno ob sebi kakega samarijana, da je bilo breme lažje. Vse to me bogati z energijo, podžiga vztrajnost in delo me dviguje, da kar poletim. Začnejo se kazati prvi, sicer še bolj majhni sadovi. Vseeno pa se mi razstave kar pridno nabirajo.

Ne glede na to, da sem invalid, moje mišljenje ni nič invalidno, razmišljam, kot da nisem na vozičku. Želim živeti kot drugi, ki me obdajajo. Imam cilj ustvariti si družino in živeti po svoje brez sicer razumevajočega domačega gnezda. Srečam Danico in si rečem: Ta je prava! Poročiva se!

Življenje dobi novo, drugačno kvaliteto – smisel in nov zagon, predvsem ob rojstvu našega sončka Katje.

Vseskozi slikam in se izobražujem. Udeležujem se raznih kolonij in extempor, razstavljam. Doslej sem nabral 86 samostojnih in prek 270 skupinskih razstav. Prejel sem več kot 40 nagrad, tudi občinsko nagrado in še mnogo drugih priznanj.

1987. sem bil sprejet v mednarodno združenje VDMFK, zadnja štiri leta sem polnopravni član tega združenja. Slikam, razstavljam, skušam slikati vsak dan.

Za to, da sem lahko prehodil to pot, so potrebni številni prijatelji, pa kup srečnih okoliščin in dobra družina. Imel sem veliko srečo, da je bil na začetku ob meni oče Bojan, ki mi je pomagal, ko sem ga najbolj potreboval. Vero mi je predstavil kot nekaj praktičnega in lepega. Z mano se je spopadal z vsakdanjimi problemi; ob njem nisi nikoli čutil, da si invalid, enakost in edinost je sicer njegov moto.

Ob tej priložnosti se moram zahvaliti vsem, ki so mi kakor koli pomagali, bili ob meni, me tolažili, ko je bilo hudo, in se veselili z mano, ko je sijalo sonce. Življenje si je treba ustvariti tako, da je lepih, sončnih dni čim več.

Posebna zahvala gre ženi Danici in naši mami, ki je malo tudi vaša mama.

Hodim, ne opazim, da sem na vozičku ..., ko mi počí kolo. Zaradi vas vseh se počutim tako, zato vsem HVALA!

Zahvaljujem se vsem, ki so spregovorili ob tej priložnosti – dr. Turku, pa Bonaminiju, Globokarju, Nevi ...

Vsem vam želim, da bi si pripravili *fešto* za kakšno okroglo obletnico in bi tako žalosten trenutek v življenju spremenili v zmago.

Vojko Gašperut - Gašper

39 LET NA KRMILU ORGANIZACIJE

Pobudnik, ustanovitelj in dolgoletni predsednik Ivan Peršak

Ivan Peršak je 14. maja 2008 na volilni skupščini Zveze po predanem 39-letnem delu krmilo organizacije prepustil mlajšemu nasledniku Danetu Kastelicu. Za Ivanom je dolgo viharno obdobje, polno odrekanih, težkih preizkušenj, razočaranj, seveda pa tudi veliko veselih, prijetnih in srečnih doživetij. In teh se bo Ivan najraje spominjal. Ob koncu predsednikovanja je poudaril, da si je vedno prizadeval za interese para- in tetraplegikov in da je bil najsrečnejši takrat, ko je lahko tako ali drugače pomagal pomoči potrebnim članom.

Zamisel o organiziranju slovenskih para- in tetraplegikov sega že tja v šestdeseta leta, ko so štirje paraplegiki, Srečko Švajger, Tonček Nežmah, Miha Prašnikar in Ivan Peršak, v tistih težkih razmerah, ko še vozičkov ni bilo, začeli razmišljati o organizaciji, ki bi združevala takšne poškodovance in jim pomagala. Zamisel je zorela in tlela celih osem let, nato pa je Ivan začel priprave za ustanovitev Sekcije paraplegikov in tetraplegikov, ki se je rodila 16. aprila 1969. Srečko ni dočakal ustanovitve, Tonček in Miha sta umrla kmalu za tem, Ivan pa si je nadel odgovorno breme in ga uspešno nosil celih 39 let. In to kljub nizkim udarcem, ki jih je dobival predvsem v zadnjih letih.

Z Ivanom sem sodeloval vse od ustanovitve pa do konca njegovega predsednikovanja. Zato dobro poznam njegovo predano delo in nenehen boj za razvoj organizacije, ki je slovenskim paraplegikom prinesla veliko bolj kvalitetno življenje. Zveza je danes prepoznana, spoštovana in uspešna organizacija. Toda da je to dosegla, je bilo treba vložiti ogromno dela, sposobnosti, poguma in vizionarstva. Za Ivana lahko rečem, da je bil vizionar in da je dogodke, ki so nato sledili, že nekako predvidel. S sposobnimi sodelavci, ki jih je znal animirati, jih je nato tudi udeležil. Ja, to je bil tudi čas entuziazma, ki ga danes skorajda ni več. Takrat nismo

gledali na denar, delali in ustvarjali smo povsem prostovoljno in brezplačno. Šele ko smo prerasli v Društvo paraplegikov in prišli do loterijskih sredstev, smo lahko izplačali kakšne potne stroške ali dobili manjšo dnevnicu. Vedno smo vse

Ivan Peršak: najsrečnejši je bil takrat, ko je lahko pomagal članom.

dotacije in druge prihodke vlagali v razvoj in investicije – vse za boljšo prihodnost slovenskih paraplegikov.

Seveda ni vedno šlo vse gladko. In tako je Ivan najtežjo preizkušnjo prav gotovo doživljal v letu 1972, ko smo zaradi neizpolnjenih zahtev takratne vlade zagrozili s »štrajkom«. To je bilo za tiste komunistične čase nezaslišano dejanje. Da bi se obla-

stem uprli invalidi na vozičkih? In da bi za to dejanje izvedeli celo zunaj naših meja? Ne, to pa ne! Vlada je po mučnih zaslišanjih predsednika (tudi v nočnih urah) ugodila našim zahtevam in takrat smo si izborili najvišjo vrednoto države (obnovitveno rehabilitacijo), ki jo imamo še danes, ter prišli v sistem razdeljevanja loterijskih sredstev.

Druga travma ga je doletela v zadnjih letih predsednikovanja. Kosova komisija ga je na predlog predsednice sorodnega društva obsodila, da je Zveza pridobila neupravičena državna denarna sredstva za gradnjo našega doma v Pacugu – češ da paraplegiki že imamo dom v Pineti na Hrvaškem. Res je, dom v Pineti imamo, toda to je stara kamnita istrska hiša z desetimi ležišči za paraplegike na vozičkih in desetimi ležišči na pogradih za spremljevalce. Jasno je, da tam ne moremo izvajati nobene obnovitvene rehabilitacije. No, po dolgotrajnem sojenju in zaslišanjih je sodišče predsednika in Zvezo razrešilo vseh obsodb. Toda človeka je lahko umazati, težko ga je oprati! Koliko je bilo znova neprespanih noči, skrbi, moralnega trpljenja in, saj veste: če začnejo človeka vlačiti po sodiščih, res ni prijetno. No, Ivan in mi z njim smo vedeli, da ima čisto vest, zato se mogoče ni preveč vznemirjal.

Pa vendar ... Poleg tega pa je bila s to povsem neutemeljeno obsodbo Zvezi in posledično vsem slovenskim paraplegikom povzročena ogromna materialna škoda. Povzročitelji se lahko »pohvalijo«, da so nam vsaj za dve leti povsem ustavili gradnjo doma in s tem slovenskim paraplegikom in tetraplegikom preprečili obnovitveno rehabilitacijo v obmorskem okolju. Le kakšno srce imajo taki ljudje, ki se kitijo s takšnimi »uspehi«?

Seveda se ne da v kratkem prispevku povedati vsega, kar je Ivan doživljal kot voditelj organizacije. Če vemo, da je doma v Moravcih pri Mali Nedelji, od glavnega mesta oddaljenih okrog 150 kilometrov, in da se je večino svojega predsednikovanja po stari cesti vozil v Ljubljano in nazaj, nam že to veliko pove. Delo,

EN DAN POTEM

ki je zahtevalo njegovo navzočnost, ni spraševalo za vremenske in cestne razmere. Sonce, vročina, dež, sneg, poledica, zima, pomlad, poletje, jesen – Ivan je bil vedno tam, kjer je bilo treba. Še dobro, da mu je zdravje služilo in da je redko za krajši čas zbolel. Spomnim se, ko je na poti domov iz Avstrije v prometni nesreči povsem uničil svoj avto ali ko je v visokem snegu obtičal na cesti in so ga nato kar skupaj z avtomobilom z vozilom AMZS v hudem mrazu odpeljali na bližnji servis. Šele po nekaj urah je ves premražen prišel do toplega koticčka. Koliko kilometrov in kolikokrat je prevozil relacijo Moravci–Ljubljana in obratno, ne vem. Vem pa, da jih je bilo v vseh teh letih ogromno. Ogromno je bilo tudi ur, ki jih je predsedel na različnih sejah v organizaciji in zunanjih institucijah.

Ivan je bil tudi vsestranski športnik. Že v času njegovega aktivnega tekmovanja so naši športniki na mednarodnih tekmovanjih in paraolimpijskih igrah osvajali najzlahtnejše medalje. Je tudi odlični šahist, ribič in radioamater. Prav po njegovi zaslugi smo številni para- in tetraplegiki postali radioamaterji s svojimi klicnimi znaki.

Ivan Peršak je bil večkrat odlikovan. Ob 35-letnici Zveze ga je odlikoval pokojni predsednik države dr. Janez Drnovšek, v letu 1989 pa je za delo na humanitarnem področju prejel Orden dela z zlatim vencem. Toda ob uradnem slovesu je posebej poudaril, da mu od vseh priznanj in odlikovanj največ pomeni zadovoljstvo ob pomoči, ki jo je kot predsednik lahko dajal svojim članom.

Če računamo še tisto leto, ko je pripravljaval in urejal vse potrebno za ustanovitev organizacije, gre po štiridesetih letih v zaslužni »pokoj«. Posvetil se bo svoji družini in hobi-jem in verjetno še sodeloval z nami. Zapustil nam je zelo zelo veliko. Zapustil je prepoznavno in na trdnih temeljih stoječo organizacijo z devetimi deželnimi društvi, v katerih člani črpajo sadove njegovega dela in dela njegovih sodelavcev.

Jože Globokar

Skupščina v Pacugu poteka precej mirno in hitro. Veliko se nas je zbralo, bolj malo je odsotnih, tudi precej novih obrazov je videti.

Opazim, da nekje zadaj pripravljajo šopke cvetja, in sam pri sebi si rečem, no, pa smo tam. Tako z nestrpnostjo opazujem, kaj se bo zgodilo, najraje bi ustavil čas, preprečil ta za mnoge boleč prehod. Seveda, tisti z že zdavnaj zarjavelimi evidenčnimi tablicami ne bi nič menjali, čeprav vsi dobro vemo, da v nedogled to ne gre in da ima tudi on pravico izpreči. S tem se seveda nekako končuje tudi naše obdobje, ki je bilo tako prepleteno in povezano z njim.

Opazujem navzoče, oko mi drsi od enega do drugega. Vzdušje je zelo naelektreno, nabito s čustvi. Nekdo zre predse, drugi nekaj čečka. Spet tretji si popravlja ovratnik in na hitro seže do oči, ki se čudno vlažijo. Še nekaj poz za spomin za fotoaparat in naziv časnega predsednika in vsega je konec. Nemo zrem v dogodek in ne ustavim solza, ki mi polzijo po licu.

Ostanem prazen, brez besed, še

toliko bi rad povedal ali izkričal, pa ostaja vse v meni. Končano je!

Kosilo poteka nekako brez besed. Ti si malo stran od nas, nekako bolj sam zase. Ni več tistega vsakdanjega vrveža okrog tebe, kjer je bilo treba še to in ono naročiti. Pustijo te na miru. V nekem trenutku ostaneš sam, da, prav sam. Kaj že! Nekdo pripomni, pogledaj, čisto samega so ga pustili. Dvignem čašo in ti nazdravim na boljše čase, ko boš imel čas tudi zase, za šah in vse drugo.

Pustili so te nekaj trenutkov samega, a kolikokrat smo mi pozabili v najtežjih trenutkih nate. Ti si mukoma vlekel voz naprej, da je danes vsem boljše. Vsi smo osebno zrasli, postali osebnosti z dvignjeno glavo, imamo svoj ponos, prepoznavnost, pomoč. Vsi, ki smo to pot prehodili skupaj s tabo, vemo, da si nam marsikdaj ti kazal pot, nam pomagal, skratka, bil vedno z nami na vozičku. Ne bomo te pozabili.

Ivan, hvala za vse.

Vojko Gašperut - Gašper

Takrat, ko se počutite dobro, bodite sproščeni

Pri svojem delu se veliko, pogosto in vsakodnevno srečujem z različnimi ljudmi. Ugotavljam, da nas v življenju lahko kadar koli presenetijo dogodki, ob katerih zastanemo, in takrat ne vidimo oziroma ne najdemo izhoda. Ko se odločamo o svojem ravnanju, tehtamo različne možnosti in izbiramo, kakšne odločitve bomo sprejeli. Potreba po povezanosti in občutku živosti je temeljna človekova potreba. Prav tako je iskrenost v odnosih na prvem mestu. Dogodki, stvari, različni odnosi in še mnogo vsega, kar je narejeno z roko v roki, vedno prinašajo uspehe, saj to na nas učinkuje pozitivno, nam dvigne samozavest in nas naredi zadovoljne. Moramo se zavedati, da vsakomur od nas v življenju pripadeta dobro in uspeh. Smeh in jok sta človeku lastni obliki vedenja, a v tem prispevku se bom omejila na smeh.

Smeh blagodejno vpliva na fizično telo, na stanje naših čustev in na naše razmišljanje. Saj veste, kako pravimo: smeh je pol zdravja!

Vedeti moramo, da je lahko smeh sredstvo komunikacije, saj pritegne pozornost, povabi v odnos, izraža razumevanje in podporo.

Smeh sprožijo različni dražljaji, ki so čustveno obarvani. Poznamo več stopenj smejanja: iz blagega nasmihanja hitro preidemo v hihitanje, sledi glasen smeh, na koncu pa se lahko režimo kot »pečeni mački«. Naše telo se

TURČIJA

odzove, tako da se najprej začnejo vihati koticčki ust, potem se skrčijo mišice okrog oči, sledi dodajanje zvokov, kar postaja vedno močnejše. Na tej stopnji lahko krilimo tudi z rokami. Aktivirajo se prsni koš in trebušne mišice. Ko postane smeh še močnejši, se telo nagiba naprej in nazaj, lahko začnemo z rokami udarjati po kolenih. Na vrhuncu smeha tečejo solze. To traja, dokler nismo popolnoma izčrpani. Tako smeh zajame celo telo in ga aktivira.

Pozitivni učinki smeha na telesni ravni so:

- smeh zmanjšuje količino stresnega hormona in tako nevtralizira škodljive posledice stresa;
- sprošča hormone sreče;
- znižuje krvni tlak in hitrost bitja srca;
- povzroči, da začne telo izločati snovi – encime, ki varujejo želodec;
- masira notranje organe, kar spodbuja presnovo in pretok krvi po telesu; tako je celo telo bolje preskrbljeno s kisikom, kar pripomore k izboljšanju kroničnih dihalnih težav. Smeh sprošča napetosti, ki se nabirajo v nas zaradi preobremenjenosti, hitenja, naglice, različnih skrbi in stresnega načina življenja. Po smehu, pa naj gre za hihitanje ali krohot, se počutimo bolj sproščeno in odprto, naše misli so jasnejše.

Kot sem zasledila v različnih prispevkih, ki obravnavajo smeh, v vsej zgodovini človeštva še niso našli kulture ali družbe, ki ne bi poznala smeha.

Smeh nas spremlja vse življenje. Smeh je otrokova prva govorica in otrokovi starši so s smehom nagrajeni že v prvih mesecih njegovega življenja. Smeh majhnega otroka, dojenčka, je kar nekako magičen, v nas budi občutke nežnosti, ljubezni, odprtosti in sočutja. Otroci se menda zasmеjejo 400-krat na dan! Kmalu bodo počitnice in morda lahko del časa namenimo posnemanju otrok in se zasmеjemo mnogokrat na dan, saj smeh na nas učinkuje pozitivno in nas naredi zadovoljne.

Vanja Furlan

Porodni krči so se stopnjevali že od leta 2002, vendar ne dovolj, da bi se rodilo, kar je bilo že od nekdaj v meni. Popotnica, radovednica, nomadka ... Ja, ponovno rojstvo je potrebno, da kot paraplegik preženeš strah pred potovanji, ki je zapleten zaradi paraplegije same. Nemalo dvomov se je moralo razbliniti, preden sem rekla ja. Zato je bila tudi destinacija bližja – Turčija. Poleteli smo iz Gradca, kjer so bili vsi zaposleni zelo profesionalni. Človek bi pomislil, da je Turčija manj civiliziran svet, a brž ko stopiš na njihova tla, si deležen njihove gostoljubnosti, predanosti in drugačnosti. Pristali smo v mestu Manavgat; tam so nas namestili v majhne avtobuse do hotela v mestu Side. To je staro antično mesto in v primerjavi z drugimi, večjimi in novejšimi, diha drugače. Energija utripa na nekako svojstven način ... Ob njem se razburka še tako skopa domišljija in človeka pripravi do tega, da na mističnem kraju ob širini morja, ki na sebi riše tisočero barv utapljajočega se sonca in peska, nazdravi na samega Dioniza!

Skozi Side teče reka Manavgat, ki

je primerna za plovbo, ki smo jo ob prijetnih melodijah turške glasbe tudi okušali. Med vožnjo smo imeli postanke na obrežjih reke, kjer so se razprostirali bazarji, ki so ponujali široko paleto izdelkov, tipičnih za ta del sveta (začimbe, kava, čaji, nakit, preproge ...). To je bil edini skupinski izlet, ki sem se ga udeležila. Ne, niso me motili avtobusi, ki so resnično neudobni, temveč same razdalje – do točke ogleda so tolikšne, da postane izlet za »nas« kaotičen. Zato sem izkoristila svojo iznajdljivost, ki je nepogrešljiva za vsakega popo-

EKIPA DP SEVERNE ŠTAJERSKE OSVOJILA 7. POKAL ZVEZE

Igralci košarke na invalidskih vozičkih so se z zahvalno plaketo zahvalili ustanovitelju in vodji prve košarkarske ekipe Ivanu Peršaku.

tnika, in se dogovorila z najugodnejšo agencijo »Pasha« za individualne izlete. Presenečena in navdušena sem bila nad cenovno ugodnostjo, predvsem pa nad širino znanja, ki ga je laični vodič Irem igrivo in spretno prenašal name. Počutila sem se kot boginja, zato sem za ogled Apolonovega templja, amfiteatra in mošeje znova poklicala preverjeno agencijo. Irem – mladenič (kako ironično), grajen kot nekdanji paša, ki je tako tudi opravljal svoje poslanstvo, je na tujce napravil izjemen vtis. Če povzamem: velika dežela še večjih nasprotij, prepletena z vonjem po začimbah in usnju, svetleča se od svile, zlata in srebra, kjer te navduši sožitje sodobnega življenja in bogate, več tisoč let dolge kulturne dediščine

Ja, res, tudi vreme mi je bilo od prvega dneva zelo naklonjeno, tako da je (konec februarja) tudi morje privabilo najpogumnejše v svoje globine. 15. marca se v Turčiji začne sezona in traja vse leto. Nevede sem bila tako nagrajena še za predsezonsko ponudbo. En teden, vsekakor premalo za ogled sredozemske Turčije in njenih lepot, a ogromno zame – za spoznanja, videnja, občutenja ... Za ponovno ROJSTVO!

Rojstvo spoznanja, da sta od postelje do meja sveta le dva koraka: volja in vera! Hm ... no, dodajam še tretjega – denar :)

Anita Trebše

V soboto, 10. maja 2008, se je končal 7. turnir v košarki na vozičkih za Pokal Zveze paraplegikov Slovenije. Na njem je sodelovalo osemindeset tekmovalcev iz štirih ekip, ki jih imajo društva paraplegikov. Po predhodnem žrebu so se ekipe pomerile po turnirskem sistemu. Ekipe so nastopile z zelo izenačeno igro, zato so bile tekme zanimive, posledica pa je bil pravi preobrat glede uvrstitev, saj so državni prvaki pristali na zadnjem, četrtem mestu. Ekipam je pokale za osvojena mesta podelil predsednik Zveze paraplegikov Slovenije Ivan Peršak po naslednjem vrstnem redu:

1. mesto DP severne Štajerske
2. mesto DP Gorenjske in jugozahodne Štajerske
3. mesto DP ljubljanske pokrajine
4. mesto DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja

Prehodni pokal za sezono 2007/2008 je tako iz rok Ivana Peršaka prejela zmagovalna ekipa Društva paraplegikov severne Štajerske iz Maribora.

Košarkarji zmagovalne ekipe z Ivanom Peršakom, ki je ob tej priliki prejel zahvalno plaketo.

Ker so bili rezultati tesni je bil tekmovalni duh na vrhuncu.

Ob koncu so se košarkarji z zahvalno plaketo zahvalili ustanovitelju in vodji prve košarkarske ekipe Ivanu Peršaku. Vodja športa pri Zvezi paraplegikov Slavko Bračič mu je v znak pozornosti in zahvale za razvoj slovenske košarke na vozičkih podelil zahvalno plaketo, lepo gesto so igralci nagradili z navdušenim aplavzom.

Dane Kastelic

ZLATO ZA MATEJO PINTAR – BRON ZA EKIPO

Peto odprto prvenstvo v namiznem tenisu v Termah Laško

Na petem odprtem prvenstvu v namiznem tenisu za invalide, ki ga je Zveza za šport invalidov – paraolimpijski komite pripravila od 29. aprila do 4. maja 2008 v Laškem, sta naši igralki Mateja Pintar in Andreja Dolinar znova dosegli izjemen uspeh. Mateja je v finalnem srečanju po dramatičnem boju premagala večno tekmičko Slovakinja Aleno Kanovo, v ekipnem tekmovanju pa sta z Andrejo osvojili še bronasto kolajno. To je vsekakor dobra popotnica za letošnje paraolimpijske igre v Pekingu.

Odlična organizacija dosedanjih štirih mednarodnih turnirjev in še posebno evropskega prvenstva lanskega oktobra v Kranjski Gori je v športno dvorano Tri lilije privabila skoraj vso svetovno elito namiznoteniških igralcev. Nastopilo je rekordno število držav iz Evrope in drugih celin. Med slednjimi so bile Argentina, Brazilija, Egipt, Katar, Koreja, Mehika, Venezuela, ZDA in Kanada. Večina izmed njih bo nastopila tudi na paraolimpijskih igrah v Pekingu.

V boju posamezno po kategorijah je Mateja Pintar najprej s 3:0 premagala Italijanko Claudio Federico, v polfinalu pa tekmovalko iz Irske Reynolds Kathleen. V finalnem srečanju se je pomerila z večno tekmičko, Slovakinja Aleno Kanovo. Začetek je že kazal na poraz, saj je slovaška igralka (vodilna na svetovni lestvici) povedla kar z 2:0 in samo točka ji je še manjkala za zmago. Takrat pa je Mateja ob bučni podpori občinstva zbrala dovolj moči in dvoboj prevesila v svojo korist ter na koncu slavila s 3:2. Ob takem preobratu je bilo seveda v našem taboru veselje nepopisno. Naši moški tekmovalci so izpadli že v predtekmovanjih.

V nadaljevanju tekmovanja so se tekmovalci pomerili v moštveni konkurenci. Naša ženska ekipa v postavi Mateja Pintar-Andreja Dolinar je najprej s tesnim rezultatom 2:3 izgubila proti tekmičama iz Srbije, nato pa s 3:0 gladko premagala Italijo in osvojila bronasto kolajno. Moška ekipa v postavi Bojan Lukežič in Ivan Lisac je v četrtfinalu izgubila proti vedno neugodnima Avstrijcema s 3:0 in izpadla iz nadaljnega tekmovanja. Na turnirju so največ kolajn osvojili Francozi pred Korejci in Nemci.

Jože Globokar

Foto-1: Po dramatičnem boju je Mateja osvojila zlato kolajno.

Foto-2: Andreja Dolinar je v ekipnem tekmovanju z Matejo Pintar osvojila bronasto odličje.

(foto - Ivo Drinovec)

ZMAGOVALNI POKAL EKIPI MERCATOR LJUBLJANA

28. Pogačnikov memorial – 12. mednarodni košarkarski turnir

Košarkarsko moštvo MERCATOR LJUBLJANA je na 28. spominskem tekmovanju Toneta Pogačnika in 12. mednarodnem turnirju doseglo izreden uspeh. V finalni tekmi, polni preobratov in razburljivih trenutkov, je v podaljšku s tesnim rezultatom 67:66 premagalo favorizirano moštvo Costalvecchio iz Italije. Na tej največji košarkarski prireditvi v regiji Alpe-Jadran so nastopili še: Handisport Renes – Francija, S.K. Hobit Brno – Češka, K.K.I Torcida – Hrvaška in KIK Sana – Bosna in Hercegovine. Tekmovanje je od 18. do 20. aprila potekalo v športni dvorani v Zgornjem Kašlju, ob razglasitvi rezultatov in podelitvi pokalov pa je športnike nagovoril ljubljanski podžupan Jani Möderndorfer.

Prvi dan turnirja so moštva v dveh skupinah odigrala tekme v predtekmovanjih, drugi dan pa so se potegovali že za končne uvrstitve. V tekmi za peto mesto so bili boljši Čehi, čeprav so Francozi ob polčasu vodili za 4 točke. Čehi so njihov odpor strli šele v zadnjih dveh čet-

tinah in nato prepričljivo zmagali z izidom 53:35. Tekma za tretje mesto je bila glede na rezultat bolj izenačena. Toda hrvaški igralci so od začetka pa do konca tekme vodili in srečanje z moštvom KIK SANA brez težav končali z izidom 47:42.

Konec finalne tekme je bil negotov vse do sodnikovega piska.

Pokal za najslajšo zmago

Finalno srečanje med moštvi MERCATOR LJUBLJANA in COSTALVECCHIO je bilo v končnici tako napeto, da bo šlo prav gotovo v anale ljubljanskih košarkarjev. Predsednik društva in eden ključnih igralcev, Gregor Gračner, je sicer pred tekmo napovedoval tesno zmago, toda začetek druge četrtine je kazal povsem drugačno sliko. Italijani so namreč imeli kar 12 točk prednosti. No, naši se niso predali in razliko vztrajno zmanjševali. V tretji četrtini so rezultat prvokrat izenačili (35:35), zadnja četrtina pa je prinesla polno preobratov in razburljivih trenutkov. Prava vojna živcev! Tri minute pred koncem so imeli Italijani 7 točk prednosti in že je kazalo na poraz. Toda v košarki je vse mogoče. Prišlo je nekaj naših minut, ko smo Italijane povsem prekosili in v zadnji minuti izid izenačili. Poraz se je nagibal k zmagi, toda nasprotniki so še enkrat zadeli in povedli. No, sreča je bila znova na naši strani, saj smo v zadnjem napadu tri sekunde pred koncem zadeli in izsilili podaljšek. V prav tako razburljivem in napetem podaljšku so naši igralci imeli mirnejšo roko in v nepopisno veselje tekmo končali z izidom 67:66.

Tekme so korektno vodili sodniki Mitja Dečman, Žarko Tomšič in Primož Zaletelj. Pokal za najboljšega

DPLJ IMA NAJBOLJŠE KEGLJAČE

strelca je prejel igralec Costelvecchia Ante Štimac, za najboljšega igralca pa Milan Slapničar iz moštva Mercator Ljubljana.

Ob razglasitvi rezultatov je košarkarje pozdravil ljubljanski podžupan Jani Möderndorfer, nato pa podelil pokale.

Organizatorji so tudi tokrat izdali ličen bilten, v katerem so predstavili Društvo, mesto Ljubljana, ekipe udeleženske turnirja in pokrovitelje, ki so izvedbo turnirja denarno ali kako drugače podprli.

REZULTATI PREDTEKMOVANJA:

S.K. Hobit Brno : KIK »Sana« Sanski Most 24:50

Handisport Rennes : DP Mercator Ljubljana 21:75

Castelvecchio : KIK »Sana« Sanski Most 67: 29

K.K.I. Torcida : DP Mercator Ljubljana 40:46

S.K. Hobit Brno (CZ) : Castelvecchio 40:52

Handisport Rennes Club : K.K.I. Torcida 46:37

KONČNE UVRSTITVE:

1. MERCATOR LJUBLJANA (SLO)
2. CASTELVECCHIO (I)
3. K.K.I. TORCIDA (CRO)
4. KIK »SANA« SANSKI MOST (BIH)
5. S.K. HOBIT BRNO (CZ)
6. HANDISPORT RENNES CLUB (F)

Jože Globokar

V moštveni konkurenci je ekipa DPLJ najmočnejša, saj je osvojila prehodni ekipni pokal in vsa prva mesta razen v konkurenci tetraplegiki.

Na najmočnejšem kegljaškem turnirju smo osvojili skoraj vsa prva mesta

Na kegljišču Skočaj je sredi aprila Društvo paraplegikov Ljubljanske pokrajine pripravilo 10., jubilejni kegljaški turnir. Za pokal generalnega pokrovitelja Občine Domžale se je pomerilo kar 45 kegljačic in kegljačev iz naših pokrajinskih društev. Žal se turnirja niso udeležili le kegljači iz zibelke kegljanja, kegljači paraplegiki DP Prekmurja in Prlekije. Kegljjačice in kegljači našega društva so znova pokazali, da so najboljši, saj so osvojili prehodni ekipni pokal in vsa prva mesta, razen v konkurenci tetraplegiki.

Kegljjaški turnir v Domžalah je izredno kvaliteten in priljubljen, vsa leta pa ga podpira tudi domžalska občina. Zato ni naključje, da sta pokale zmagovalcem podelila župan Toni Dragar in svetnik Roman Kurmšek, ob razglasitvi rezultatov pa sta bila navzoča tudi svetovalka župana Vera Vojska in direktor športnega zavoda Janez Zupančič.

Vse organizacijske niti so bile v rokah naše odlične kegljačice Cvetke Štirn, ki ima tudi večino zaslug, da ta športni kegljaški dogodek denarno podpirajo številni pokrovitelji in donatorji. Za nemoten in re-

gularen potek tekmovanja so skrbeli trije sodniki.

REZULTATI

EKIPNO:

1. DP ljubljanske pokrajine – 718
2. DP severne Štajerske – 687
3. DP jugozahodne Štajerske – 626

POSAMEZNO:

MOŠKI:

1. Viktor Rupnik – LJ 212
2. Anton Kanc – NM 201
3. Srečko Kotnik – SG 197

ŽENSKE:

1. Cvetka Štirn – LJ 162
2. Slavka Jereb – KR 160
3. Senka Ivanišević – LJ 130

VETERANI:

1. Hasan Čaušević – LJ 188
2. Boris Šter – KR 181
3. Ivan Žalig – MB 151

TETRAPLEGIKI

1. Aleš Povše – CE 173
2. Marjan Štibler – MB 163
3. Slavko Ivančič – LJ 146

Jože Globokar

6. MEDNARODNI TURNIR V KOŠARKI NA VOZIČKIH

V športni dvorani Marof v Novem mestu je v soboto, 5. aprila 2008, Društvo paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja organiziralo 6. mednarodni turnir v košarki na vozičkih. Turnir je potekal v počastitev praznika in pod pokroviteljstvom Mestne občine Novo mesto. Nastopile so štiri ekipe, in sicer: DP Dolenjske – Soča oprema, reprezentanca Slovenije, KK Flink stones iz Avstrije in KK Zagreb iz Hrvaške.

V finalu nam na koncu ni uspelo premagati reprezentance Slovenije; nasprotniki so pač proti koncu imeli mirnejšo roko s tremi trojkami. Tudi sicer je reprezentanca prikazala (kljub okrnjeni zasedbi) zelo prijetno igro, ki ji je narekoval tempo Gregor Gračner.

Tekmo si je ogledal kar nekaj naključnih obiskovalcev ter naših članov. Za krajši čas pa sta nas obiskala tudi podžupan Mestne občine Novo mesto g. Rafko Križman in vodja družbenih dejavnosti ga. Branka Bukovec. Med gosti pa so bili tudi g. Emil Muri, predsednik Zveze za šport invalidov

Zadnji dogovori pred nadaljevanjem tekme

PREDSTAVITEV KOŠARKE NA VOZIČKIH NA OŠ SAVA KLADNIKA V SEVNICI

Košarkarji DP Dolenjske in DP južne Štajerske smo odigrali meddruštveno tekmo na Osnovni šoli Sava Kladnika v Sevnici. Namen je bil predstavitev invalidskega športa – košarke na vozičkih – osnovnošolski mladini. Pred skoraj polno tribuno učencev je ravnateljica v nekaj stavih predstavila malo drugačne tekmovalce – paraplegike.

Po dogovoru in pojasnjenih pravilih so si učenci takoj razdelili delo: sojenje, zapisniška miza, časomerilec. Sama igra je ob velikem in zelo glasnem navijanju potekala izredno tekoče z veliko koši (tudi trojkami), saj je bila tekma seveda prijateljska. Navdušenje med učenci je bilo zelo veliko tako med tekmo kakor tudi po njej ob druženju na igrišču. V časopis Dolenjski list so učenci zapisali:

Novomeščani premagali Celjane
Igrali so košarko na vozičkih, kajti košarkarji so bili invalidi. Tudi gledalcev je bilo veliko, saj smo želeli spoznati, kakšni športniki so ljudje, ki so zaradi različnih vzrokov prikrajšani za normalno življenje. Po tekmi so nam invalidi dovolili, da smo preizkusili vozičke. Želimo si še več takih prireditev, saj le na tak način spoznamo, kako veseli smo lahko, da smo zdravi.

Po res lepi tekmi smo imeli kosilo; naš sponzor je bila gostilna Janc na Studencu. Tam smo spet doživeli enkratno sprejem in pogostitev. Druženje obeh ekip se je zavleklo do večera. Hvala družini in gostilni Janc!

Mirko Sintič

Slovenije – Paraolimpijski komite, in g. Branko Mihorko, pred-sednik Strokovnega sveta pri ZŠIS-POK, ter direktor Soče oprema g. Bojan Bokalič.

Turnir je bil dostojno predstavljen v sredstvih javnega obveščanja (tisk, tv in radio).

Izidi predtekmovanja:

DP Novo mesto : KK Zagreb 49:39

Reprezentanca Slovenije : KK Flink Stones 57:45

Tekma za 3. mesto:

KK Flink Stones : KK Zagreb 53:52

Tekma za 1. mesto:

Reprezentanca Slovenije : DP Novo mesto 58:54

Končni vrstni red:

1. Reprezentanca Slovenije
2. DP Novo mesto – Soča oprema
3. KK Flink Stones (Avstrija)
4. KK Zagreb (Hrvaška)

Najboljši strelec turnirja: David Slaček (reprezentanca Slovenije) – 33 košev

Najboljši igralec turnirja: Gregor Gračner (reprezentanca Slovenije)

Najboljši strelec ekipe DP Novega mesta: Jože Berčon – 16 košev

Mirko Sintič

Učenci med pogovorom s košarkarji

ŠAH – 13. RADEJEV MEMORIAL

Društvo paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja je 20. maja organiziralo šahovski turnir v prostorih društva v Novem mestu. Tekmovanje je bilo v spomin našega dolgoletnega predsednika društva in nekdanjega predsednika skupščine Zveze paraplegikov Jožeta Radeja. Kljub različnim zadolžitvam je za igranje šaha vedno našel čas. Udeležilo se ga je 25 tekmovalcev šahistov iz lokalnih regijskih društev, Radejeva nečakinja Mojca Grilc in člana Društva invalidov Novo mesto.

Pod vodstvom sodnika gospoda Ludvika Cvirna (švicarski sistem) je bil vrstni red po 7. krogih tak:

1. Ladislav Blatnik, 6 točk - Društvo invalidov Novo mesto
2. Edo Planinc, 6 točk - DP Ljubljanske pokrajine
3. Mojca Grilc, 6 točk - Sevnica (nečakinja)

Vsi tekmovalci so dobili spominsko majico na 13. Radejev memorial.

Prvi trije so bili nagrajeni s kolajnami in praktičnimi nagradami. Prehodni pokal je za eno leto osvojil Ladislav Blatnik; treba ga je osvojiti trikrat, da preide v trajno last.

Mirko Sintič

Nekateri morajo kar dobro razmišljati

NAŠI ATLETI NA REKI ODLIČNI

Na Reki je bilo od 24. –do 25. 5. 2008 odprto prvenstvo Hrvaške v atletiki za invalide. Tekmovanja so se udeležili tudi slovenske tekmovalke in tekmovalci – državni reprezentanti v atletiki. Dosegli so odlične rezultate ter s tem potrdili odlično pripravljenost za nastop na paraolimpijskih igrah. Posebej sta se s svojimi dosežki izkazala **Jože Flere** v metu diska, ki je izboljšal svetovni rekord za skupino F51, in **Tanja Cerkvėnik**, ki je v metu kopja dosegla najboljši letošnji izid na svetu.

UVRSTITVE NAŠIH TEKMOVALCEV:

Disk:

1. Jože Flere
3. Henrik Plank

2. Tatjana Majcen Ljubič
3. Tanja Cerkvėnik

Kopje:

1. Tanja Cerkvėnik
2. Tatjana Majcen Ljubič

2. Henrik Plank

Krogla:

2. Tatjana Majcen Ljubič

1. Henrik Plank

7. Tanja Cerkvėnik
3. Jana Fuhrer

Kij:

1. Jože Flere

Daljina

8. Jana Fuhrer

Janez Hudej

POTAPLJAČI INVALIDI SPREJETI V NAJSTAREJŠO SVETOVNO POTAPLJAŠKO ZVEZO CMAS

Predstavniki Mednarodne potapljaške zveze društev IAHD Adriatic so z udeležbo na generalni skupščini tudi formalno postali člani tehničnega komiteja CMAS-a.

HURGADA – Poleg Slovenske potapljaške zveze (SLOF00), ki je doslej v Sloveniji imela edina pravico šolanja potapljačev po priporočilih CMAS-a, je to pravico pridobila tudi Mednarodna zveza društev IAHD Adriatic (SLOF01), ki skrbi za šolanje potapljačev z omejitvami in brez omejitev v širši jadranski regiji. Največ so s tem pridobili prav invalidi, saj Slovenska potapljaška zveza ne izvaja programov, ki bi omogočali potapljanje gibalno oviranim osebam.

Šestčlanska odprava IAHD Adriatica iz Slovenije, Hrvaške ter Bosne in Hercegovine, ki se je v Egiptu mudila med 20. in 26. majem, je zbrane predstavnike 132 svetovnih potapljaških zvez s svojim nastopom prijetno presenetila in predsednika CMAS-a, Achilla Ferrera, ganila do solz. Projekcijo kratkega dvanajstminutnega filma, ki so ga posneli na najbližjem koralnem grebenu vsega dva dni pred zasedanjem skupščine, so zbrani sprejeli z burnim ploskanjem. Po besedah generalnega sekretarja, Pierra Dernierja, se skupščine doslej nikoli niso udeležili predstavniki invalidov potapljačev, zato je bilo odobravanje še toliko večje. Trojica potapljačev, od tega dva s

poškodbo hrbtenjače in eden z visoko amputažo, so v filmu zbranim prikazali, da so pod vodo enaki rekreativnim potapljačem.

»Od potapljaške opreme, ki smo jo uporabili, smo s seboj v Hurgado nesli le CMAS brevete (mednarodne potapljaške izkaznice),« je dejal veterani med njimi, Aleš Povše. Poleg projekcije so predstavili tudi strokovni članek *Venous gas bubble formation and decompression risk after scuba diving in persons with chronic spinal cord injury and able-bodied controls*, ki je izšel v reviji *Spinal Cord* nekaj dni pred odhodom v Egipt. Članek je pod vodstvom prof. dr. Željka Dujića pripravila ekipa oddelka za psihologijo medicinske fakultete univerze v Splitu skupaj s sodelavci medicinskega središča *Center for Hyperbaric Medicine and Environmental Physiology, Duke University Medical Center, Durham, NC* v ZDA in drugimi uglednimi ustanovami. Znanstveni članek je nastal kot sad raziskovalnega dela junija 2007, ki so ga skupaj z Zvezo paraplegikov Slovenije organizirali na otoku Krku. Članek daje odgovore na mnoga vprašanja, ki so se jim zastavljala v šestih letih dela s potapljači invalidi in je trenutno edini te vrste v svetovnem merilu. Še posebno je zanimal predsednika Tehničnega komiteja in člana upravnega odbora Kevina O'Shaughnessyja, ki v CMAS-u skrbi za potapljaške standarde.

Druženje se je nadaljevalo tudi v neformalnem delu, kjer je uspešna predstavitev prinesla različne ponudbe o sodelovanju na področju potapljanja za invalide. Prva je prišla na pobudo Rainerja (Rajka) Gottwalda, po rodu Slovenca, ki je zastopal številno tajske delegacijo, ki bo gostiteljica naslednje generalne skupščine leta 2009. Namestnik ministra za turizem Tajske jih je povabil, da jim pomagajo pri šolanju potapljačev invalidov, predsednik kitajske federacije Zhang Qing pa je prav tako izrazil možnost sodelovanja, vendar je poudaril, da so njihove izkušnje na področju rekreativnega potapljanja skromne, saj letno izšolajo »le 20.000« potapljačev, med katerimi zaenkrat ni invalidov.

Zadnji dan druženja je bil bolj ali manj neformalen, vendar dragocen, saj so izmenjali ogromno koristnih informacij in pridobili nova znanstva, ki jim lahko omogočijo boljše razmere za delo v korist vseh rekreativnih potapljačev, še posebno pa seveda potapljačev s poškodbo hrbtenjače.

»Kot člani najstarejše in najuglednejše svetovne potapljaške organizacije, ki jo je skupaj s somišljeniki ustanovil Jacques-Yves Cousteau in ki svojim članicam zagotavlja minimalna priporočila ter potapljaške standarde, smo veseli, da so v veliko družino končno sprejeli tudi potapljače invalide,« je kot ob slovesu na letališču dejal dr. Karl Heinz Kerll, eden izmed ustanoviteljev CMAS-a.

V domovino so se vrnili s pravico, ki se je le redko kdo zaveda: s pravico do rekreativnega potapljanja, ki je do samostojne včlanitve IAHD Adriatica v CMAS invalidi v Sloveniji niso imeli.

Potapljanje invalidov (gibalno oviranih) ves čas podpira Zveza paraplegikov Slovenije in kot je dejal njen novi predsednik, Dane Kastelic, jo bo tudi v prihodnosti, »saj je ena od oblik rekreacije, ki omogoča, da vsaj pod vodo izginejo razlike med nami«.

IAHD Adriatic, predsednik

Branko Ravnak

Uspešna odprava Društva IAHD Adriatic, ki se je predstavila v Hurgadi.

CVETJE IN SNEG!

Konec tedna od 25 do 27. 4. 2008 in čas, ko se ga nekateri spominjamo kot dan osvobodilne fronte, smo ATV-motoristi, ki si po enoletnem obljubljanju še vedno nismo izbrali drugačnega imena, spet preživeli v Vipavski dolini, kjer so nas Severjevi kljub priimku zelo toplo sprejeli in nas gostili cele tri dni.

Spet tisti najbolj neučakani smo Marka in njegovo družino okupirali že v petek. Najbolj zgovorni so seveda prišli z mopedom, naloženim na prikolici. Udobno, v stilu »čez komot ga ni«, pridne delovne mravljice, ki smo se odločili letos nabrati nekaj kilometrov, pa smo po popoldanski nevihti v večernih urah startali iz Ljubljane kar na svojih konjičkih. Pravzaprav sva bila »junaka« samo dva. Jaka in novopečeni ATV-motorist Dušan, ki je pokazal veliko veliko volje s še več truda, saj je bila ta vožnja njegova prva. Kot je tudi obljubil, ne zadnja in po pokazanem, dokazanem in videnem mu verjamemo in želimo veliko lepih in varnih kilometrov.

Nočne vožnje smo se udeležili vsi, ki smo tisti petek okupirali Marka in njegovo družino. Po vožnji je sledil obvezen klepet ob hrani in ni bilo potrebno veliko časa, ko so veke same od sebe začele popuščati.

Jutro nas je dočakalo jasno, od vse povsod je dišalo po cvetju, vse bolj pa tudi po bencinu, ki smo ga točili v svoje jeklene konjičke. Drugi člani so začeli počasi prihajati v vseh koncev Slovenije in pisana družina je bila okoli poldneva pripravljena. Moram priznati, da so nas primorski vodniki tokrat resnično popeljali iz doline cvetja v svet, kjer je ponekod ležal sneg. Makadamske, ponekod precej prašne ceste so se vlekle, pogledi pa so švigali sem in tja po lepotah in zanimivostih pokrajine. Spust proti idrijskemu koncu se je za trenutek ustavil ob znamenitih Belčnih klavžah; tam smo si iz bistrega potočka osvežili prašna grla. Počasi smo bili bolj in bolj utrujeni in seveda lačni. Prve spomladanske vožnje, ko v rokah še ni kondicije, v glavi pa ne koncentracije, so

Makadamske, ponekod precej prašne ceste so se vlekle, pogledi pa so švigali sem in tja po lepotah in zanimivostih pokrajine

naporne, vendar ob ekipi, ki jo sestavljamo, bodrimo, vzpodbujamo in hrabrimo eden drugega.

V takšnem vzdušju se počasi pripeljemo do Idrijske Bele na prelep prostor, ki je namenjen piknikom in razvedrilu.

Kako dobri so bili kotletki, čevapčiči in druge dobrote, ki so nam jih pripravili fantje in dekleta z goriško-primorskega konca, sploh ne bom omenjal.

Počitek smo izkoristili tudi za kratkotrajno sončenje, nekaterim pa nam je uspelo na ATV-jih celo malce podremati.

Vožnja nazaj se nam je zdela precej daljša, po vsej verjetnosti zaradi utrujenosti, ampak nobeden od nas nikoli ne popušča.

V strnjeni skupini, tako kot smo odšli, smo tudi prišli. Prašni, utrujeni, a vseeno dobre volje in čedalje bolj zgovorni. Občutek imam, da so bili najzgovornejši tisti, ki so občasno zavili v vinsko klet.

Dolgo v večer smo analizirali našo vožnjo in druženje in noč nas počasi vzame.

Ekipa gorenjskih deklet pod vodstvom nam vsem znane Mateje enega po enega počasi prebuja z dišečo kavico. Ni bilo junaka, da bi se upiral takim ponudbam. Dobra volja se vse bolj prebuja in – glej ga, zlomka! – kar naenkrat smo spet na naših mopedih. Marko nas vozi po blatnih lužah, blatu, makadamskih cestah, mi pa mu sledimo in sledimo. Ljudje, ki že obdelujejo vinograde, nas opazujejo in se smehljajo, mi pa kot otroci z največjim zadovoljstvom obdelujemo blatne luže.

Nedeljsko popoldne se poslavlja in mi tudi. Hitimo vsak na svoj konec domovine z obljubo, da na naslednjem srečanju ne bomo manjkali. In res nismo.

O tem si boste lahko prebrali v naslednji reviji Paraplegika.

Zahvala za prečudovit vikend pa gre v Dobravlje, k Severjevim in fantom severnoprimske regije, Mateji iz gorenjske regije in trem prečudovitim deklicam, ki so nas razvajale.

Jaka Jug

FESTIVAL ENAKIH MOŽNOSTI V ZAGREBU

Javna promocija umetniškega in športnega udejstvovanja oseb z invalidnostjo

Tudi letos se je 28. maja Zveza paraplegikov Slovenije odzvala povabilu Društva tjelesno oštečenih iz Zagreba in se je na Trgu N. Š. Zrinskog predstavila s svojo likovno sekcijo. Poleg umetnikov so se dan poprej predstavili tudi košarkarji Društva paraplegikov severne Štajerske in Društva paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja.

Čeprav pravijo, da živi vsaka peta oseba z neko hibo in ima vsaka deseta potrjeno telesno okvaro, največkrat živimo v družbi, ki nas skoraj ne opazi. Nепrepoznavnost in nepoznavanje naših potreb je bilo vodilo organizatorja, da od 27. do 29. maja 2008 pripravi res veličastno srečanje invalidnih ustvarjalcev na vseh področjih in športnikov, ki so na invalidskih vozičkih v športnih bojih navduševali invalidne in neinvalidne gledalce. Predsednik Društva

tjelesno oštečenih invalidov Milan Ožegović pravi, da s to prireditvijo opozorijo na svoje potrebe bolj kot z vso svojo drugo dejavnostjo.

Na festivalu se predstavljajo osebe z invalidnostjo, ki skupaj z estradnimi umetniki in gledališkimi igralci skupaj nastopajo v glasbenoscenskem, filmskem in likovnem programu ter športnih igrah. Namen pokazati javnosti ustvarjalne sposobnosti izvajalcev programa

Festival je promocijsko posebno zanimiv, saj si je naše delo ogledalo veliko število mimoidočih, ki so si z zanimanjem ogledovali naše izdelke.

opozarja tudi na dejstvo, da morajo osebe z invalidnostjo uživati enake pravice, kot jih imajo drugi prebivalci.

Festival je promocijsko posebno zanimiv, ker ga spremlja več od 15.000 ljubiteljev glasbeno-scenske in likovne umetnosti. V strnjениh 24 urah programa na tridnevnem festivalu nastopa več kot 900 izvajalcev iz več držav, od teh okoli 600 invalidnih oseb. Okoli 130 temeljito pripravljenih in usposo-

Delovno mesto naših mariborskih slikarjev si je ogledal Milan Ožegović.

bljenih študentov prostovoljcev vsako leto pomembno prispeva k uspehu festivala.

Tudi letos je bil glavni sovražnik neverjetno dobro organizirane prireditve prav velika vročina, ki je vsem, nastopajočim in gledalcem, jemala sapo. V senci so izmerili 37 stopinj Celzija. Organizator se je potrudil, da je našim slikarjem omogočil kar najboljše razmere za njihovo likovno ustvarjanje. Za pomoč in dobro počutje pa so poskrbeli prostovoljci in prostovoljke, ki so nas nenehno zasipavali s svojo pozornostjo. Z njimi smo navezali še posebno dober odnos in jim ponudili, da kot prostovoljci pridejo tudi v Slovenijo.

Benjamin Žnidaršič

Kaj delajo naši?

Slikarji, združeni v Likovni sekciji pri ZPS, smo se odzvali na razpis Zveze likovnih društev in v Črnomelj odpeljali grafike in risbe za izbor za Zlato paleta. Mednarodna strokovna komisija je med tristo prinesenimi deli opazila tudi naša. Oddali smo enajst risb in grafik in dobili dva certifikata kakovosti, enega za risbo z naslovom *Vaški muzikantje* avtorice Ljudmile Turk, ista slikarka pa je bila nagrajena tudi za linorez *Močvirski tulipan* in je v izboru za Zlato paleta. Priznanja smo dobili: Zorica Razboršek za risbo *Dalije*, Benjamin Žnidaršič za risbo v tušu *Pretep* ter Boris Šter za grafiko v tehniki suha igla z naslovom *Lokvanji*. Pohvale pa so dobili Angela Medved, Dragica Sušanj in Miran Jernejšek. Med vsemi osemnajstimi društvi smo bili glede na oddana dela med najuspešnejšimi in najbolj vsestranski. Uporabljali smo različne tehnike: risbo s svinčnikom, lavriran tuš, grafiko –suha igla in prvič linorez ter računalniško grafiko.

Že stalno mesto, kjer se zbiramo slikarji, je naš Dom na Pacugu. Na bregu, kjer nam iz pip teče nafta, pomešana z vodo, stoji objekt, ki je prostoren, svetel in ravno pravišen za nas, slikarje. Pod vodstvom mentorja Rassa Causeviga smo delali slike za oddajo na razpis Zveze likovnih društev Slovenije.

V Črnomlju smo bili na odprtju razstave RISBA – GRAFIKA. V galeriji LATERNA in v Pastoralnem centru Črnomelj so 28. marca pokazali izbrana in nagrajena dela. Izmed 285 prispelih grafik in risb je bilo izbranih za razstavo 58 del, od tega šest naših. Na razstavo smo se uvrstili: Zorica Razboršek, Ljudmila Turk, Benjamin Žnidaršič in Boris Šter.

Na IX. Mednarodnem ex tempore 4. maja 2007 v Coseanu v Italiji je v kategoriji prinesenih del naš slikar Benjamin Žnidaršič dobil priznanje strokovne žirije. V prvi tretjini maja smo sodelovali s slikami za izbor za Zlato paleta smer realizem v Loškem potoku. Vseh prinesenih del je bilo čez dvesto petdeset, avtorji pa iz vse Slovenije. Naša sekcija se je predstavila z dvanajstimi slikami, od katerih so tri prišle v ožji izbor in so predstavljene na razstavi. Zorica Razboršek je dobila certifikat kakovosti, Benjamin Žnidaršič in Ljudmila Turk pa priznanje.

To je bežen pregled uspešnega delovanja naše likovne skupine, ki je vse boljša in kakovostnejša. Seveda nam to priznajo tudi »zdravi« likovniki, med katerimi delujemo in tekmujemo. Ne smem pa pozabiti na delovanje naših slikarjev, ki slikajo z nogami ali z usti, ki svoje slikarske sposobnosti kažejo po osnovnih šolah po Sloveniji.

Boris Šter

LIKOVNO IZOBRAŽEVANJE V PACUGU

21. marca 2008 se je končalo likovno izobraževanje, ki ga je organizirala Likovna sekcija Zveze paraplegikov Slovenije. Pet dni intenzivnega izobraževanja je prineslo mnogo dobrih likovnih izdelkov. Najboljše med njimi bodo uvrščene na izbor za Zlato paleta na temo slikarstvo – realizem.

Že stalno mesto, kjer se zbirajo slikarji, je naš Dom v Pacugu. Pod vodstvom mentorja Rassa Causeviga so ustvarjali v tehniki olja in akrila na platno. Mentor je vsakemu posebej svetoval, tako da je bila njegova osebna nota čim bolj izražena in da so slikarjeve osebne sposobnosti prišle čim bolj na plan.

Ob likovnem ustvarjanju pa ne gre zanemariti sožitja tistih likovnih ustvarjalcev, ki se že dolga leta likovno izražajo, in tistih, ki se likovno šele spoznavajo. Zato naši likovniki v svoje vrste vabijo vse tiste, ki si želijo spoznavati umetnost.

Ustvarjalna mrzlica je zajela likovne umetnike v Pacugu.

Benjamin Žnidaršič

LIKOVNA DELAVNICA SEMIČ 2008

Zveza paraplegikov Slovenije je v sodelovanju z Javnim skladom RS za ljubiteljsko kulturno dejavnost organizirala likovno delavnico Semič 2008.

Likovna delavnica je potekala od 14. do 19. aprila 2008 v prostorih doma Zveze paraplegikov Slovenije v Semiču. Zaradi prezasedenosti doma paraplegikov smo morali delavnico z maja prestaviti na april. Delavnice se je udeležilo 12 slikarjev invalidov in pet spremljevalcev. Nekateri so prihajali tudi občasno.

Vsa ta leta, kar v Semiču organiziramo likovne delavnice, spoznavamo, da se tudi okolica želi spoznavati z našim načinom izražanja in invalidi. V naših delih ljudje spoznavajo in prepoznavajo tudi svoje sposobnosti. Tako kot se človek brez poznavanja jezika ne more sporazumevati s sočlovekom, tako brez poznavanja likovnega jezika ne more užiti duhovnega sporočila, ki ga vsebuje likovna umetnina. Že naš namen, da vsi naši udeleženci likovnega izobraževanja Semič 2008 razvijajo razumevanje prostora, izražajo občutja, stališča in vrednote, so osnovni cilji našega življenja in glavni cilji vseh naših izobraževanj, tudi izobraževanja na likovnih področjih – risanju, slikanju, kiparstvu, oblikovanju prostora in grafiki. Na našem liko-

vnem srečanju teoretično in praktično usvajajo temeljno gramatiko likovnega jezika, hkrati pa tudi možnost zaznavanja, emocije in vizualni spomin. Držali smo se okvirnega programa in spoznavali risbo, grafiko in slikarske tehnike. Vsak je ustvarjal po svojih željah in po svojih močeh pripomogel k enkratnemu in prijateljskemu vzdušju med vso delavnico. Skupaj smo, skratka, preživeli prelep slikarski teden, ki je bil poln likovnih doživetij. Mentorja delavnice sta bila Ljudmila Turk in Jože Potokar. Društvu paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja in predsedniku Jožetu Okornu se moramo zahvaliti, da nam je z društvenim kombijem omogočil izlet in spoznavanje okoliških krajev. Ustavili smo se pri našem članu

Zorica Razboršek se ne pusti motiti pri svojem delu.

Rudiju Črničju na Grabrovcu in na svojem kmečkem turizmu nas je lepo in prijazno pogostil. V Semiču pa nas je kot vedno gostil župan Janko Bukovec. Razstava narejenih likovnih del bo razstavljena konec oktobra 2008 ob odprtju novega Kulturnega doma v Semiču in občinskem prazniku Občine Semič.

Benjamin Žnidaršič

Miran Jernejšek sprejema navodila mentorja Jožeta Potokarja.

Klavdij Leban upodablja pokrajino

SAMOSTOJNA RAZSTAVA DRAGICE SUŠANJ

Naša slikarka Dragica Sušanj, ki je članica mednarodnega združenja slikarjev (VDMFK), ki slikajo z usti ali nogami, je 3. aprila 2008 v Meršolovem atriju Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano odprla samostojno razstavo. Na razstavi so njena najnovejša in najboljša dela.

Dragica Sušanj je svoja likovna prizadevanja strnila v novo pregledno razstavo del, ki zgovorno potrjujejo, da je v razmeroma kratkem obdobju ustvarila mnogo in dosegla lepe uspehe. Čeprav jo je usoda že pred trinajstimi leti kruto priklenila na invalidski voziček, se ni vdala in je vselej stremela k lastnim kreativnim vsebinam. Pred nekaj leti se je na pobudo prijateljev preizkusila tudi v slikanju z usti.

Dragica Sušanj ustvarja v glavnem v tehniki olja na platno, blizu pa sta ji tudi risba in grafika. Njena likovna govorica je slogovno in pripovedno razgibana. Realizem se preveša v lirični ekspresionizem, ta pa jo občasno vodi celo v abstraktnejše izražanje. Poleg klasične slikarske teme krajine jo zanima tudi tihožitje, ki mu je še posebno naklonjena (Polona Škodič, umetnostna zgodovinarica).

Program sta ob odprtju popestrili glasbenici Ana Obreza, klavir, in Maruša Obreza, violina.

Benjamin Žnidaršič

Številno občinstvo na razstavi ob Dragičinem rojstnem dnevu.

LIKOVNI USPEH NAŠEGA SLIKARJA

Na IX. Mednarodnem ex tempore 4. maja 2008 v Coseanu v Italiji je v kategoriji prinesenih del naš slikar Benjamin Žnidaršič dobil priznanje žirije.

Priznanje žirije je med prinesenimi deli dobilo 30 najboljših del. Ex tempora se je udeležilo 270 slikarjev iz Avstrije, Slovenije, Hrvaške, Nemčije in Italije. V kategoriji narejenih del na ulici je bilo poleg glavnih treh nagrad izmed oddanih 120 likovnih del podeljenih 20 priznanj žirije. Nagrada slikarju je objava njegovega dela v periodičnem tisku za slikarje v Italiji v reviji BOE.

Kronist

LIKOVNA DELAVNICA

TOLMIN

Vsakoletno likovno delavnico v Tolminu smo 30. aprila 2007 zaradi slabega vremena organizirali v Športnem parku v Tolminu. Prireditve je v okviru kulturne dejavnosti organiziralo Društvo paraplegikov Severne Primorske s pomočjo Javnega sklada za ljubiteljske kulturne dejavnosti.

Prireditve so se udeležili slikarji iz Maribora, Pivke, Tržiča, Tolmina, Ljubljane, Deskef, Postojne, Ilirske Bistrice in Kopra. Mentor delavnice Rasso Causevig je na izobraževanju poseben poudarek dal razvoju domišljije in izmenjavi izkušenj med slikarji.

Seveda v naši delavnici nismo le spoznavali likovnih prijemov pri nastajanju slikovnega dela, temveč smo si prizadevali doseči tudi druge pomembne cilje, kot so razvijanje estetskega čuta, pridobivanje možnosti doživljanja lepote v naravi in umetninah, razvijanje odnosa do kulturne dediščine, hkrati pa smo skozi samostojno delo oblikovali odnos do lastnega likovnega

izražanja.

Dandanes mora mentor seveda posebno pozornost nameniti tudi kritičnemu vrednotenju vizualnih sporočil in okolja. Časi, ki jih živimo, so bolj kot kdaj prej zaznamovani z vizualizacijo. Na ulici, v revijah, na računalniških zaslonih in v časopisih se srečujemo z vizualnimi (in likovnimi) sporočili. Nekatera vizualna sporočila so nam vir informacij, druga so sugestivna in z nami manipulirajo. Nekatera so estetsko oblikovana, druga jih preglasujejo z agresivnostjo v

Zagnani udeleženci pri delu

oblikah in barvah. Le tista, ki jih doživimo v pristnem naravnem okolju, pa so pristna in v Tolminu smo se jih tokrat kljub slabemu vremenu naužili mnogo.

Pri delu so nas opazovali tudi domačini, ki so bili vsi po vrsti presenečeni nad zreli deli naših avtorjev. Seveda pa drugo leto pričakujemo lepše vreme, ki bi gotovo pripomoglo še k lepšim doživljanjem te prelepe tolminske okolice. Na koncu se velja zahvaliti Klavdiju Lebanu in njegovi družini za dobro organizacijo delavnice.

Benjamin Žnidaršič

LIKOVNA DELAVNICA SLIKARJEV ZPS V NOVEM MESTU

Maj je tako prijeten mesec, ko že vse cveti in ozeleni, da smo bili zelo veseli, da smo lahko gostili člane slikarje naše Zveze. Zbralo se je kar lepo število slikarjev, ki so pridno sukali čopiče in pod vodstvom mentorja ustvarjali vsak svojo mojstrovino.

Vreme je bilo glede na letošnjo pomlad, ko imamo vsako uro drugačno vreme, od dežja do sonca, kar prijazno. Lep, topel sončen dan je še dodatno motiviral slikarje, ki so se odločili slikati večinoma zunaj in se nastavljali sončnim žarkom.

Tovrstna dejavnost je zanimiva tudi za širšo okolico, saj slikanje z usti res ni nekaj vsakdanjega. Tako smo imeli na obisku v okviru njihovega

izbirnega predmeta osnovnošolce 9. razreda iz Šmihela; z zanimanjem so si ogledali slikarje pri delu. Da pa bi bilo še zanimiveje, jih je nekaj celo poskusilo slikati s čopičem v ustih. Ugotovili so, da to niti ni tako preprosto, kot je videti. Obiskali so nas tudi dijaki 1. letnika srednje medicinske šole v Novem mestu. Ker imamo v naših prostorih že

Delavnico so si ogledale tudi dijakinje srednje zdravstvene šole

postavljeno razstavo ročnih del in slik naših slikarjev, so si vsi obiskovalci z zanimanjem ogledali tudi ta del naše dejavnosti. Vsi so bili tudi navdušeni nad tem, kar so videli. Upam, da je to dober način, da tudi mladim pokažemo, kaj lahko osebi, ki doživi tako hudo telesno poškodbo hrbtenice, z voljo in vztrajnostjo, pa seveda z nesebično pomočjo svojcev, uspe ustvariti.

Bernarda Zorko

NA OŠ IVANA GROHARJA V ŠKOFJI LOKI

Na Osnovni šoli Ivana Groharja v Škofji Loki je Barbara Trdina 20. maja 2008 pripravila osnovnošolcem srečanje z invalidnimi likovnimi ustvarjalci: Metodom Zakotnikom, Vojkom Gašperutom in Benjaminom Žnidaršičem. Skozi pogovor in likovno ustvarjanje so po treh ločenih razredih s 7. in 8. razredi mladi šolarji spoznavali skrivnosti invalidskega življenja.

Predstavitev dejavnosti invalidov, ki ga v okviru Društva paraplegikov Istre in Krasa in Društva paraplegikov Gorenjske skupaj izvajamo po šolah, vedno bolj rojeva sadove. Med mlade v Škofjo Loko smo se tokrat že drugič prišli drug od drugega učiti spoznavati svoje potrebe in poslušati, kaj si imamo povedati. Z vsemi razredi skupaj smo si najprej ogledali dokumentarni film Zgodbe o volji in moči, ki govori o življenju invalidov in smo ga skupaj v pogovoru tudi pokomentirali. Benjamin Žnidaršič je predstavil delovanje Zveze paraplegikov Slovenije in poudaril, da se z invalidnostjo naše življenje ne konča, marveč se največkrat prav takrat šele začne. Vojko Gašperut je poudaril,

da se sreča išče v majhnih stvareh in da je vse življenje povezano z delom, ki ga moramo stalno in vztrajno

Obisk avstrijske delegacije, ki je obiskala osnovno šolo, je presenetil nas in njih.

nadgrajevati. Metod Zakotnik je predstavil svojo življenjsko zgodbo in pot, ki je bila potrebna, da je prišel do svojih uspehov. V obliki prijateljskega druženja smo s preprostimi in nevsiljivimi oblikami pogovora otrokom laično in preprosto predstavili invalidnost, ki navzven morda res deluje kot nekaj posebnega ali drugačnega, ko pa ljudje vstopijo v naše življenje, vidijo, da smo prav enaki med enakimi.

Ko so nas med delom obiskali predstavniki pobratenih občin Škofje Loke in mesta iz Avstrije, so bili neizmerno presenečeni, da je takšen način dela z invalidi sploh mogoč. Z našim zgledom so si zadali nalogo, da tudi oni poskusijo v osnovne šole k sodelovanju povabiti

invalidska združenja v Avstriji. Učiteljem in vsemu učiteljskemu zboru OŠ Ivana Groharja v Škofji Loki se zahvaljujemo za prijazen sprejem in možnost, da smo lahko osnovnošolcem predstavili naše delo in pozitivno izkušnjo odnosa do invalidov. Takšna srečanja prinašajo v našo družbo nov odnos do invalidov, saj ne gre spregledati dejstva, da bodo ti otroci enkrat odgovorni člani naše družbe.

Metod Zakotnik pri delu z mladino, ki zavzeto posluša njegova navodila.

Benjamin Žnidaršič

V SPOMIN JANEZU ANDLOVICU

V petinsedemdesetem letu starosti je umrl Janez Andlovic iz DP ljubljanske pokrajine, ki je kar 63 let svojega težkega življenja preživel na invalidskem vozičku oziroma v postelji in različnih oblazinjenih stolih. Ko rečemo težkega življenja, mislimo na tisto obdobje, ki ga je kot trinajstletni fantič preživljal po operaciji. Janez je bil namreč že leta 1945 operiran na hrbtenjači in od takrat naprej je živel s popolno ohromitvijo spodnjih udov. To so bili težki in hudi časi, saj po tem usodnem trenutku še dolgo časa ni videl invalidskega vozička, čeprav je živel v Ljubljani v precej dobro situirani družini, ki mu je lahko dala največ, kar se je v tistem času dalo priskrbeti. Toda vozičkov takrat pri nas preprosto še ni bilo! In tako si mlajši paraplegiki takega življenja prav gotovo ne znajo predstavljati. Dolgo let so zanj z vso pozornostjo skrbeli starši, vseskozi pa tudi njegov brat dvojček. Bila sta praktično ne-

razdružljiva. Janez ni bil nikoli sam. Kamor koli je šla družina, je bil Janez vedno zraven. Zanj sta lepo skrbela tudi nečaka, bratova sinova. In tako je imel Janez po eni strani srečo, da je do zadnjega trenutka živel v tako homogeni in ljubeči družini. Kljub težki invalidnosti in številnim arhitekturnim oviram je uspešno končal šolanje, kar v poveljnih časih ni bilo lahko. Poznali smo ga kot inteligentnega in razgledanega človeka, ki je bil z dogajanjem vedno na tekočem. Bil je tudi izredno kritičen in skoraj nikoli povsem zadovoljen. Nekaj časa je aktivno deloval tudi pri Zvezi paraplegikov Slovenije in matičnem društvu ljubljanske pokrajine, nato pa vedno spremljal dogajanje v svoji organizaciji.

Svojci, prejmite naše sožalje in hvala, ker ste zanj tako lepo skrbeli.

ZPS in DP ljubljanske pokrajine

Janez Andlovic iz DP ljubljanske pokrajine, ki je kar 63 let svojega težkega življenja preživel na invalidskem vozičku oziroma v postelji in različnih oblazinjenih stolih.

S L O V O

**KO PRIDE ČAS SLOVESNA,
NE SKLANJAJ GLAVO -
NAJ LE KANE SOLZA IZ OČESA,
TO NI NIČ GRDO.**

**PRIZNAJ, DA SE TEŽKO POSLAVLJAŠ
IN DA TI JE HUDO -
DRUGIM UPANJE ZASTAVLJAŠ,
DA JIM BO DELO LAŽJE ŠLO.**

**ZATO PRIJATLI SE TRUDIMO,
SEJATI DOBRO SEME LE,
DA ŽELI BOMO SREČO -
SVOJO IN PRIJATELSKJE.**

Ljubica Jančar

UMRLI SO:

Ivan CVILAK, član DP severne Štajerske, rojen 22. 10. 1934

Marija GOSAK, članica DP Gorenjske, rojena 23. 10. 1948

Stanislav OPAŠKAR, član DP ljubljanske pokrajine, rojen 26. 4. 1931

Albin PEZDIRC, član DP ljubljanske pokrajine, rojen 14. 10. 1924

Janez ANDLOVIC, član DP ljubljanske pokrajine, rojen 4.8.1932

Ivan PEČJAK, član DP ljubljanske pokrajine, rojen 17.7.1936

MAJCEN Miroslav, član DP severne Štajerske, rojen 21.7.1961

ZAHVALE

Iskreno se vam zahvaljujem za denarno pomoč.

Joško Barba

Iskreno se vam zahvaljujem za dodeljeno socialno pomoč, ki mi je v težkem položaju prišla zelo prav. Veliko uspehov pri nadaljnjem delu vam želi

Benjamin Krč

Najlepše se vam zahvaljujem za odobreno pomoč pri nabavi vozička.

Ljerk Švetak

Najlepše se vam zahvaljujem za odobreno pomoč pri nakupu računalnika. Še enkrat hvala in vsi prav lepo pozdravljeni.

Hebar Boris

Zvezi paraplegikov se zahvaljujem za denarno pomoč, ki so mi jo dodelili po moji prometni nesreči.

Alenka Mejak

Zvezi paraplegikov Slovenije in Društvu paraplegikov ljubljanske pokrajine se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč; porabila sem jo za nov invalidski voziček.

Pri vašem delu vam želim veliko uspeha in veliko sončnih in lepih dni.

Ana Grm

Spoštovani, iskreno se vam prav lepo zahvaljujem za denarno pomoč.

Ivanka Skubi

V imenu moje družine se vam iskreno zahvaljujem za denarno pomoč ob selitvi. Porabili smo jo za nakup pohištva.

Marjan Honomihl

ZAHVALA

Vsem hvala, ki ste pospremili našega JANIJA BEVCA k zadnjemu počitku. Posebej se zahvaljujemo Zvezi paraplegikov in društvom paraplegikov, da so se člani prišli posloviti od prijatelja Janija iz bližnjih in daljnih krajev Slovenije.

Hvala za darovano cvetje, sveče in izrečena občutena sožalja.

Naša iskrena hvala gre njegovemu prijatelju Benjaminu, ki je v govoru ob slovesu izrekel najlepše misli o Janiju in orisal njegovo težko življenjsko pot.

Zahvaljujemo se tudi umetnikom, ki slikajo z usti in nogami, za medsebojno dobrohotno sodelovanje in družino z veliko dobre volje, preživeto skupaj z Janijem. Ustvarjali so z veseljem in bili ponosni na svoje dosežke in priznanja strokovne javnosti na razstavah.

Mnogi, ki ste Janija imeli radi in ga spoštovali, ohranite nanj lep spomin – HVALA VAM!

V imenu sorodnikov Anka Kajzelj

OBNOVITVENA REHABILITACIJA ZPS

Spet v Čatež smo prišli, da bi se mal' razgibali, bolne ude pretegnili in jih malo okrepili.

Bili smo lepo sprejeti, v sobe nas so namestili, se z zdravnico pomenili, kakšna bo naša terapija so nam kartonček podelili.

Prijazni naši terapevti nas pošteno so sprostili, v bazenih smo se namočili apetit za hrano smo dobili, v lepi restavraciji se pošteno okrepili, tudi kozarček smo ga spili, da smo žejo pogasili.

Čas tu hitro je minil, malo smo zdravje obnovili, na bolečine pozabili, zadovoljno se domov vrnili.

Stane Eržen,
dolgoletni udeleženec
obnovitvene rehabilitacije v
Termah Čatež

OGLASI

Prodam kombi Opel Vivaro, ki je prilagojen za invalida. Kombi je od pokojnega Janija Bevca. Prvič je bil registriran februarja 2007, prevoženih ima 8.000 km, cena po dogovoru.

Anka Kajzelj, gsm: 041/569 270,
01/434 34 60

VICI IN SMEŠNICE

NESPAMETNA ZAHTEVA

Policist zaustavi mlado voznico.
 "Vaše vozniško dovoljenje, prosim."
 "Kako, vozniško? Kaj ne veste, da se vozniško dovoljenje lahko dobi šele z osemnajstimi leti?"

NEMOGOČ MOŽ

"Alenka, slišala sem, da si zapustila moža. Kako to?"
 "Z menoj je ravnal tako kot s psom!"
 "Ni mogoče! Kaj pa je delal s teboj?"
 "Zahteval je, da sem mu zvesta"

AUDI QUATTRO

Dva prometna policista, eden mlad, drugi tik pred upokojitvijo - pa še vedno mlad, ustavita Audi Quattro. Starejši policist pristopi k vozniku, pogleda v vozilo in reče:
 "Za ta prekršek boste plačali mandatno kazen!"
 "Kakšen prekršek?" se čudi voznik.
 "Audi Quattro je za štiri osebe, v vozilu vas je pa pet!" mu odgovori policist.
 Ko to zasliši mlajši policist pokliče kolega k sebi in mu reče:
 "Spreglej mu ta prekršek. Veš, tudi jaz sem včeraj s svojim Fiat Unom peljal dekle v kino."

BOLJŠA JE

"Zakaj sem jaz zate boljša kot druga dekleta?"
 "Sama ugani zakaj."
 "Hmmm....vdam se!"
 "Zaradi tega."

NEPOŠTENO KAZNOVANJE

"Ali je pošteno, da je nekdo kaznovan za nekaj, česar ni storil?" vpraša Janezek učiteljico.
 "Ne, to pa ne! To ne bi bilo pošteno!"
 "Dobro, domače naloge nisem napisal," reče Janezek olajšano.

RIŽ

Mož in žena sta se ob poroki dogovorila, da bosta za vsako nezvestobo

v hranilnik dala eno zrno riža. Pri praznovanju zlate poroke sta odprla hranilnika in v moževem je bilo pet zrn, v ženinem pa nobenega. Mož je presenečen in se dobrihka ženi: "Draga, oprost mi, saj veš, da sem v resnici ljubil samo tebe. Res mi je nerodno!"
 "Nič hudega! Kar spomni se, kolikokrat smo jedli rižoto."

OSEL

"Na travniku stojita dva osla, eden večji, drugi manjši. Kateri je oče in kateri sin?"
 "Enostavno! Večji osel je vedno oče!"

ODLIČEN ZA MIŠI

"Ko sem od vas kupila mačka ste rekli, da je odličen za miši. Ko pa je danes pred njim stala miš, se niti ganil ni."
 "No, vidite, da je odličen za miši."

VEČKRAT KOT ON

Teta Mateja se je zaletela v avto drugega voznika in mu uničila celotni zadnji del karoserije. Voznik poškodovanega avta je izstopil, pristopil k nesrečni tetici in ji dejal: "Ali ste sploh delali vozniški izpit, neroda stara?"
 "Sem! In to večkrat kot vi!", se pohvali Mateja.

OSEL

Župnik pred cerkvijo najde mrtvega osla in gre na policijo da to prijavi. Policisti odidejo z župnikom na kraj, si ogledajo kraj dejanja, nato pa eden od policistov reče župniku: "Gospod, ga boste pokopali z vsemi častmi?"
 "Svojce sem obvestil in s tem sem svoje opravil. Vi pa organizirajte pogreb sorodnika kakor vam paše!"

OTROK

Mamica je bila noseča in sinko Jurček jo je vprašal:
 "Mamica, zakaj imaš tako velik

trebuh?"

"To je zato, ker imam v trebuhu dojenčka," mu je pojasnila, Jurček pa je stekel k očetu in mu rekel: "Očka, ali veš zakaj ima mamica tako velik trebuh?"
 "Seveda! Dojenčka bomo dobili."
 "Ne, ne bomo ga! Mamica ga je pojedla."

NE PRENESE GA

"Tone, slišal sem, da imaš danes vozniški izpit!"
 "Ja, danes, danes, toda to je že za menoj."
 "Si ga uspešno naredil?"
 "Ne vem, član izpitne komisije me ne mara."
 "Ah, to si samo domišljaš. Kaj ti je pa rekel?"
 "Nič. Ko so ga bolničarji nalagali na nosila me je samo grdo pogledal."

SRCE

Učiteljica je otrokom razlagala krvni obtok. Nato je vprašala Marijo: "Povej mi, iz česa je sestavljeno srce!"
 "Srce ima dve polovici!" je rekla Marija.
 "V redu. Jure, srce ima dve polovici in dve.....?"
 "Nogi!"
 "Kako le ima lahko srce dve nogi?" se je začudila učiteljica.
 "Pa jih ima! Ko sem šel včeraj mimo ravnateljve pisarne sem zaslišal, ko je rekel:
 "Srček, daj, razširi noge!"

NEUMNOST

Tašča reče zetu:
 "No, sedaj, ko si se poročil z mojo hčerko upam, da ne boš več storil kakšne neumnosti!"
 "Bodite pomirjeni. To je bila zadnja."

KRALJ

Starejša ženska je med klepetom s prijateljicami pripovedovala:
 "Ko sem bila mlada je k mojim nogam padel celo kralj."
 Ena od prijateljic je pripomnila:
 "Verjetno z mize, za katero so kartali!"

KVIZ ZA RAZVEDRILLO

	1	2	3	4	5	6	7	8	2	3	9	6	
8	2	3	9	10	11	9	3	4	12	13	2	3	7
	14	10	1	2	6	15	12	16	10	16	6	2	
	17	10	9	10	16	10	7	14	10	14	4	6	

Pri vsaki številki so navedeni 3 odgovori. Odločite se za pravilni odgovor in s črko, ki je pri njem nadomestite povesod v liku tisto številko. Vse črke v liku, brane vodoravno, dajo slovenski pregovor.

1. Kateri slikar impresionist je avtor slike SEJALEC?

- A - Matej Sternen
- Š - Matija Jama
- P - Ivan Grohar

2. Kaj je kolovrat?

- F - moški, ki kolovrati naokoli
- M - obroč za okrog vratu
- R - naprava za predenje

3. Kdaj je stopil prvi človek na luno?

- B - leta 1968
- E - leta 1969
- T - leta 1971

4. Ljubljanski nebotičnik je delo arhitekta:

- C - Jurija Šubica
- J - Vladimirja Šubica
- N - Mirka Šubica

5. Kje se nahaja grad Mokrice?

- Č - na Štajerskem
- Z - na Primorskem
- B - na Dolenjskem

6. Kaj je škrtoc?

- D - skopuški človek
- O - papirnata vrečka
- S - primorska žuželka

7. Država Samoa leži:

- Š - v Tihem oceanu
- I - v Atlantskem oceanu
- Ž - v Indijskem oceanu

8. Kateri ni tamburaški instrument?

- G - bisernica
- S - tamburin
- R - bugarija

9. Kateri izum je najstarejši?

- Č - kemičnega svinčnika
- H - mikrovalovne pečice
- U - varnostnega pasu

10. Kaj je štrk?

- E - slovenski morjeplovec
- R - 10 m dolga vrv
- A - štokrlja

11. Katera slikarka naše Zveze ne slika z usti?

- T - Tina Pavlovič
- L - Zorica Razboršek
- R - Dragica Sušanj

12. Koliko ničel ima milijarda?

- F - 10^{12}
- I - 10^9
- T - 10^6

13. Katera od zaščitenih živali ni sesalec?

- Š - tjulenj
- Z - mrož
- G - pingvin

14. Kateri je kemični znak za kositer?

- N - Sn
- C - Ko
- D - Kt

15. Kdo je avtor slovenske opere Gorenjski slavček?

- T - Anton Foerster
- A - Jakov Gotovac
- E - Slavko Osterc

16. Kdaj je bil zgrajen Cankarjev dom v Ljubljani?

- G - leta 1978
- O - leta 1980
- K - leta 1982

17. Kje je letališče Tegel?

- D - pri Berlinu
- R - pri Varšavi
- E - pri Pragi

Albin Rožman

Rešitev kviza iz prejšnje številke Paraplegika
ČE ŽIVIŠ S SPOMINI OSTARIŠ,
ČE Z NAČRTI, SE POMLADIŠ.

					AVTOR: GEORG GIDER-ENIGMATKO	ZAVAROVANO NARAVNO OBMOČJE	SMRDLJIV PLIN NA STRANIŠČU	TEKOČA SOLATNA ZAČIMBA	RADOVAN GOBEC	PRIPADNICE ARIJSKE RASE	SLOVENSKI JADRALNI PADALEC KRALJ	BOGAT ATENEC, KI JE TOŽIL SOKRATA					
					VELIKA TRAJNA NAPAKA, SLABOST												
					IZSELIJENEC											AMERIŠKI FILMSKI IGRALEC NOLTE	
					OMAKA (POGOV.)							DRUGO IME ZA TROJO					
												CIPRJE (NAREČNO)					
					EVA NOVŠAK							CIRIL JAGODIC			3		
					VELIKO TVEGANJE							NOŠENJE, ZNOS (STAR.)			ORANŽADA IZ RADENSKE		
					JAMA Z ILOVICO										TOM CRUISE MAROGAST VOL (NAREČNO)		
MUHAST IN DEŽEVEN POMLADANSKI MESEEC	NAJVEČJI PRITOK RONE (ORIG.)	LATINSKI MONOGRAM JEZUSOVEGA IMENA	PADAJOČA TEKOČA VODA	DLAKASTA ŽIVAL					ALBERT EINSTEIN			SMUČKI PODOBEN REKVIZIT S KOLEŠKI	ŽIDOVSKO MOŠKO IME				
				TANTAL					REŽISERKA MURATOVA								
KIRURGOV POMOČNIK							VEČJI DUŠEVNI PRETRES RT V ŠPANJI			TEKOČINA V ŽILAH							
										VASJA OCVIRK							
NEKDANJI IRANSKI ŠAH (REZA)							NAŠIT OKRASEK, NAŠITEK PRETEPAČ (KNIŽNO)					OSUEK					
													KRAJ PRI KOPRU				
JUTRANJE KAPLJICE NA TRAVI				TV ZASLON					SMUČIŠČE NA POHORJU								
				ZASUK, OBRNITEV					SUKANEC								
NAJBOLJ POGOST VEZNIK		STEZA					SPOPAD DRŽAV					IZRAELSKA LUKA, ARKO					
		RAZKOŠNO STANOVANJE					VALERIJA (KRAJŠE)					SEN (KNIŽNO)					
PESNIČA FATUR			ZBIRKA, BERA (ZASTAR.) RIMSKA ŠTRICA				ENRIQUE IGLESIAS		LEGENDA HARMONIKE (LOJZE)								
							PISATELJ HEMINGWAY		GODOVNICA								
	DRUŠČINA, SKUPINA (POGOV.)	KRAJ PRI MEDVODAH						1000 kg					NASPROTJE ZACETKA	NAPAD, NASKOK (KNIŽNO)			
		CENJEN MORSKI RAK						ŽELJKO KOZINC									
MODNI DODATEK K MOŠKI OBLEKI							VRSTA ŽITA		PREBIVALKA FINSKE JEZERO MED ZDA IN KANADO								
							MOZOLJI										
RIMSKI BOG, ZAŠČITNIK HIŠE			TANJA RIBIC			SIDRO (ZASTARELO) SRBSKA IGRALKA (EVA)						EGIPTOVSKI BOG LUNE, TEHUT					
			ALUMINIJ									BODICA NA VRTNICI					
MESTO V GRŠKI POKRAJINI EPIR				SOSEDE BRITANCEV				ČEŠNA MREZNICA									
				ALENKA DAKIČ				KILOLITER									
STRUPENA GOZDNA GOBA Z NAGUBANJIM KLOBUKOM																	
NEKDANJI TURŠKI VELIKAS			DESET LET STARA DEKLICA														

www.enigmatko.com

ENIGMATKOV
Ugankarski slovar
www.enigmatko.com

CIPROŠ - narečni izraz za visoko rastlino gozdnih posek
OFREHT - godovnica pod oknom na večer pred godom
GALANTIČI - naselje v bližini Kopra

Pravilno geslo križanke iz št. 112 se glasi: VESELE PRAZNIKE, VELIKA NOČ

Nagrajenci križanke iz Paraplegika štev. 112: ZDENKO HORGAS, Štihova 18, 1000 LJUBLJANA, VIDA ŠKET, Kardeljeva 77, 2000 MARIBOR, KATARINA ROLIH, DSO I. Bistrica, Kidričeva ul. 15, 6250 ILIRSKA BISTRICA
Pravilno geslo križanke napišite na dopisnico in pošljite najkasneje do 20. avgusta 2008 na naslov: Zveza paraplegikov Slovenije, p.p. 5714, 1001 Ljubljana.
Vse tri nagrade so v vrednosti 20,00 EUR.

ZAHVALA ZA 39 DELOVNIH LET PRI ZVEZI PARAPLEGIKOV SLOVENIJE!

Devetintrideset let je bila, lahko rečemo, zlata doba Zveze paraplegikov Slovenije, zaznamovana z delom Ivana Peršaka, ki bo še dolga leta odmevalo v nas. Zveza slovenskih paraplegikov in tetraplegikov stoji kot trden temelj, ki se je gradil leta 1969; za njegovim obzorjem se vedno lahko oziramo za nekdanjim predsednikom Ivanom Peršakom. Prav njegovo delo nam pomeni kvaliteto življenja, ki jo med neinvalidnimi ljudmi vsak dan spoznavamo v najrazličnejših oblikah. Zato Ivanu Peršaku kot našemu častnemu predsedniku izrekamo zahvalo za vsako njegovo uro, ki jo je v korist slovenskih invalidov in za naše ideale prebil med nami, obenem pa želimo, da nas s svojo navzočnostjo še vedno opogumlja ter razveseljuje.

Zveza paraplegikov Slovenije

ČESTITKA OB 50. LETNICI NA INVALIDSKEM VOZIČKU

Ko se človek po 50. letih obrne nazaj in pogleda kaj se mu je zgodilo, gotovo primerja svoja pričakovanja z doživetim. Če so vsa ta leta preživeta na invalidskem vozičku, še toliko bolj doživlja te spomine. S temi spomini se je letos maja srečal Edo Cerkvenc, ki je v tem obdobju skozi svoje življenje doživljal tudi Zvezo paraplegikov Slovenije. Skozi vse svoje poraze in zmage ga je vodila pot mimo prijateljev, ki so povezani z invalidskim vozičkom. Doživel je nastop na Paraolimpijskih igrah in velike uspehe v radioamaterstvu.

Njegov prepoznaven znak je njegova kapa, odkritost, neposrednost, nezadržne strasti, previdnost, vezanost za lastnino, želja po ljubezni, vezanost na rod, pa podoknice, veseljačenje po starih navadah, ... in tako naprej.

Dragi Edo, Zveza paraplegikov Slovenije in Društvo paraplegikov Istre in Krasa ti čestitata ob častljivem jubileju in ti želita sreče v življenju!

